

**Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní
Ústav regionálních a bezpečnostních věd**

Soutěž Vesnice roku a její vliv na rozvoj obcí

Monika Kopecká

**Diplomová práce
2018**

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní
Akademický rok: 2017/2018

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Monika Kopecká**
Osobní číslo: **E16977**
Studijní program: **N6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **Regionální rozvoj: Bezpečnost regionu**
Název tématu: **Soutěž Vesnice roku a její vliv na rozvoj obcí**
Zadávací katedra: **Ústav regionálních a bezpečnostních věd**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Úspěch v soutěži Vesnice roku je v oblasti managementu a rozvoje venkova poměrně prestižní značkou. Cílem této práce je vyhodnotit dlouhodobé dopady získání ocenění Vesnice roku na kvalitu života v obcích, případně navrhnout změny v metodice soutěže.

Osnova:

- Analýza nástrojů rozvoje venkovského prostoru.
- Kvalita života ve venkovských oblastech.
- Vyhodnocení dopadů soutěže na kvalitu života v oceněných obcích.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy: cca 50 stran

Forma zpracování diplomové práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

ANDRÁŠKO, Ivan. Quality of Life: An Introduction to the Concept. Brno: Masarykova univerzita, 2013. 88 s. ISBN 978-80-210-6669-4.

ČMEJREK, Jaroslav. Obce a regiony. Praha: Alfa nakladatelství, 2008. ISBN 978-80-87197-00-4.

JÁČ, Ivan. Jedinečnost obce v regionu. Praha: Professional publishing, 2010. ISBN 978-80-7431-038-6.

KAŠPAROVÁ, Ludmila a kol. Rozvoj vesnice. Brno: Ústav územního rozvoje, 2005. 109 s. ISBN 80-239-7753-9.

KAŠPAROVÁ, Ludmila a kol. Kohezní politika: osídlení v České republice: partnerství měst a venkova. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj, 2009. 91 s. ISBN 978-80-903928-7-8.

KOLEKTIV AUTORŮ. 20 let Vesnice roku: v programu obnovy venkova: 1995-2014. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2015. 127 s. ISBN 978-80-7538-021-0.

TAMÁSY, Christine, ed. a REVILLA DIEZ, Javier, ed. Regional resilience, economy and society: globalising rural places. Farnham, Surrey: Ashgate, 2013. ISBN 978-1-4094-6849-3.

Vedoucí diplomové práce:

Ing. Martin Maštálka, Ph.D.

Ústav regionálních a bezpečnostních věd

Datum zadání diplomové práce: 1. září 2017

Termín odevzdání diplomové práce: 30. dubna 2018

doc. Ing. Romana Provozničková, Ph.D.

děkanka

L.S.

Ing. Zdeněk Mařeja, Ph.D.

vedoucí ústavu

V Pardubicích dne 1. září 2017

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako Školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Beru na vědomí, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a směrnicí Univerzity Pardubice č. 9/2012, bude práce zveřejněna v Univerzitní knihovně a prostřednictvím Digitální knihovny Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne 26. 4. 2018

Bc. Monika Kopecká

PODĚKOVÁNÍ:

Tímto bych ráda poděkovala svému vedoucímu práce Ing. Martinu Maštálkovi, Ph.D. za jeho odbornou pomoc, cenné rady i připomínky, které mi pomohly při zpracování diplomové práce. Dále bych ráda poděkovala své rodině a příteli za jejich trpělivost a psychickou pomoc při vypracování této práce.

ANOTACE

Diplomová práce je zaměřena na posouzení dopadů soutěže Vesnice roku na kvalitu života ve vítězných obcích. V práci jsou vymezeny základní pojmy z oblasti regionalistiky, regionální politiky, rozvoje venkova a kvality života. Součástí práce je i představení soutěže Vesnice roku. Dále je provedena analýza, která za pomoci vhodných indikátorů posuzuje dlouhodobé dopady soutěže na kvalitu života. Cílem práce je vyhodnotit dlouhodobé dopady získání ocenění Vesnice roku na kvalitu života v obcích.

KLÍČOVÁ SLOVA

kvalita života, Vesnice roku, rozvoj venkova, venkov

TITLE

The competition Village of the Year and its impact on the development of municipalities

ANNOTATION

The diploma thesis is aimed to evaluate impacts of the Village of the Year competition on quality of life in winning municipalities. The basic terms of regionalism, regional policy, rural development and quality of life are defined in the thesis. The part of the thesis is also an introduction of the Village of the Year competition. The thesis also performs analysis which considers long-term impacts of the competition on quality of life by appropriate indicators. The aim of the thesis is to evaluate long-term impacts of obtaining the Village of the Year award on quality of life in municipalities.

KEYWORDS

quality of life, Village of the Year, rural development, countryside

OBSAH

ÚVOD.....	10
1. REGIONALISTIKA A REGIONÁLNÍ POLITIKA	12
1.1. REGIONALISTIKA.....	12
1.2. REGION	13
1.2.1. Pojetí regionů	14
1.2.2. Klasifikace regionů.....	15
1.2.3. Hierarchie regionů.....	21
1.3. REGIONÁLNÍ ROZVOJ	23
1.3.1. Aktéři regionálního rozvoje.....	24
1.3.2. Faktory regionálního rozvoje	24
1.4. REGIONÁLNÍ POLITIKA.....	26
1.4.1. Regionální politika EU.....	27
1.4.2. Regionální politika v České republice.....	28
2. KVALITA ŽIVOTA.....	31
2.1. MĚŘENÍ KVALITY ŽIVOTA.....	32
2.2. KVALITA ŽIVOTA V OBCÍCH ČR	33
2.2.1. Národní síť Zdravých měst.....	34
2.2.2. Týmová iniciativa pro místní udržitelný rozvoj	36
3. ROZVOJ VENKOVA	38
3.1. VENKOV	38
3.2. ROZVOJ VENKOVA.....	39
3.3. NÁSTROJE ROZVOJE VENKOVA	41
3.3.1. Územní plánování.....	41
3.3.1.1. Územně plánovací podklady	43
3.3.1.2. Politika územního rozvoje.....	44
3.3.1.3. Územně plánovací dokumentace	44
3.3.1.4. Územní rozhodnutí.....	45
3.3.1.5. Další nástroje územního plánování	46
3.3.2. Strategické plánování	46
3.3.3. Ekonomické (finanční) plánování	49
3.4. MÍSTNÍ AKČNÍ SKUPINY	51
3.5. SVAZ MĚST A OBCÍ.....	53
4. VESNICE ROKU	56
4.1. PODMÍNKY SOUTĚŽE	56
4.2. PRŮBĚH HODNOCENÍ	58
4.3. OCENĚNÍ	58
4.4. ROZDÍLY OPROTI POČÁTKŮM SOUTĚŽE.....	62
4.5. OBDOBŇÉ SOUTĚŽE V ZAHRANIČÍ.....	63
4.5.1. Slovensko	63
4.5.2. Polsko	63
4.5.3. Německo.....	64
5. VÍTĚZNÉ OBCE.....	65
5.1. METODIKA VÝZKUMU	65
5.2. ANALÝZA DAT	67
5.2.1. Porovnání s indikátory NSZM.....	67
5.2.2. SWOT analýzy	73
5.2.3. Výsledky analýzy	77
ZÁVĚR.....	79
POUŽITÁ LITERATURA	82
SEZNAM PŘÍLOH.....	89

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Rozdělení dle klasifikace NUTS a systému LAU v České republice	20
Tabulka 2: Výše dotace oceněným obcím	61
Tabulka 3: Vítězné obce soutěže Vesnice roku	65
Tabulka 4: Souhrnné výsledky o splnění indikátorů vítězných obcí	72
Tabulka 5: Vysvětlení zkratk a jejich zařazení do témat	76

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1: Existence rozvojových dokumentů ve vítězných obcích	68
Graf 2: Informovanost občanů ve vítězných obcích	70
Graf 3: Členství obcí v MAS	70
Graf 4: Zastoupení podnikatelského a občanského sektoru v MAS	71
Graf 5: Silné stránky obcí	74
Graf 6: Slabé stránky obcí	75
Graf 7: Četnost indikátorů Auditů udržitelného rozvoje	75

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1: Mapa regionů NUTS 2 a NUTS 3 v České republice	20
Obrázek 2: Hospodářsky problémové regiony na období 2014-2020	29
Obrázek 3: Přehled členů NSZM	34
Obrázek 4: Zapojení obcí do MAS	51

SEZNAM ZKRATEK

CLLD	Komunitně vedený místní rozvoj
ČR	Česká republika
ECI	Společné evropské indikátory
EFRR	Evropský fond pro regionální rozvoj
ENRF	Evropským námořním a rybářským fondem
ESF	Evropský sociální fond
ESI	Evropské strukturální a investiční (fondy)
EU	Evropská unie
EZFRV	Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova
FS	Fond soudržnosti
HDP	Hrubý domácí produkt
LAU	Místní správní jednotka
MA21	Místní Agenda 21
MAS	Místní akční skupina
NSZM	Národní síť Zdravých měst
NUTS	Nomenklatura územních statistických jednotek
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
ORP	Obec s rozšířenou působností
PÚR	Politika územního rozvoje
RP	Regionální politika
RP EU	Regionální politika Evropské unie
Sb.	Sbírka zákonů
SCLLD	Strategie komunitně vedeného místního rozvoje
SMO ČR	Svaz měst a obcí České republiky
TIMUR	Týmová iniciativa pro místní udržitelný rozvoj
ÚAP	Územně analytické podklady
ÚP	Územní plán
ÚPD	Územně plánovací dokumentace
ÚPP	Územně plánovací podklady
ÚS	Územní studie
ZÚR	Zásady územního rozvoje

ÚVOD

Pro spokojený život člověka je potřeba splnit určitou jeho kvalitu. Každý jedinec vnímá úroveň kvality života rozdílně, pro někoho je to dobře placené zaměstnání, honosná vila nebo drahé auto, pro jiného zajištěné bydlení, jistá práce či dostupnost služeb. Pro obyvatele venkovských obcí může být pohled na kvalitu života rozdílný oproti pohledu obyvatel měst. Ke spokojenému a kvalitnímu životu si může každý dopomoci sám. Přesto kromě vlastního přičinění může život zlepšit i činnost zastupitelstva a místních úřadů, ať už zajištěním základních služeb a vybaveností nebo zajištěním veřejných prostor pro sport, kulturu apod.

Tato diplomová práce se zaměřuje na kvalitu života občanů v obcích, které zvítězily v soutěži Vesnice roku. Soutěž Vesnice roku se pořádá každoročně již od roku 1995 a zaměřuje se na povzbuzení venkovských obyvatel k účasti na rozvoji a zvelebování venkova. Zda má soutěž dlouhodobý dopad na kvalitu života v těchto obcích, je úkolem diplomové práce.

Cílem diplomové práce je vyhodnotit dlouhodobé dopady získání ocenění Vesnice roku na kvalitu života v obcích.

Pro splnění cíle se diplomová práce nejprve věnuje vymezení pojmů z oblasti regionalistiky, kde je část věnována regionům, regionálnímu rozvoji a regionální politice. V souvislosti s regiony jsou představeny jejich různá pojetí, klasifikace i hierarchie. V rámci představení pojmu regionální rozvoj je část věnována aktérům regionálního rozvoje i jeho faktorům. V případě regionální politiky je představena jak regionální politika na evropské, tak i na české úrovni.

Práce se dále zabývá kvalitou života v obecném pojetí, ale i v rámci prostorového rozdělení, k čemuž se vážou i způsoby měření kvality života na různých prostorových úrovních. Neméně důležitou částí je představení dvou organizací, Národní sítě zdravých měst a Týmové iniciativy pro místní udržitelný rozvoj, které se věnují kvalitě života na místní úrovni. Zejména Národní síť zdravých měst a její využívání indikátorů pro hodnocení udržitelného rozvoje, s čímž souvisí i kvalita života, je stěžejní pro splnění cíle práce.

Další část práce je věnována rozvoji venkova, kde je pro jeho definování nejprve vymezen pojem venkov. V rámci rozvoje venkova jsou představeny jeho rozvojové nástroje, mezi něž patří územní plánování, strategické a ekonomické (finanční) plánování. S rozvojem venkova je nutné zmínit i informace o místních akčních skupinách a Svazu měst a obcí, které se na rozvoji venkova podílejí nemalou měrou.

Jelikož se práce věnuje zjištění dlouhodobého dopadu soutěže Vesnice roku na kvalitu života, je nutné představit tuto soutěž. Kromě podmínek soutěže, průběhu hodnocení přihlášených obcí a ocenění, které mohou obce získat, je tato soutěž porovnávána s obdobnými soutěžemi ze třech okolních států, z Polska, Slovenska a Německa. Zároveň jsou porovnávány počátky soutěže s jejím současným stavem a vymezeny případné změny.

Poslední část práce se věnuje samotné analýze dat souvisejících s vítěznými obcemi soutěže Vesnice roku. V této části je nejprve stanovena hypotéza, po které následuje první dílčí analýza, ve které jsou porovnávány získané informace o obcích s vybranými indikátory, které jsou používány pro hodnocení udržitelného rozvoje v rámci Národní sítě zdravých měst. Druhá dílčí analýza se věnuje zejména slabým stránkám obcí, které jsou získány ze SWOT analýzy, a které jsou porovnávány s indikátory stanovenými v Auditě udržitelného rozvoje, který spadá pod Národní síť zdravých měst. Po dvou dílčích analýzách je posledním krokem následné vyhodnocení celkové analýzy a zodpovězení otázky, zda má soutěž Vesnice roku dlouhodobý dopad na kvalitu života ve vítězných obcích.

1. REGIONALISTIKA A REGIONÁLNÍ POLITIKA

1.1. Regionalistika

Pojem regionalistika se používá jako synonymum pro regionální vědy. Obecně lze říci, že jde o vědní obor, který lze charakterizovat jako „*rámcový a souhrnný obor, zabývající se studiem prostorových jevů, procesů a vztahů*“ (Mates a Wokoun, 2001, s. 113). Tedy základem regionalistiky je zkoumání regionů. Vznik regionalistiky se datuje do 30. let 20. století ve Velké Británii. Za první legislativní rámec regionalistiky se považuje zákon o speciálních územích, který byl přijat v roce 1934 jako nástroj k řešení socioekonomických rozdílů mezi regiony ve Velké Británii. Do většího povědomí se regionalistika dostává v 50. letech 20. století v pracích Waltera Isarda¹ (Jáč, 2010; Macháček, Toth, Wokoun, 2011).

Regionalistika má víceoborový charakter, jelikož využívá velké množství poznatků z geografie, ale i z jiných vědních oborů, což dělá z regionalistiky souhrnný obor. Oblasti, které tvoří regionalistiku jako souhrnný obor jsou populační vývoj a bydlení, veřejná územní správa, regionální politika, environmentální obory, ekistika, regionální ekonomie, územní plán, urbanizace, lokalizace, sociální analýza, kultura a historický fond (Macháček, Toth, Wokoun, 2011).

S pojmem regionalistika souvisí i pojem regionalizace, čímž se rozumí činnost, která vede k vymezení regionů. Jde o tradiční metodu regionální geografie. Podle stanoveného cíle a druhu sféry se regionalizace opírá o různé metody. Při regionalizaci dochází ke zpracování informací o rozmístění předmětů a jevů na povrchu Země. Regionalizaci můžeme považovat jako proces seskupování základních prostorových jednotek do větších celků, nebo naopak větší území rozdělit na menší územní části (Šilhánková, 2013).

Při regionalizaci lze postupovat buď shora, kdy dochází k vymezení typických území regionu, nebo zdola. V tomto případě se vychází od základních jednotek. Jednotky, které mají mezi sebou silnější vazby než k okolním jednotkám, vytvářejí region (Wokoun et al., 2011).

Velká část úkolů regionalizace se řeší pomocí geografické srovnávací metody. Kromě této metody byly stanoveny další čtyři metody:

- Metoda generalizace textu – jedná se o jednu z nejstarších metod, která je často používaná. Dochází při ní k uspořádání prvků a faktů v průběhu zobecňování. Cílem je získat nové informace, dochází k vybírání podstatných prvků, fakt a vztahů a zároveň

¹ Lze ho mimo jiné považovat za tvůrce moderního pojetí regionalistiky.

se upouští od méně významných či netypických skutečností. Nakonec se vymezují celky, které jsou vnitřně homogenní a navzájem heterogenní;

- Kartografická metoda – analýza odvětví se znázorní na jednodvětvové mapě, na druhé mapě se znázorní průmysl a sídla, a poté se symboly z obou map zanesou na jednu mapu a dojde ke sjednocení legendy. Díky tomu dochází k tvorbě nových objektů, které jsou označeny syntetickým symbolem a vytvářejí se nové regiony, které mohou být např. zemědělsko-průmyslové, regiony příměstského hospodářství apod.;
- Metoda analýzy vzdělaností v n-rozměrném prostoru – tato metoda většinou vyžaduje použití výpočetní techniky. Metoda spočívá v tom, aby daný počet n-menších areálů, s určitým počtem faktorů -m, bylo možné seskupit do menšího počtu regionů. Z hlediska studovaných faktorů by se měly tyto regiony vyznačovat maximální vnitřní homogenitou;
- Metoda vymezení nodálních regionů – metoda zkoumá přitažlivost a vzájemné vazby areálu k určitému centru či centrům. Obvykle se zkoumá souhrn vazeb okolí k centru, jako je např. dojížděka do zaměstnání a škol, spádovost za občanskou vybaveností, vývoz produktů apod. Vazby se zpracovávají popisem, kartograficky i numericky (Wokoun et al. 2011).

1.2. Region

Pojem region se používá již dlouhá léta a podle Čmejrků (2008) pochází toto slovo z latinského slova „regio“, které bylo dříve používáno ve smyslu spravovaného kraje. Jiné zdroje uvádějí, že latinské slovo „regio“, které se vyvinulo ze slova „regere“, tedy ovládat, znamenalo království, případně krajinu či politické území (Bašovský, Lauko, 1990). Pojem region se používá v mnoha vědních oborech, a tedy i definice tohoto slova bývá v mnoha pracích rozdílná.

Zákon o podpoře regionálního rozvoje (Zákon 248/2000 Sb., §2) vymezuje region jako „územní celek, vymezený územními obvody krajů a obcí, jehož rozvoj může být podporován podle tohoto zákona“.

Podle Českého statistického úřadu (2012) se region „definuje jako území s více či méně přesně vyznačenými hranicemi, které často slouží jako správní jednotka nižší, než je úroveň národního státu. Regiony mají svou identitu, tvořenou specifickými rysy, jako je jejich krajina (hory, pobřeží, lesy), podnebí (suché, s velkými vodními srážkami), jazyk (např. v Belgii, Finsku,

Španělsku), *etnický původ (např. Wales, severní Švédsko a Finsko, Baskicko) či společně sdílená historie*“.

Šilhánková (2013, s. 25) uvádí, že „*region je účelově (často abstraktně) vymezené území, jehož hranice jsou dány významnými funkčními vazbami (zejména v případě městského regionu) anebo společnými charakteristikami fyzikálními, přírodními, klimatickými, ekonomicko-sociálními, etnickými, jazykovými atd.*“

Za nejobecnější definici lze považovat definici podle Matese a Wokouna (2001, s. 113), kteří region chápou jako „*komplex vznikající regionální diferenciací krajinné sféry*“. Nicméně všechny obory, které pracují s pojmem region, chápou jako region nějaké území. Obecně může být region chápán jako menší územně ohraničená jednotka, která spadá pod větší územní nebo prostorový celek, jako je např. svět, světadíl nebo jednotlivé státy (Holub, 2007).

1.2.1. Pojetí regionů

Regiony ale můžeme také chápat v různých pojetí, ať už jde např. o vymezení regionu z geografického hlediska, urbanistického, administrativního nebo ekonomického.

Geografické pojetí regionu

Z geografického hlediska region chápeme jako část území na zemském povrchu, charakteristické vnitřně sourodou strukturou fyzických a socioekonomických prvků a vazeb, jejichž charakterem, lokalizací, rozsahem integrace a uspořádáním je utvářena prostorová struktura s vnitřními vazbami. Díky těmto vazbám se území odlišuje od ostatních prostorových jednotek v okolí. Regiony lze vymezovat podle různých prvků, ať už fyzických, jako např. klima, typ povrchu nebo půdy, tak i pomocí socioekonomických, kdy jde např. o strukturu osídlení nebo ekonomické aktivity, jazyk, využití území aj. (Jáč, 2010; Šilhánková, 2013).

Z výše uvedeného můžeme regiony rozdělit na regiony fyzicko-geografické a sociálně-geografické. První z uvedených regionů je historicky starší a opírá se o faktory jako je velikost pohoří, poloha, tok řeky nebo klimatické podmínky. Na příkladu České republiky (ČR) si lze ukázat rozdělení státu např. podle povodí hlavních řek, které tvoří 3 regiony – region polabský, podunajský a pooderský. Druhý typ regionu začal být vymezován až s nástupem a rozvojem technologií a je vymezován na základě ekonomických a sociálních charakteristik. Oproti fyzicko-geografickým regionům je tento typ regionů v čase proměnný.

Urbanistické pojetí regionu

Urbanistické pojetí považuje za region prostor zázemí velkých měst a prostor aglomerací. Jedná se o regionální města, kterými lze rozumět širší sídelní soustavu s dělbou funkcí, i městské regiony, kdy se jedná o města s okolním spádovým osídlením. Urbanisté rozlišují plánovací a správní regiony, které se dále dělí na subregiony se specifickými znaky a sídelními středisky.

Urbanisté také nově vymezují region jako účelově vymezené území, které má hranice dány výzkumnými funkčními vazbami nebo i společnými charakteristikami, které mohou být fyzikální, ekonomicko-sociální, přírodní, klimatické, jazykové aj.

Ekonomické pojetí regionu

Ekonomové chápou region jako ohraničené území, splňující charakteristiky, které závisí na typu regionu a rozlišují dvě pojetí regionu, objektivní a subjektivní. Objektivní pojetí regionu bylo převládajícím názorem na počátku 20. století. Dle objektivního pojetí přírodní složky geografického prostředí předurčují lidské a ekonomické prostředí a region, jenž je chápán jako reálná existující jednotka, má jednoznačně určené a neměnné hranice. Oproti tomu subjektivní pojetí považuje region za určitou abstrakci, která napomáhá při studiu prostorové stránky sociálně ekonomických jevů (Šilhánková, 2013).

Administrativní pojetí regionu

Pro výkon a organizaci veřejné správy jsou definovány administrativní regiony. Nutná je ale jejich srovnatelná velikost, což vede k vytváření regionů uměle, a tak může docházet k tomu, že uměle vytvořené regiony plně neodpovídají skutečným vztahům a procesům v příslušném území. Na příkladu ČR mezi administrativní regiony patří okresy, kraje a regiony soudržnosti. Pro administrativní regiony platí, že rozdělují stát a existují mezi nimi hierarchické vztahy podřízenosti a nadřízenosti (Jáč, 2010).

1.2.2. Klasifikace regionů

Jelikož je obecné pojetí regionů velmi široké, mohou se regiony pro účely výzkumných prací specifikovat a zpřesňovat, a proto se klasifikují podle určitých kritérií. V literatuře existuje mnoho způsobů a kritérií, jak regiony klasifikovat, zde jsou uvedené některé z nich. Toušek (et al., 2008) regiony klasifikuje podle následujících hledisek:

- Odvětvové hledisko;
- Metodologické hledisko;

- Taxonomické hledisko;
- Hledisko formy.

Odvětvové hledisko

Mezi jednoduché členění regionů patří jejich klasifikace podle odvětví. Lze vymezit dvě pojetí geografie – monistické a dualistické pojetí. První pojetí rozlišuje tři typy regionů. Konkrétně jde o fyzicko-geografický region, někdy též nazýván jako přírodní, dále jde o sociálně-geografický region, případně humánně-geografický, a nakonec komplexní geografický region. Dualistické pojetí geografie pouze předpokládá, že existují jen dvě disciplíny, fyzická a humánní geografie, tedy že neexistuje komplexní geografický region.

Fyzicko-geografické a sociálně-geografické regiony lze dále členit na menší části a tím je více zpřesňovat. První jmenovaný můžeme rozčlenit např. na litologický region, geomorfologický, klimatický, hydro-geografický aj. Sociálně-geografický region lze rozčlenit na region zemědělský, průmyslový, administrativní nebo dojížděkový. Nejobtížnější je definování komplexního geografického regionu, kdy na uspokojivé a přijímané řešení se stále čeká (Toušek et al., 2008).

Metodologické hledisko

Metodologické hledisko slouží k určení, proč regiony vymezujeme a k čemu slouží. Podle Macka (1967) existují tři přístupy k regionu:

- Region jako nástroj výzkumu;
- Region jako předmět výzkumu;
- Region jako nástroj managementu území.

Region jako nástroj výzkumu je zde brán jako statistická jednotka, za kterou jsou zjišťovány různé statistické údaje, které jsou dále použity v různých výzkumech. Region je tedy nástrojem pro další výzkum. Někdy bývá region označován také jako statistický region. Ve druhém zmiňovaném přístupu je region někdy označen jako cílový region. V rámci výzkumu už není region nástrojem, ale je jeho cílem. Třetí typ regionu je chápán jako typ území, pro který je tvořen určitý rozvojový nebo regulační plán. Příkladem tohoto typu regionu v ČR jsou například regiony soudržnosti. Region tohoto typu bývá někdy označován jako organizační, popř. plánovací region

Taxonomické hledisko

Taxonomické hledisko řeší kromě typologických klasifikačních úloh i geografickou polohu regionů a členění regiony na individuální a typologické. Individuální regiony, nebo také neopakovatelné či idiografické, jsou vymezovány na základě specifických znaků. Tím, že se neopakují mívají obvykle i vlastní jméno nebo jiné pojmenování, například Krkonoše, Valašsko, Jižní Morava apod. Základem je, že se jejich název ve zkoumaném území nesmí opakovat. Typologické regiony, případně nomotetické či opakovatelné, jsou formulovány pomocí obecných a typických vlastností, které se opakují na určitém území. Typologické regiony jsou součástí určitého typu, ať už se jedná o národní parky, regiony s určitou hustotou železniční sítě, řídké osídlené oblasti apod. Při vymezení regionů v mapě se k individuálním regionům přiřazuje jen jedna značka a region má přesné souřadnice pro určení polohy. Naopak u typologických regionů může být jedna značka vztažena k většímu počtu regionů stejného typu.

Hledisko formy

Klasifikace podle formy patří mezi nejdůležitější klasifikaci regionů. Z hlediska formy mohou nastat tři případy, kdy jsou regiony vymezeny na základě:

- Jednoho prvku či vztahu (tzv. monokriteriální regiony) – region je vymezen například na základě průměrné roční teploty vzduchu, ročnímu úhrnu srážek, hustotě zalidnění apod. Vždy se jedná o prvek, který je geograficky dominantní;
- Víceru prvků či vztahu (tzv. multikriteriální regiony) – region je vymezen na základě prvků nebo vztahů, které spolu většinou souvisejí. Jedná se například o hustotu zalidnění a podíl městského obyvatelstva
- Jako komplexní regiony – v úvahu se bere celá škála geografických jevů a vztahů.

Klasifikace regionů podle formy dělí regiony na dva základní typy, které bývají často doplněny o další jeden až tři typy. Zde budou uvedeny tři typy regionů, z nichž dva budou následně více popsány. Jedná se o:

- Homogenní regiony;
- Nodální regiony;
- Plánovací regiony (Toušek et al., 2008, s. 377).

Z hlediska formy, ale i vnitřní struktury, která je jednou z důležitých vlastností regionu, dělíme regiony na dva základní typy, a to na nodální a homogenní region. Homogenní regiony,

kteřé získaly svůj název od toho, že musí být vnitřně homogenní, jsou taková území, kde určité zvolené kritérium platí po celé ploše zvoleného území. Kritéria jsou většinou geografická a může jít například o klima, převažující typ vegetace nebo reliéf krajiny. Homogenní regiony jsou také ta území, kde převažuje ekonomické využití daného území. Příkladem jsou například průmyslové regiony, rekreační, zemědělské aj. regiony. Pokud je stanoveno více kritérií pro určení homogenosti regionu, musí všechna kritéria splnit homogenost. Vždy se ale u homogenních regionu předpokládá, že homogenita nebude absolutní a je nutno počítat s odchylkami (Wokoun et al. 2011).

Nodální region je oproti homogenním regionům vnitřně heterogenní. U nodálních regionů hraje důležitou roli jádro neboli také středisko, či nodus, kolem něhož je nodální region organizován. Obecně lze říci, že si zakládají na vazbách mezi nodálním centrem (střediskem) a zázemím (periferií). Zázemí je s centrem vázáno drahami a toky. Dle intenzity vztahů mezi jádrem regionu a jeho zázemím lze určit části regionu z hlediska jeho vnitřní struktury, kterými jsou jádro regionu, zázemí jádra, semiperiferní oblasti a periferní oblasti. Jádro je většinou městského charakteru a sbíhají se v něm různé prostorové vazby, které jsou nejtěsněji a nejsilněji spjaty se zázemím, které jádro obklopuje. Naopak u semiperiferních a periferních oblastí vazby s jádrem klesají, někdy až na minimum. Příkladem nodálního regionu mohou být spádové regiony nemocnic, dojížděky do práce nebo regiony dojížděky do obchodního centra (Toušek et al., 2008).

Poslední typ, plánovací region, je často speciálním typem nodálního regionu, občas i regionu homogenního. Více informací bylo uvedeno v této podkapitole u metodologického hlediska.

Kromě výše zmíněných možných hledisek pro klasifikaci regionů lze regiony klasifikovat i podle ekonomického hlediska, zmíněného v podkapitole 1.2.1. Tato klasifikace se provádí podle dosaženého stupně ekonomického rozvoje. Následně je pomocí ukazatelů vyjádřen stupeň sociálně ekonomické úrovně. Klasifikací regionů podle ekonomického hlediska se zabývali například L. H. Klassen nebo E. M. Hoover. Klassen používal pro klasifikaci oblastí podle stupně sociálně ekonomické úrovně dvě kritéria – úroveň příjmů oblasti v porovnání s celostátní úrovní a poměr tempa růstu vybrané oblasti v porovnání s celostátním tempem růstu. Na základě těchto kritérií vymezil čtyři oblasti:

- Prosperující – oblast s vysokou úrovní příjmů i tempa růstu;
- Potenciálně zaostalé – oblast s nízkými příjmy;
- Zaostalé v růstu – oblast s nízkým tempem růstu;

- Zaostalé – oblast, která má nízkou úroveň příjmů i tempa růstu.

Jak uvádí Šilhánková, Hoover rozděluje regiony na rozvinuté, kde není nutný zásah státu a problémové, kde je již zásah státu vyžadován. Problémové regiony se dále mohou dělit na regiony:

- Zaostalé – jde o regiony, které mají nízkou ekonomickou aktivitu, a které zaostávají za ostatními regiony v míře nezaměstnanosti, v úrovni vybavení infrastrukturou a v tvorbě HDP na osobu;
- Deprimované – regiony, které zaostávají kvůli upadajícímu profilujícímu odvětví;
- S upadajícími městskými centry (Šilhánková, 2013).

Jinou klasifikaci regionu dle ekonomického hlediska, konkrétně dle výkonnosti regionů, uvádí Jáč (2010), který rozděluje regiony na:

- Růstové regiony – jsou charakteristické budováním nových výrobních odvětví nebo služeb, jsou atraktivní pro podnikatele a dochází v nich k růstu obyvatelstva díky přirozenému přírůstku nebo migrací;
- Stagnující regiony – regiony, kde z ekonomického hlediska nedochází k žádným výrazným změnám;
- Problémové regiony – jsou charakteristické dlouhodobým ekonomickým úpadkem a nízkou výkonností, úbytkem obyvatelstva, v některých případech dochází i k útlumu některých odvětví.

V neposlední řadě je vhodné také zmínit klasifikaci regionů podle regionální politiky Evropské unie (EU). Dle EU se člení regiony na tzv. NUTS (Nomenklatura územních statistických jednotek), které byly zavedeny Statistickým úřadem Evropské unie pro účely statistického sledování a pro vytváření analýz ekonomické a sociální situace v jednotlivých regionech a pro porovnávání informací o územích na srovnatelné úrovni. Následující Tabulka 1 zobrazuje regiony NUTS v ČR. Součástí tabulky je i systém LAU (místní správní jednotka), který byl v ČR zaveden v roce 2008 a nahrazuje původní rozdělení regionů na NUTS 4 a NUTS 5. Systém LAU popisuje územní strukturu, která je na nižší úrovni než kraje, tedy původní okresy a obce.

Tabulka 1: Rozdělení dle klasifikace NUTS a systému LAU v České republice

NUTS + LAU	Územní jednotka	Počet jednotek	Konkrétní příklady
NUTS 0	Stát	1	Česká republika
NUTS 1	Území	1	Česká republika
NUTS 2	Region soudržnosti	8	Severovýchod, Severozápad, Jihozápad, Střední Čechy, Praha, Jihovýchod, Střední Morava, Moravskoslezsko
NUTS 3	Kraj	14	Královéhradecký, Pardubický, Liberecký, Hlavní město Praha, Jihomoravský atd.
LAU 1	Okres	76	Náchod, Trutnov, Svitavy, Jičín, Nymburk atd.
LAU 2	Obec	6 258	-

Zdroj: vlastní zpracování

Obrázek 1 zobrazuje Českou republiku rozdělenou na regiony NUTS 2 a NUTS 3, kde je možné vidět konkrétní zařazení krajů do jednotlivých regionů soudržnosti.

Obrázek 1: Mapa regionů NUTS 2 a NUTS 3 v České republice

Zdroj: Národní ústav odborného vzdělávání

1.2.3. Hierarchie regionů

Jelikož je obecné pojetí regionů velmi široké, využívá se hierarchická soustava regionů pro lepší orientaci a pochopení struktury rozsáhlého souboru, jakým regiony jsou. U geografického pojetí regionů v podkapitole 1.2.1 bylo zmíněno, že můžeme regiony rozdělit na fyzicko-geografické a sociálně-geografické regiony. Oba typy regionů mají rozdílný hierarchický systém.

V každém systému hierarchie je důležité si definovat nejvyšší a nejnižší hierarchické úrovně. U fyzicko-geografického typu regionů je na nejvyšší úrovni planeta Země, naopak na nejnižší úrovni by se mohlo jednat o elementární fyzicko-geografické jednotky. Hierarchický systém fyzicko-geografických regionů se skládá z těchto úrovní:

- Topická – nejnižší úroveň. Jedná se o nejmenší fyzicko-geografické regiony, které jsou homogenní;
- Chorická – regiony vykazují určitý stupeň relativní homogenity;
- Regionální – regiony jsou heterogenní;
- Planetární – nejvyšší hierarchická úroveň.

Častěji se používá hierarchický systém u sociálně-geografických regionů, kde na nejvyšší úrovni je opět planeta Země, jako tomu je u fyzicko-geografických regionů. Pokud jde o nejnižší hierarchickou úroveň, uvádějí se dva možné případy. Jedním z nich je lidský jedinec, případně rodina, jakožto nositel informací, které jsou využívány v humánní geografii. Mnohem častěji se ale využívá druhý případ nejnižší úrovně, kterou je základní prostorová jednotka, kdy jde nejčastěji o nejmenší administrativní jednotku (Toušek et al., 2008). Hierarchický systém tohoto typu regionů se podle Hampla, Gardavského a Kühnla (1989) skládá ze:

- Subregionální úrovně;
- Mikroregionální úrovně;
- Mezoregionální úrovně;
- Makroregionální úrovně.

Některé zdroje uvádějí lehce odlišnou verzi hierarchizace. Toušek (et al., 2008) uvádí pět úrovní, z nichž nejnižší je mikroregionální, následuje mezoregionální úroveň, makroregionální úroveň a poté úroveň národní a globální.

Subregiony jsou relativně nekomplexní územní celky, tedy území, kde se nedají uskutečňovat nejdůležitější a nejvyužívanější potřeby obyvatel, kterými jsou vztahy mezi bydlištěm, zaměstnáním a základními službami. U subregionů často chybí vztahy mezi bydlištěm a zaměstnáním, tedy obyvatelé v takovém regionu bydlí, mají dostupné základní služby (ostatní služby, jako je například nákup průmyslového zboží, většinou chybí), ale pracovní příležitosti jsou nedostatečné, nebo úplně chybí. Subregiony bývají často označovány jako spádová území a jde obvykle o příměstské zóny velkých měst, kam obyvatelé dojíždějí za prací (Hampl, Gardavský, Kühnl, 1989).

Mikroregiony jsou menší územní celky, které mají relativně uzavřeny základní procesy, tedy na tomto území existují vazby a vztahy mezi bydlištěm, zaměstnáním a základními službami. Míra uzavřenosti těchto procesů bývá ale v různých mikroregionech rozdílná. Proto byla zavedena dvoustupňová mikroregionální organizace, kdy lze mikroregiony rozdělit na mikroregiony 1. a 2. stupně. Mikroregiony 1. stupně lze přirovnat ke spádovým územním střediskům. Tyto regiony již mají základní případně i mateřskou školu, základní zdravotnické zařízení a základní služby a obchody se sortimentem potravin, drogistického zboží, oblečení či s domácími potřebami. Mikroregiony 2. stupně lze přirovnat k bývalým okresům. Tyto regiony disponují vyšší občanskou vybaveností, jako např. střední školou, kinem, divadlem i většími prodejními plochami, stejně tak i službami výrobního a nevýrobního charakteru (Šilhánková, 2013).

Mezoregiony jsou územně rozsáhlé celky, jejichž integrita je již částečně vázána na prostorové vztahy obyvatelstva. Mezi významné vztahy patří například nedenní dojíždka za prací, tzv. přechodná migrace, dojíždka do školských zařízeních vyššího stupně (vysoké školy, univerzity) nebo dojíždka do vybraných druhů občanské vybavenosti. Významné jsou také vztahy mezi podniky a institucemi, a hlavně kvartérní činnosti. Mezoregiony jsou již vybaveny tzv. nadmístní občanskou vybaveností, kam lze zařadit vysoké školy, nemocnice, velké sportovní areály či obchodní centra aj. V rámci ČR lze určit 12 mezoregionálních středisek (Hradec Králové, Liberec, Pardubice, Plzeň atd.), které lze označit jako mezoregiony 1. stupně. Z nich tři nejvýznamnější a nejsilnější střediska, Praha, Brno a Ostrava, se mohou označit jako centra mezoregionů 2. stupně (Hampl, Gardavský, Kühnl, 1989).

Za makroregion lze považovat celou Českou republiku, přičemž je i možné určit makroregionální centrum, kterým je díky své kvantitativní i kvalitativní pozici Praha. Makroregion je rozsáhlé území zahrnující tradiční nebo politicky definované oblasti. V rámci

makroregionu si může být území podobné z geopolitického, kulturního, historického, ekonomického i sociálního hlediska (Šilhánková, 2013).

1.3. Regionální rozvoj

Otázky, které se týkaly regionálního rozvoje na odborné úrovni, se datují přibližně do 30. let 20. století. Stejně jako pro region existuje i pro regionální rozvoj mnoho definic a vymezení. Podle Wokouna (et al., 2008, s. 11) lze regionální rozvoj chápat jako „*vyšší využívání a zvyšování potenciálu daného systematicky vymezeného prostoru, vznikající v důsledku prostorové optimalizace socioekonomických aktivit a využití přírodních zdrojů*“. Tato definice chápe regionální rozvoj v praktické rovině a lze toto pojetí nalézt zejména v činnostech neakademických institucí, jakými jsou zejména krajské, městské nebo obecní úřady či soukromé společnosti. Regionální rozvoj lze chápat i v akademické rovině, kdy je v tomto případě definován jako „*aplikace nauk, zejména ekonomie, geografie a sociologie, řešících jevy, procesy, vztahy systematicky vymezeného prostoru (území), které jsou ovlivněny přírodně-geografickými, ekonomickými a sociálními podmínkami v daném regionu. Primární je hledání příčinných zákonitostí, rozmisťování ekonomických činností, nerovnoměrného osídlování území a navazující hledání nástrojů pro ovlivnění těchto procesů, ovlivnitelných a neovlivnitelných faktorů rozvoje apod.*“ (Wokoun et al., 2008, s. 11). Toto pojetí regionálního rozvoje je typické pro akademickou sféru.

Obě výše zmíněná pojetí jsou na sobě částečně závislá, ale i do určité míry nezávislá, zejména v krátkodobém a střednědobém období. Akademické pojetí vytváří pro regionální politiku poznatky, které jsou poté použity pro praktické pojetí regionálního rozvoje

Přestože je regionální rozvoj chápán široce i různým způsobem, vždy je jeho smyslem zlepšit podmínky v regionu, ať už růstem blahobytu obyvatel nebo i jen jeho udržováním. Lze toho dosáhnout například v hospodářské oblasti nebo sociální oblasti. V hospodářské oblasti díky zlepšení podmínek dochází k ekonomickému růstu, v oblasti sociální lepší podmínky přispívají obecně k lepšímu sociálnímu prostředí, což je způsobeno lepšími sociálními službami, školstvím a zdravotnictvím. Pro regionální rozvoj neexistuje jeden univerzální návod, ale obecně se předpokládá snaha o dlouhodobou udržitelnost související s hospodářským rozvojem a růstem konkurenceschopnosti, i šetrné zacházení k životnímu prostředí (Maier et al., 2012).

1.3.1. Aktéři regionálního rozvoje

Regionální rozvoj je výsledkem rozhodnutí mnoha aktérů, mezi něž patří obyvatelé daného regionu, firmy, které v daném regionu působí nebo přicházejí, veřejná správa a neziskové organizace. Aktéři mohou vytvářet různé zájmové skupiny a snažit se prosadit zájmy, preference nebo představy o tom, jak by se podle nich měl daný region rozvíjet. Každý má jiný názor a pohled na to, co je důležité pro region a co ne, rozdílné jsou i preference aktérů, mnohdy i odlišné a protichůdné. Přesto je důležité uvažovat o každém jejich názoru, preferenci i zájmu, aby bylo možné přijít na další směřování regionálního rozvoje.

Vliv a význam aktérů regionálního rozvoje je rozdílný. Pokud jde o veřejný sektor, záleží na kompetenci jednotlivých aktérů v dané oblasti. Obce mají jiné kompetence v regionu než kraj či stát. Podnikatelský sektor je pro rozvoj regionů klíčový, jelikož vytváří pracovní místa a finanční bohatství v území. Ve venkovských oblastech převládají zejména malé nebo střední podniky, jelikož nemají k dispozici dostatek kvalifikované pracovní síly či dobrou dopravní dostupnost. Přesto i malé podniky mohou být pro region významné, pokud jsou například zdrojem pro jiné firmy svými inovacemi nebo přicházejí s novým druhem hospodářské aktivity (Binek et al., 2010).

1.3.2. Faktory regionálního rozvoje

Pro rozvoj regionů je důležitá jejich atraktivita. Atraktivnější region přiláká více populace, která zde chce bydlet, více firem, které chtějí v daném regionu investovat i více návštěvníků a turistů, kteří přijíždějí poznávat region a utrácet v něm. Přestože pro každého člověka, firmu i návštěvníka existují rozdílné faktory, které pro ně vytvářejí region atraktivnější, existují určité faktory, které jsou pro aktéry regionálního rozvoje preferovanější, jelikož vyhovují jejich potřebám. Pro regionální rozvoj je proto nutné znát potřeby aktérů i faktory, které dělají regiony atraktivní, ale i takové, které působí na atraktivnost regionu opačně.

Pro rozvoj regionů je dlouhodobě důležitý hospodářský rozvoj, který vytváří podmínky pro rozvoj ostatních oblastí daného území. Naopak hospodářský úpadek vede i k celkovému úpadku daného regionu, který se tak stává neatraktivní jak pro obyvatele, firmy, tak i návštěvníky.

Pro každého člověka jsou důležité určité faktory pro to, zda zůstanou v daném regionu, nebo se odstěhují, zda je pro ně region atraktivní. Existuje několik faktorů, které jsou určující a důležité pro většinu lidí, přesto rozhodnutí o setrvání v regionu nelze jednoznačně určit na základě níže uvedených faktorů. Rozhodnutí o setrvání v regionu je totiž podmíněno i chováním daného člověka, jeho zvyklostmi, ale i různými preferencemi nebo psychologickými faktory.

Přestože v České republice není mobilita obyvatel tak výrazná jako například v USA, obecně se považuje, že mladí lidé jsou mobilnější a raději se stěhují do regionů, které jsou pro ně atraktivní, které jim nabízejí vhodné pracovní příležitosti. Mobilita mladých lidí je proto velmi důležitým faktorem pro dlouhodobý regionální rozvoj. Následující příklady patří mezi významné faktory atraktivity pro obyvatele.

- Pracovní místa a jejich dostupnost a skladba, včetně výše mezd – pro vzdělané lidi je stále častěji důležité najít pracovní místo vhodné k jejich kvalifikaci. Pokud region nenabízí dostatek takovýchto pracovních míst, tito lidé se stěhují do regionů, které tyto místa nabízejí, případně mladí lidé se po studiích již nevracejí do svých domovských regionů a zůstávají v pro ně atraktivnějších regionech. Dostupnost vhodných pracovních míst proto často vede k rozvoji regionů (případně k jejich úpadku při nedostatku pracovních míst), ale také tvoří regionální nerovnováhu;
- Bydlení a jeho dostupnost – kvalitní bydlení a vhodná skladba bytů v regionu přiláká více obyvatel, což povede i ke zvyšování kvality pracovní síly a tím pádem k rozvoji regionu;
- Příležitosti k volnočasovým aktivitám – kvalitní a dostupné volnočasové aktivity ukazují na kvalitu sociálního prostředí regionu. Více kulturních, rekreačních a sportovních zařízení jsou nepřímým ukazatelem kvality a bohatství regionu, ale i veřejné správy, která v mnoha případech daná zařízení podporuje z veřejných zdrojů;
- Veřejné služby – lze sem zařadit veřejnou dopravu, dopravní obslužnost regionu, školství nebo sociální služby. Jejich dostupnost či nedostupnost je ukazatelem kvality života v regionu i v jednotlivých obcích. Nedostupnost základních služeb může dokonce představovat bariéru pro rozvoj regionu nebo i zhoršovat kvalitu života na daném území (Maier et al., 2012).

Každá firma potřebuje pro svůj úspěch různé zdroje. Některé zdroje jsou společné pro několik firem, ale některé jsou naprosto rozdílné. Přesto pro všechny firmy existuje několik faktorů, které jsou pro ně klíčové a důležité. Založení nového podnikatelského subjektu závisí často na poloze obce. Pokud obec leží daleko od větších center a měst, kam je i horší dostupnost i kvalita dopravní infrastruktury je na špatné úrovni, k založení firmy na takovém místě spíše nedojde. Kvalitní infrastruktura je pro firmy důležitá nejen kvůli dojíždění zaměstnanců, ale zejména u výrobních firem i pro dopravu materiálu do firmy či naopak pro rozvoz hotových výrobků na trh. V neposlední řadě horší dopravní dostupnost a větší vzdálenost od měst zvyšuje i celkové náklady na dopravu. Založení nové firmy v obci závisí nejen na kvalitní infrastruktuře

a dobré dostupnosti, ale i na množství pracovní síly. Firma si pro své založení vybere takové místo, kde je garance dostatku pracovní síly, zejména té kvalifikované odpovídající požadavkům dané firmy. Obce mohou nalákat nové firmy i dostupností vhodných pozemků v obci pro podnikání a pro budovy sloužící k realizaci činnosti (Binek et al., 2010).

Kromě zmíněných faktorů jednotlivé pro firmy i pro obyvatele existují takové faktory, které jsou důležité pro obě skupiny aktérů:

- Institucionální prostředí a kvalita veřejné správy – jde o významné, ale špatně měřitelné faktory, jako je například míra korupce, vynutitelnost práva nebo spolehlivost veřejné správy;
- Vzdělávací zařízení – kvalita a struktura vzdělávacího systému je důležitá jak pro obyvatele, kdy lepší školství vede ke kvalitnějšímu vzdělání, a tedy i možnosti získat lepší pracovní místo, tak i pro firmy, které mohou získat kvalifikovanější pracovní sílu, což může vést k jejich rozvoji;
- Kulturní faktory – mezi tyto faktory spadají kvalitní neformální vztahy, existence a fungování sociálních sítí, otevřenost či izolovanost vůči vnějším vlivům nebo inovacím.

Výše zmíněné faktory jsou významné pro regionální rozvoj. Často bývá atraktivita regionů posuzována právě těmito faktory a regiony jsou následně mezi sebou porovnávány. K porovnávání regionů nedochází ale jen uvnitř státu, ale často jde i o porovnávání regionů globálně, zejména při rozhodování firem, do jakého státu umístit svoji činnost, a kde investovat. V tomto případě je nutné, aby byl regionální rozvoj ovlivňován úsilím regionů i správy, kteří by měly podporovat přísun investic do daného regionu, a tím zvyšovat jeho atraktivitu v porovnání s jinými regiony světa. Důležitá je i role státu, jelikož dobré místní podmínky nemusí stačit k přilákání investorů, pokud existují i negativní makroekonomické nebo institucionální faktory na úrovni celé země (Maier et al., 2012).

V České republice je problematika regionálního rozvoje ukotvena v Zákoně 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje.

1.4. Regionální politika

Téměř v každém státě existují prosperující regiony s vysokou životní úrovní, ale i regiony upadající, které mají vysokou nezaměstnanost a podprůměrnou ekonomickou výkonnost. Rozdíly mezi těmito regiony jsou někdy tak výrazné, že komplikují ekonomický rozvoj celého státu. Proto byla formulována regionální politika (RP), která by snížila či úplně odstranila

meziregionální rozdíly. Přestože vznik RP je datován do 30. let minulého století, do současné doby neexistuje její jednotná definice. Obecně je ale chápána jako soubor opatření a nástrojů, které napomáhají ke zmírnění či odstranění výrazných disparit v ekonomickém rozvoji regionů, a které zabezpečují jejich harmonický rozvoj. Cílem RP je zejména vyvážený a efektivní rozvoj všech částí státu, i podpora nedostatečně využitého potenciálu regionů, jako je např. hospodářský rozvoj, zvyšování vzdělávání a kvalifikace, životní podmínky obyvatel apod. (Wokoun et al., 2011).

1.4.1. Regionální politika EU

Jelikož je Česká republika členem Evropské unie, stojí jistě za zmínku i regionální politika Evropské unie (RP EU), někdy také označována jako „kohezní politika“ či „politika soudržnosti“. EU má v současné době 28 členů, jejichž regiony mají rozdílnou ekonomickou úroveň. RP EU se proto snaží snižovat tyto rozdíly a zamezit vzniku větších rozdílů pomocí podpory regionů, zejména těch hospodářsky slabších, ale i regionů, které mají poškozené životní prostředí nebo regionů se sociálními problémy. Ke snižování regionálních rozdílů využívá přesun prostředků z bohatších regionů do regionů chudších, čímž se snaží kromě snížení rozdílů zvýšit i kvalitu života obyvatel v rámci celé EU (Kašparová, Půček, 2009).

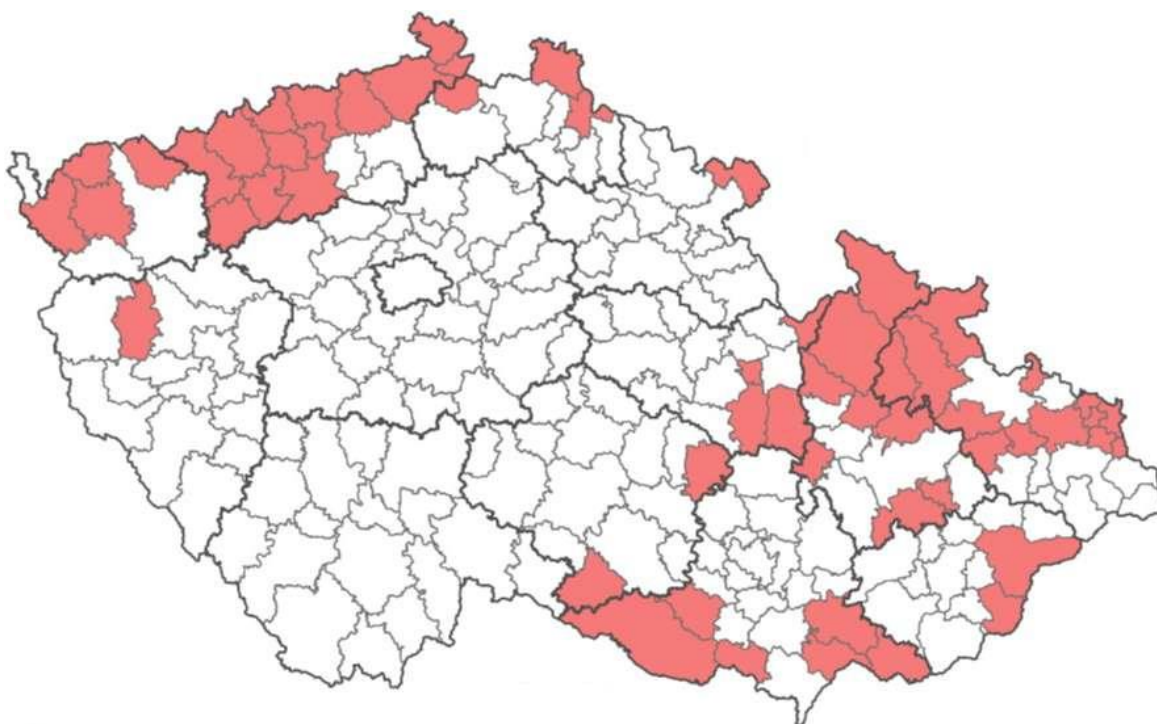
RP EU, která je prováděna v sedmiletých cyklech, se v současném programovém období 2014-2020 zaměřuje na podporu regionů rozdělených do tří kategorií, méně rozvinuté regiony (HDP nižší než 75 % průměru zemí EU), tzv. přechodové regiony (HDP mezi 75-90 % průměru EU) a více rozvinuté regiony (HDP vyšší než 90 % průměru zemí EU). Kromě snižování regionálních rozdílů je cílem RP EU zejména podpora tvorby nových pracovních míst a konkurenceschopnosti firem, i hospodářského růstu a udržitelného rozvoje. V rámci sedmiletých cyklů jsou vždy stanoveny hlavní cíle, které reagují na stávající potřeby. V současném programovém období jsou stanoveny dva cíle – Cíl 1 Investice pro růst a zaměstnanost a Cíl 2 Evropská územní spolupráce. Ty jsou financovány z evropských fondů, konkrétně Cíl 1 z Fondu soudržnosti (FS), Evropského fondu pro regionální rozvoj (EFRR) a Evropského sociálního fondu (ESF). Cíl 2 je poté financován z EFRR. Kromě zmíněných tří hlavních fondů je v tomto období RP EU realizována také Evropským námořním a rybářským fondem (ENRF) a Evropským zemědělským fondem pro rozvoj venkova (EZFRV). Všech těchto pět fondů tvoří Evropské strukturální a investiční (ESI) fondy, které jsou pro toto období považovány za klíčový nástroj RP EU (Fričová, Novák, ©2005-2018).

1.4.2. Regionální politika v České republice

Jelikož veškerá nařízení z RP EU jsou aplikovatelná přímo, není nutné je převádět do českého právního řádu. V rámci RP v ČR je nezbytným orgánem Ministerstvo pro místní rozvoj, které bylo stanoveno jako Národní orgán pro koordinaci, a které mimo jiné koordinuje využívání fondu EU v ČR. Využívání finančních prostředků z ESI fondů v tomto programovém období je zastrešováno Dohodou o partnerství. Jde o dokument, který analyzuje socioekonomickou situaci v ČR, regionální rozdíly i potřeby pro rozvoj regionů a napomáhá při rozhodování o směřování finanční podpory z ESI fondů. Součástí dohody je i soubor opatření, jehož splnění je nezbytné pro čerpání finančních prostředků z ESI fondů (MMR, 2018).

Pro programové období 2014-2020 je základním nástrojem RP Strategie regionálního rozvoje České republiky. V oblasti regionálního rozvoje jde o základní koncepční dokument, který spojuje RP na národní úrovni s RP EU a ostatními politikami, které ovlivňují rozvoj území. Strategie regionálního rozvoje také analyzuje stav regionálního rozvoje, stanovuje priority a strategické cíle RP, které napomáhají k vyváženému rozvoji území nebo stanovuje podmínky pro vymezení státem podporovaných regionů. Poslední zmiňovaná činnost je zároveň klíčovým úkolem RP ČR (MMR, 2013a).

Státem podporované regiony jsou v současném programovém období vymezeny pouze hospodářsky problémové regiony, kdy jde o spojení dvou oblastí, strukturálně postižené regiony a hospodářsky slabé regiony, které byly vymezeny v minulém programovém období. Hospodářsky problémové regiony jsou takové regiony, které oproti ostatním regionům v republice vykazují nižší úroveň sledovaných ukazatelů, než je průměr v ČR. Tyto regiony mívají vyšší nezaměstnanost, nižší životní úroveň i ekonomickou výkonnost či nízký průměrný příjem obyvatel. V současné době jsou za hospodářsky problémové regiony považovány ty, které jsou na obrázku 2 znázorněny červenou barvou. Kromě hospodářsky problémových regionů RP vymezuje i tzv. ostatní regiony, kam řadí sociálně znevýhodněné oblasti a současné a bývalé vojenské újezdy. Za sociálně znevýhodněné oblasti jsou považovány regiony vykazující dlouhodobou nezaměstnanost, a ve kterých existují sociálně vyloučené lokality a lokality, kterým hrozí sociální vyloučení (MMR, 2013b).

Obrázek 2: Hospodářsky problémové regiony na období 2014-2020

Zdroj: MMR.cz

Podpora regionů na území ČR je realizována jednak za pomoci státních programů podpory regionálního rozvoje, kdy je podpora financována ze státního rozpočtu, tak i za pomoci fondů z EU. Regiony, kterým je poskytnuta podpora z fondů EU, získávají finanční prostředky ze strukturálních fondů. Na území ČR jsou strukturálními fondy podporovány všechny regiony NUTS 2 kromě Prahy. Tyto regiony získávají finanční podporu z ESF a EFRR, jelikož jejich HDP je nižší než 75 % průměru EU. Území Prahy na tuto finanční podporu nemá nárok, jelikož HDP překračuje 75 % průměru EU. Pro financování a podporu regionů ze státního rozpočtu stanovilo Ministerstvo pro místní rozvoj několik programů, jako např. Obnova obecního a krajského majetku postiženého živelní nebo jinou pohromou či Podpora obnovy a rozvoje venkova. V souvislosti s touto prací je vhodně uvést více informací o programu Podpora obnovy a rozvoje venkova. Tento program, který předpokládá zapojení místních obyvatel, spolků i sdružení, poskytuje dotace na rozvoj a obnovu venkovských oblastí. Program se člení na sedm dotačních titulů:

- Podpora vítězů soutěže Vesnice roku;
- Podpora zapojení generací do komunitního života v obci;
- Podpora spolupráce obcí na obnově a rozvoji venkova;
- Podpora obnovy drobných sakrálních staveb v obci;

- Podpora obnovy místních komunikací;
- Podpora obnovy sportovní infrastruktury;
- Podpora rozvoje strategických průmyslových zón (MMR, ©2018a).

O prvním dotačním titulu, Podpora vítězů soutěže Vesnice roku, bude v dalších částech práce ještě zmínka.

2. KVALITA ŽIVOTA

Pojem kvalita života je používám v mnoha oborech, a proto neexistuje pouze jednotná definice tohoto pojmu. V počátcích výzkumu kvality života byl tento pojem spojován s pojmy jako „dobrý život“ či „spokojenost se životem“. V současné době je ale stanovení jedné univerzální definice kvality života obtížné, jelikož jde zejména o subjektivní veličinu, kdy pro každou osobu představuje tento pojem něco jiného, a také každý vědní obor do definice přidává určitá hlediska související s daným oborem (Andráško, 2005).

Podle Světové zdravotnické organizace je kvalita života *„individuální vnímání vlastní pozice v životě, v kontextu kultury a hodnotových systémů, ve kterých jedinec žije, a ve vztahu k vlastním cílům, očekáváním, standardům a obavám. Jedná se o širokou koncepci, která je ovlivněna tělesným zdravím jedince, psychickým stavem, osobním přesvědčením, společenskými vztahy a vztahem k charakteristickým rysům prostředí“* (WHO, ©2018).

Andráško (2013, s. 23) definuje kvalitu života jako *„míru, do jaké sada charakteristik lidského života splňuje požadavky, které jsou na ni kladeny.“*

Kvalitu života můžeme rozdělit do dvou dimenzí, objektivní a subjektivní. Za objektivní kvalitu života bývá považována dosažená životní úroveň jednotlivců nebo obyvatelstva i konkrétní a měřitelné životní podmínky. Různé ukazatele, které charakterizují objektivní kvalitu života, jsou přesně definovatelné i jednoznačné a obvykle jsou vyjádřeny v absolutních i relativních hodnotách. Mezi ukazatele spadající pod životní podmínky lze zařadit průměrnou mzdu, dostupnost bydlení, služeb, vzdělání a zdravotní péče, dopravní dostupnost apod. Životní úroveň lze zjišťovat pomocí ukazatelů jako je spotřeba domácností, vybavenost domácnosti apod. Subjektivní kvalita života je naopak spojena s lidskými emocemi a individuálním hodnocením vlastního života. Hodnocení a vnímání kvality života u jednotlivců je ovlivněno různými faktory, jako je věk, získané životní zkušenosti, úroveň vzdělání, ale i typ osobnosti, různé kulturní zvyklosti apod. (Andráško, 2013).

Kvalitu života lze sledovat nejen v různých disciplínách, na jednotlivcích nebo skupinách osob, ale i v rozdílném prostoru. Pro potřeby této diplomové práce je vhodné si uvést i na jakých prostorových úrovních je kvalita života zkoumána. Kvalitu života lze sledovat na úrovni globální, makroregionální, národní, regionální, mikroregionální i lokální. Každá z těchto úrovní využívá různá data pro posouzení kvality života, má různá omezení i metody při jejich získávání i rozdílné způsoby následného zpracování.

Na nejnižších úrovních zkoumání kvality života, mikroregionální a lokální úrovni, lze zkoumat jak objektivní, tak i subjektivní kvalitu života a vzájemně je porovnávat. Pro její zkoumání je možné využít běžně dostupná statistická data za danou lokalitu, tak i různá terénní šetření, kde jsou data získávána pomocí dotazníků a rozhovorů s jednotlivci. Na těchto úrovních jsou zjištěné výsledky o kvalitě života většinou velmi kvalitní a nezkrácené, jelikož se vztahují na malé sociální skupiny, či dokonce i na jednotlivce. Na mezoregionální úrovni, kam lze zařadit okresy, kraje i NUTS 2, jsou získané výsledky obecnější než na předchozích dvou úrovních, což je zřejmé z hlediska větších území. Díky tomu jsou i získané výsledky vztaženy na větší sociální skupiny a větší soubory jedinců, ale ne již na jednotlivce. S tím je spojen i fakt, že začíná převažovat objektivní výzkum kvality života nad subjektivním a jsou využívána zejména data, která jsou k dispozici. Na makroregionální úrovni je prováděn čistě objektivní výzkum, který je vztažen k velkým územním celkům a velkým sociálním skupinám jedinců. Jsou využívány zejména ukazatelé, které jsou běžně dostupné a mezinárodně porovnatelné, což vede k velkému zobecnění výsledků, ale také k určitému zkrácení a nepřesnostem (Heřmanová, 2012).

2.1. Měření kvality života

Metodologie zjišťování kvality života není ucelená a existuje více možností, jak ji změřit. Jednou z možností je dotazníkové šetření nebo výzkum veřejného mínění, čímž lze získat zejména výsledky v rámci subjektivního vnímání kvality života. Výsledky je možné použít i při tvorbě rozvojových dokumentů na úrovni regionů.

Pro objektivní měření kvality života na makroregionální úrovni lze využít mnoha indexů, z nichž nejznámějším je index lidského rozvoje. Index lidského rozvoje se snaží vystihnout skutečnou kvalitu lidského života pomocí výpočtu zahrnujícího kategorii zdraví, vzdělání a životní úroveň. Výsledek udává postavení země v jedné ze čtyř skupin, a to země s velmi vysokým lidským rozvojem, s vysokým lidským rozvojem, středním nebo nízkým lidským rozvojem. Česká republika se v současné době řadí do skupiny států s vysokým lidským rozvojem. Dalšími možnými indexy měřící kvalitu života jsou např. index lidské chudoby, index lepšího života, index genderového rozvoje, index kvality života a udržitelného rozvoje a mnoho dalších (Kříž, 2013).

Na mikroregionální, regionální či národní úrovni jsou využívány jiné způsoby měření kvality života než na úrovni globální, jelikož některé ukazatele nejsou na těchto úrovních sledovány

nebo jsou pro měření důležitější a přesnější jiné ukazatele a indikátory. Vymezení jednoho významného indexu na těchto úrovních je problematické, jelikož existuje mnoho různých přístupů, které jsou ovlivněny rozdílným postojem autorů, rozdílnými sociokulturními podmínkami i třeba problémem přesně vymežit území, za které bude kvalita života měřena. V ČR se měřením objektivní kvality života na mikroregionální, regionální či národní úrovni zabýval např. Potůček, který definoval na národní úrovni index kvality a udržitelnosti života, ve kterém bylo zahrnuto ve 4 oblastech (společensko-politická oblast, sociální oblast, ekonomická oblast a environmentální oblast) přes 100 indikátorů. Na regionální úrovni definovali Mederly, Topercer a Nováček regionální index kvality života (též regionální index lidského rozvoje), který obsahoval 8 oblastí, jejichž hodnoty za jednotlivé kraje byly porovnávány s průměrnou hodnotou daného ukazatele za celou ČR.

Měření subjektivní kvality života bývá složitější, jelikož každý člověk má svoji určitou představu o kvalitním životě. Přesto při měření subjektivní kvality života bývají nejčastěji sledovány dlouhodobé emoční stavy, jako je pocit spokojenosti se svým životem, pocity lásky, životního štěstí a radosti, pocit smysluplnosti života apod. Tyto indikátory jsou zjišťovány na vzorku běžné populace nebo vybrané sociální skupině zejména pomocí již zmíněných dotazníkových šetření nebo výzkumů veřejného mínění, které jsou zaměřeny na zkoumání celkové spokojenosti či spokojenosti s dílčími částmi života, případně na obě kategorie (Heřmanová, 2012).

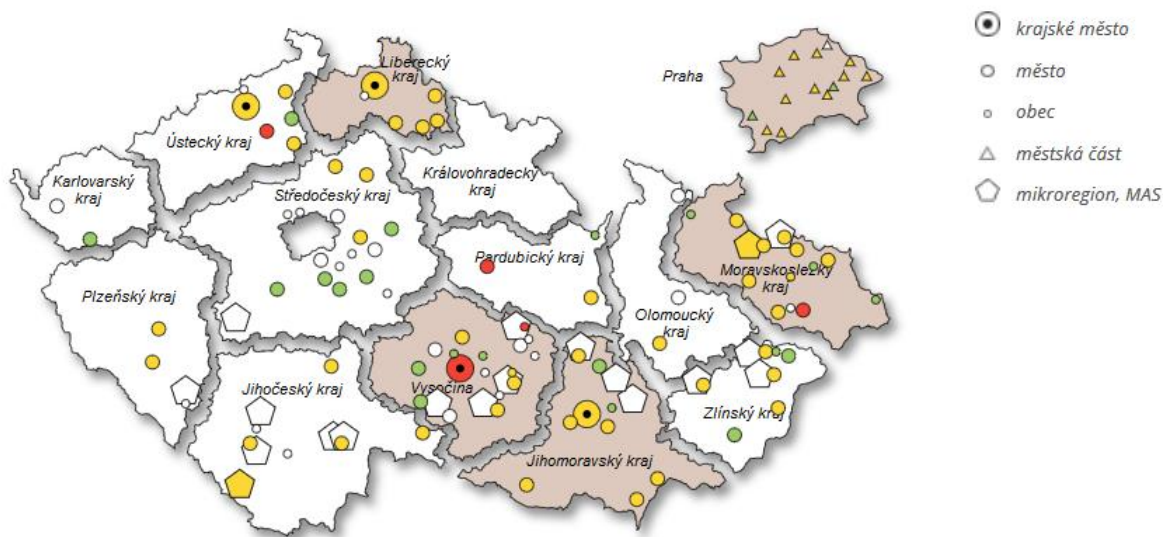
2.2. Kvalita života v obcích ČR

Jak uvádí Zákon 128/2000 Sb., o obcích, obec by měla vytvářet takové podmínky, aby rozvíjela sociální péči a uspokojovala potřeby svých občanů, což mohou být např. potřeby dopravy a spojů, bydlení, ochrany a rozvoje zdraví, výchovy a vzdělávání, kulturního rozvoje, ochrany veřejného pořádku nebo potřeby informací. Všechny tyto potřeby ovlivňují celkovou kvalitu života obyvatel v obcích. Kromě aktivního zapojení místních samospráv do činností a života v obci může pro uspokojování potřeb občanů a zlepšování jejich kvality života napomoci i sdružení se do Národní sítě Zdravých měst a zapojení do mezinárodního programu Zdravé město. Dobrým pomocníkem pro udržitelný rozvoj a lepší kvalitu života na místní úrovni může být i sledování indikátorů udržitelného rozvoje na místní úrovni stanovené neziskovou organizací TIMUR.

2.2.1. Národní síť Zdravých měst

Zdravé město je označení pro takové město, které je aktivně zapojeno do mezinárodního programu Zdravé město (obec, region). Jde o program, který v roce 1988 iniciovala Světová zdravotnická organizace (WHO), a který sdružuje tzv. Zdravá města. Ta se snaží vytvořit pro své občany kvalitnější, zdravější a spokojenější život pomocí zlepšování všech oblastí života, které mají na kvalitu života a zdraví občanů vliv. Zdravá města se vyznačují kvalitním strategickým plánováním a řízením i kvalitní veřejnou správou se zapojením veřejnosti a ohledem na kvalitu života a udržitelná rozvoj.

V ČR jsou Zdravá města, obce a regiony koordinovány asociací Národní síť Zdravých měst (NSZM). Členem NSZM mohou být města, městské části, obce, kraje, mikroregiony i místní akční skupiny, které NSZM podporuje v oblasti jejich rozvoje, strategického plánování, poskytuje jim informace v oblasti získávání finančních zdrojů ve formě grantů či dotací, vzdělává pracovníky úřadu ohledně udržitelného rozvoje i slouží pro výměnu zkušeností s ostatními členy NSZM. V současné době má NSZM 130 členů, kteří jsou vyobrazeni na obrázku 3 (NSZM, ©2018a; NSZM, ©2018b).

Obrázek 3: Přehled členů NSZM

Zdroj: Národní síť zdravých měst

Města, obce a regiony, které usilují o udržitelný rozvoj a kvalitní život obyvatelstva, a které jsou zapojeny do programu Zdravé město, využívají jako analytický podklad Audit udržitelného rozvoje. Ten se zaměřuje na 10 základních témat rozvoje města (obce, regionu),

u kterých je hodnocen stav a trendy se zřetelem na dlouhodobý udržitelný rozvoj. Každé z témat obsahuje dílčí oblasti, které jsou hodnoceny pomocí různých indikátorů. Témata udržitelného rozvoje a některé jejich indikátory jsou:

- Správa věcí veřejných a územní rozvoj – orientace na občany/zákazníky, ekologické chování úřadu a městských organizací, úspory a opatření proti plýtvání, výkonnost a kvalita, transparentní úřad, spokojenost občanů s místním společenstvím, dostupnost veřejných parků, prostranství a služeb, péče o komunikace a inženýrské sítě v majetku města;
- Životní prostředí – celková spotřeba pitné vody v domácnostech, invazivní druhy rostlin, ochrana před prašností;
- Udržitelná spotřeba a výroba – nakupované zboží s ekoznačkou, používání recyklovaného papíru, produkce směsného komunálního odpadu, množství tříděného komunálního odpadu, spotřeba energie;
- Doprava a mobilita – nízkopodlažní vozidla ve veřejné dopravě, bezbariérovost komunikací, vybavenost cyklistickými komunikacemi, dostupnost spojení veřejnou dopravou, nehodovost v silniční dopravě;
- Zdraví – preventivní akce zaměřené na podporu zdraví a zdravého životního stylu, činnosti věnované aktivnímu stárnutí, střední délka života při narození, předčasná úmrtnost (ve věku 0-64 let) ze všech příčin u mužů a u žen, kojenecká úmrtnost;
- Místní ekonomika a podnikání – podpora zaměstnanosti, podnikání a diverzifikace struktury místní ekonomiky, podíl nezaměstnaných osob, spolupráce s místními podniky, podpora místní turistiky;
- Vzdělávání a výchova – podpora škol a školských zařízení prosazujících VUR² nad rámec povinností daných školskými dokumenty, nevládní neziskové organizace v obci, zabývající se VUR, strategické dokumenty obce pro VUR, komunitní centra v obci, volnočasové aktivity občanů;
- Kultura a volný čas – vybavenost města kulturními službami a jejich dostupnost různým cílovými skupinám, výdaje na kulturu, zpřístupňování místního kulturního dědictví veřejnosti, participace občanů na záměrech města týkajících se vzhledu města;

² VUR = vzdělávání pro udržitelný rozvoj

- Sociální prostředí – připravenost obce pro případ potřeby náhlé finanční pomoci obětem neštěstí, počet sociálně potřebných domácností v obci, podpora rodičů na rodičovské dovolené při návratu do zaměstnání, rovný přístup obyvatel ke vzdělávání, sociální bariéry, kriminalita;
- Globální odpovědnost – etický obchod, globální partnerství, osvětové akce v oblasti změny klimatu, orientační ekologická stopa (NSZM, 2017).

Audit udržitelného rozvoje bývá nejen součástí analytických částí strategií měst, ale také bývá využíván při hodnocení v rámci metody místní Agendy 21 (MA21). MA21 je nástroj, který (nejen) Zdravá města (obce, regiony) používají pro uplatnění principů udržitelného rozvoje na regionální i místní úrovni. Jde o proces, který zvyšuje kvalitu života zkvalitňováním veřejné správy, strategického plánování a řízení i zapojováním veřejnosti. Pro monitorování udržitelného rozvoje v obcích, městech i regionech byla v rámci MA21 sestavena sada kritérií. Kritéria jsou rozdělena do pěti kategorií, nultá kategorie (začátečníci) a kategorie D (nejnižší úroveň) až A (úroveň nejvyšší), kdy každá z kategorií má stanoveny vlastní kritéria hodnocení a měřitelné ukazatele (Provazníková, 2015).

2.2.2. Týmová iniciativa pro místní udržitelný rozvoj

Týmová iniciativa pro místní udržitelný rozvoj neboli TIMUR je nezisková organizace, která se snaží zlepšovat kvalitu života, životní prostředí a podporuje udržitelný rozvoj na místní úrovni (obce, města a mikroregiony) pomocí sledování indikátorů udržitelného rozvoje na místní úrovni (Internet archive, 2018a).

Mezi hlavní aktivity organizace patří zejména prosazování indikátorů udržitelného rozvoje na místní úrovni. TIMUR se snaží zejména podporovat města a obce při zavádění indikátorů udržitelného rozvoje a při jejich vyhodnocování. Tyto indikátory vycházejí z mezinárodní sady Společných evropských indikátorů (ECI), které TIMUR modifikovala pro potřeby ČR. Díky tomu vznikla sada indikátor ECI/TIMUR využívaná na místní úrovni, která obsahuje 10 indikátorů:

- Spokojenost občanů s místním společenstvím;
- Místní příspěvek ke globálním klimatickým změnám;
- Mobilita a místní přeprava cestujících;
- Dostupnost místních veřejných prostranství a služeb;

- Kvalita místního ovzduší;
- Cesty dětí do a ze školy;
- Nezaměstnanost;
- Hluk;
- Udržitelné využívání území;
- Ekologická stopa (Šilhánková, 2011).

Mezi další aktivity TIMUR je i propagace a popularizace ekologické stopy, což je indikátor jak na místní, tak i regionální a národní úrovni, který dává informaci o míře zátěže člověka, města či státu a jejich aktivit na životní prostředí. TIMUR se snaží propagovat informace o ekologické stopě i prostřednictvím vytvořených speciálních kalkulátorů. Dále se zabývá informováním o životním prostředí na místní úrovni, posuzováním udržitelnosti, tvorbou odborných publikací apod. (Internet archive, 2018b).

3. ROZVOJ VENKOVA

3.1. Venkov

Pro vymezení rozvoje venkova je nejprve nutné si definovat samotný pojem venkov. Venkov je sídlo, kde v minulosti převládala zemědělská produkce³. V současné době je ale definování venkova obtížnější, než tomu bylo v minulosti. Mnoho venkovských sídel vykazuje znaky měst, a naopak některá města vykazují znaky venkova a mají venkovský charakter. Obecně je ale venkov označení pro osídlení kulturní krajiny se specifickými znaky a charakteristikami. Někdy je venkov považován za přechod mezi divočinou a městem, nebo také jako prostor zahrnující krajinu a venkovská sídla.

Přesně definování venkova bývá někdy obtížně, jelikož neexistuje jeden univerzální venkov, který by naplňoval přesně vymezení tohoto pojmu. Přesto je možné vymežit určité znaky, které se k venkovu vážou. Je ale nutné chápat venkov, jako území, které je tvořeno venkovskými obcemi a okolní krajinou. Znaky, které jsou typické pro venkov, jsou:

- Urbanistické – znakem je např. vysoký podíl rodinných domů a zeleně, málo vyvinutá uliční síť, náves, jako dominantní prostor a centrum kultury a setkávání se;
- Architektonické – nízký podíl či absence nájemního bydlení, nízkopodlažní domy, mnohá obydlí mají hospodářský charakter, oddělení dvora a zahrady a vymezení jejich funkcí;
- Sociální – vztahy mezi obyvateli jsou užší, obyvatelé jsou spíše konzervativní a dodržují tradice a zvyky typické pro dané sídlo;
- Ekonomické – dominantní činností je zemědělství, často významnou činností je výroba potravin, velká část obyvatelstva jezdí za prací mimo toto sídlo, většinou do městských oblastí, častý výskyt kutilství a samozásobitelství;
- Administrativní – status sídla (sídl, které získalo městská práva je městem, ostatní sídla jsou vesnicemi);
- Velikostní – znakem je počet obyvatel, který je pod stanovenou hranicí, hustota zalidnění i podíl zastavěné plochy.

Venkov je možné vymežit pomocí několika charakteristik. Nejjednodušší zjistitelnou charakteristikou k vymezení venkova je velikostní kategorie obce, tedy kolik trvale žijících

³ V některých venkovských oblastech zemědělství stále převládá navzdory jeho velkému poklesu.

obyvatel žije v dané obci. Častějším ukazatelem, který využívá Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD) i Eurostat, je ale hustota zalidnění, zjišťující rozložení obyvatelstva na určitém území. Alternativou k hustotě zalidnění bývá hustota osídlení, kdy se jedná o velikostní rozložení sídel v prostoru (Bínek et al., 2009).

Tak jako lze vymezit venkov pomocí různých charakteristik, tak i různé organizace a instituce vymezují venkov odlišným způsobem. OECD vymezuje venkov podle hustoty osídlení a podílu populace v nižších územních jednotkách. Na místní úrovni je za venkov považována ta obec, která má hustotu osídlení nižší než 150 obyvatel/km². Na regionální úrovni jsou rozlišovány tři kategorie, které jsou vymezeny dle podílu obyvatel žijících ve venkovských obcích. Za převážně venkovské oblasti se považuje území, kde žije více než 50 % populace ve venkovských obcích, pokud je podíl populace ve venkovských obcích v rozmezí 15-50 % jedná se o významně venkovské obce a méně než 15 % populace žijících ve venkovských obcích tvoří převážně městské oblasti. Eurostat vymezuje venkov dle hustoty obyvatel a rozlišuje tři kategorie, hustě zalidněné oblasti, středně zalidněné oblasti a řídké zalidněné oblasti. První jmenovaná oblast je takové území, kde je hustota obyvatel větší než 500 obyvatel/km² a populace přesahuje 50 000 obyvatel. Středně zalidněné oblasti jsou území s více jak 50 000 obyvateli a hustotou zalidnění větší než 100 obyvatel/km² a řídké osídlené oblasti jsou ostatní regiony a obce. V ČR je venkov vymezován souběžně podle několika členění. Program rozvoje venkova ČR na období 2014-2020 charakterizuje venkov pomocí typologie OECD a Eurostatu, tedy využívá podíl obyvatelstva žijícího na území s hustotou zalidnění menší než 150 obyvatel/km². Kromě této typologie využívá také typologii město-venkov od DG AGRI⁴, které spočívá v rozlišení region NUTS 3 na regiony převážně městské, smíšené a převážně venkovské. K rozlišení dochází na základě rastrových buněk. V České republice mezi převážně městské regiony patří Středočeský kraj a kraj Praha, naopak mezi převážně venkovské regiony spadají kraje Plzeňský, Jihočeský, Vysočina, Pardubický, Olomoucký a Zlínský. Ostatní kraje jsou smíšené. Pro podporu z Programu rozvoje venkova se ale obecně za venkovské regiony považuje celá Česká republika (Bínek et al., 2009; U&ÚR, 2011).

3.2. Rozvoj venkova

Poté, co bylo formulováno, co je to venkov, je nutné i definovat rozvoj. V obecné rovině je rozvoj procesem, jehož hlavním cílem je zlepšení původního stavu, případně udržení

⁴ Generální ředitelství pro zemědělství a rozvoj venkova (The Directorate-General for Agriculture and Rural Development)

stávajícího uspokojivého stavu. Pokud jde přímo o rozvoj venkova, jedná se o proces, který se snaží zlepšit pozici venkovských obcí a krajinné sféry, ve které se dané obce nacházejí. Tento proces směřuje hlavně k zajištění kvalitních podmínek pro život obyvatelstva, k rozvinutí občanské společnosti, k zajištění dostatečné dopravní dostupnosti, k vytvoření harmonického systému kulturní krajiny nebo rozvoji celkové pestrosti venkovských obcí, případně k vytvoření stabilního ekonomického systému, který zajišťuje pracovní příležitosti.

Pro rozvoj venkova a jeho směřování jsou důležité dva typy faktorů, endogenní a exogenní faktory. Endogenní faktory jsou spojeny s aktivitami aktérů rozvoje, jako je aktivita obyvatel, migrace nebo sociální sítě, naopak exogenní faktory jsou takové faktory a nástroje, které sice ovlivňují rozvoj venkova, ale nemohou být aktéry rozvoje přímo ovlivňovány. Do exogenních faktorů spadá poloha obce, přírodní prostředí, legislativa apod. Uvedené faktory jsou důležité pro rozvoj, jelikož mají vliv na účinnost i volbu vhodných rozvojových nástrojů. Aktivita obyvatel přispívá k sociálně-kulturnímu oživení venkova nebo je důležitá pro realizaci rozvojových dokumentů, poloha obce je naopak klíčovým faktorem, který ovlivňuje podnikatelské aktivity v obci (rozhodující je vzdálenost od sídelních center, napojení na klíčové komunikace apod.).

V otázkách týkajících se rozvoje venkova je důležité dbát na správný výběr kroků a nástrojů, aby mohl být jednak podporován hospodářský rozvoj venkova, ale zároveň nedocházelo k destrukci hodnot a znaků venkova. S tím souvisejí dvě politiky, které se zabývají rozvojem venkova, regionální politika a rurální politika. Úkolem regionální politiky je snaha snížit rozdíly mezi úrovněmi rozvoje jednotlivých regionů a zabezpečit harmonický rozvoj regionů. Naopak rurální politika se snaží zkvalitnit život na venkově nebo zlepšit konkurenceschopnost zemědělství, potravinářství či lesnictví s důrazem na ochranu přírody. Kromě zlepšení kvality života na venkově se rurální politika snaží udržet a oživit znaky a hodnoty venkova. Jelikož každá z těchto politik se snaží dosáhnout jiných cílů, lze stanovit dva přístupy k rozvoji venkova:

- Rozvoj venkovských obcí zaměřený na udržitelnost osídlení, zaměstnanost, dostupnost služeb aj.;
- Uchování, oživení a rozvoj vybraných znaků, činností a aktivit, které jsou běžně spojovány s venkovem (tradice, architektura, krajinný ráz aj.).

V ideální případě je možné usilovat o spojení obou přístupů, přesto většinou je nutné vybrat pouze jeden. Při rozvoji venkova je vhodné se zaměřit na ty faktory, které působí na rozvoj a

vhodně je stimulovat, i podporovat malá města a velké venkovské obce, aby působily na rozvoj sami.

Při stanovování cílů rozvoje venkova je vhodné si nejprve stanovit, jak je venkov vnímán. Venkov může být vnímán jako neměstský prostor, krajina, prostor zemědělské výroby, životní styl nebo jako prostor rekreace a odpočinku. Podle toho, jak je venkov vnímán, vzniká i směr rozvoje venkova. Při stanovování vize rozvoje venkova je ale mnohem důležitější se řídit funkcemi venkova, které jsou rekreační a relaxační, produkční a rezidenční (Binek et al., 2009).

3.3. Nástroje rozvoje venkova

Pro výkon a podporu rozvoje venkova slouží jeho nástroje. Tak jako existuje mnoho pojetí a rozdělení regionů nebo regionálního rozvoje, existuje v literatuře i několik různých rozdělení nástrojů rozvoje venkova. Binek (2010) i mnoho dalších autorů uvádí rozdělení nástrojů následovně:

- Administrativní (legislativa, závazné procedury, postupy, organizační normy);
- Koncepční (strategie, programy, plány, územně plánovací dokumenty, pozemkové úpravy);
- Institucionální (instituce, spolupráce, regionální management);
- Věcné (infrastruktura, poskytnutí prostor, služeb, hmotného plnění, poradenství);
- Sociálně-psychologické (vzdělávání, komunikace, motivace);
- Finanční (systémy finančních podpor, dotace, granty).

Stěžejní nástroje rozvoje venkova jsou hlavně nástroje koncepční, konkrétně územně plánovací dokumenty a strategie, které vytvářejí základní rámec pro uplatnění ostatních nástrojů, a které budou více rozvedeny v následujících podkapitolách. Šilhánková a Štěrbová (2012) uvádí jako základní rozvojové nástroje kromě již zmíněného územního a strategického plánování také ekonomické plánování.

3.3.1. Územní plánování

Územní plánovací je proces, který se obecně zabývá koordinací všech územních složek. Zjednodušeně lze říci, že jde o dohodu o pravidlech a budoucím způsobu využívání území mezi všemi aktéry, kteří na daném území žijí a chtějí ho využívat. V České republice se územní plánování týká všech územních úrovní od úrovně národní až po místní a všechny tyto územní

úrovně mají i své územně plánovací dokumentace. Na národní úrovni je územním dokumentem Politika územního rozvoje, na úrovni krajů se jedná o Zásady územního rozvoje kraje a na místní úrovni jsou hlavními územně plánovacími dokumenty územní plán a regulační plán (Bártová, Růžička, 2008).

Podle stavebního zákona (Zákon 183/2006 Sb., § 18) je cílem územního plánování „*vytvářet předpoklady pro výstavbu a pro udržitelný rozvoj území, spočívající ve vyváženém vztahu podmínek pro příznivé životní prostředí, pro hospodářský rozvoj a pro soudržnost společenství obyvatel území a který uspokojuje potřeby současné generace, aniž by ohrožoval podmínky života generací budoucích.*“ Územní plánování tedy vytváří předpoklady pro výstavbu, ale zároveň se snaží dbát o udržitelný rozvoj, pomocí koordinace a souladu veřejných a soukromých zájmů v území.

Úkoly územního plánování, které jsou opět stanoveny ve stavebním zákoně, jsou zejména:

- Zajišťování a posuzování stavu území, jeho přírodní, kulturní a civilizační hodnoty;
- Stanovování koncepce rozvoje území, včetně urbanistické koncepce s ohledem na hodnoty a podmínky území;
- Prověřování a posuzování potřeb změn v území, veřejný zájem na jejich provedení, jejich přínosy, problémy, rizika s ohledem například na veřejné zdraví, životní prostředí, geologickou stavbu území, vliv na veřejnou infrastrukturu a na její hospodárné využívání;
- Stanovování urbanistických, architektonických a estetických požadavků na využívání a prostorové uspořádání území a na jeho změny, zejména na umístění, uspořádání a řešení staveb;
- Stanovování podmínek pro provedení změn v území, zejména pak pro umístění a uspořádání staveb s ohledem na stávající charakter a hodnoty území;
- Stanovování pořadí provádění změn v území;
- Vytváření podmínek v území pro snižování nebezpečí přírodních a ekologických katastrof a pro odstraňování jejich důsledků;
- Vytváření podmínek v území pro odstraňování důsledků náhlých hospodářských změn;
- Stanovování podmínek pro obnovu a rozvoj sídelní struktury a pro kvalitní bydlení;
- Vytváření a prověřování podmínek v území pro hospodářské vynakládání prostředků z veřejných rozpočtů na změny v území;

- Vytváření podmínek v území pro zajištění civilní ochrany;
- Určování nutných asanačních, rekonstrukčních a rekultivačních zásahů do území;
- Vytváření podmínek pro ochranu území před negativními vlivy záměrů na území a navrhování kompenzačních opatření;
- Regulování rozsahu ploch pro využívání přírodních zdrojů;
- Uplatňování poznatků zejména z oborů architektury, urbanismu, územního plánování a ekologie a památkové péče.

Kromě výše zmíněných úkolů je dalším úkolem územního plánování také posuzování vlivů politiky územního rozvoje, zásad územního rozvoje nebo územního plánu na udržitelný rozvoj území (Zákon 183/2006 Sb.).

Aby mohly být dosahovány cíle a úkoly územního plánování, slouží k tomu nástroje územního plánování. Základními nástroji územního plánování jsou územně plánovací podklady, politika územního rozvoje, územně plánovací dokumentace a územní rozhodnutí.

3.3.1.1. Územně plánovací podklady

Územně plánovací podklady (ÚPP) jsou souborem informací o území, které jsou podkladem pro zpracování územně plánovací dokumentace a politiky územního rozvoje. ÚPP slouží také jako podklad pro posouzení vlivů územně plánovací dokumentace na udržitelný rozvoj a životní prostředí. ÚPP jsou tvořeny územně analytickými podklady a územní studií. Územně analytické podklady (ÚAP) jsou novým nástrojem územního plánování a zjišťují a vyhodnocují stav a vývoj území. Obsahují informace o vývoji území, zjištění a vyhodnocení stavu území, i zjišťování a vyhodnocování udržitelného rozvoje. ÚAP jsou pořizovány a průběžně aktualizovány pro celé území ČR, ale zejména pro území kraje a pro správní obvody úřadu obce s rozšířenou působností. ÚAP jsou pořizovány úřadem územního plánování, krajským úřadem, újezdním úřadem nebo ministerstvem pro politiku územního rozvoje.

Druhou součástí územně plánovací dokumentace je územní studie (ÚS), která se na rozdíl od územně analytických podkladů nemusí povinně zpracovávat. Pořizovatel ÚS pořizuje tehdy, je-li to uloženo územně plánovací dokumentací, nebo z vlastního či jiného podnětu. V zadání pořizovatel určí obsah, rozsah, cíle a účel ÚS. ÚS se pořizuje v takových případech, kdy je nutné ověřit nebo posoudit řešení vybraných problémů, případně úprav, či je potřeba posoudit rozvoj některých funkčních systémů v území. ÚS je možné využít pro zjištění možností využití

řešeného území nebo pro prověření řešení vybraných problémů jako jsou například umístění občanské vybavenosti, zeleně nebo dopravní řešení (Bártová, Růžička, 2008).

3.3.1.2. Politika územního rozvoje

Politika územního rozvoje (PÚR) je novějším nástrojem územního plánování s celostátní působností, který slouží jak pro koordinaci územního rozvoje v celorepublikových souvislostech, tak i v těch mezinárodních, kdy jde o důležitý argument při prosazování zájmů České republiky ohledně územního rozvoje v rámci Evropské unie. Pro stanovené období určuje PÚR požadavky na upřesnění úkolů územního plánování v republikových, nadregionálních, regionálních i přeshraničních souvislostech a věnuje pozornost zejména udržitelnému rozvoji území. Mimo jiné PÚR určuje strategii a podmínky, které mají vést k naplňování stanovených úkolů (MMR, ©2018b).

Politika územního rozvoje je závazným dokumentem pro územně plánovací činnost krajů a obcí, zejména při pořizování zásad územního rozvoje, územních a regulačních plánů a pro rozhodování v území (Bártová, Růžička, 2008).

3.3.1.3. Územně plánovací dokumentace

Územně plánovací dokumentace (ÚPD) se skládá ze třech druhů, zásad územního rozvoje, územního plánu a regulačního plánu. Obsah i funkce jednotlivých druhů jsou definovány stavebním zákonem a příslušnou vyhláškou.

Zásady územního rozvoje

Jde o nový typ ÚPD na úrovni krajů, který má povahu strategického dokumentu. Zásady územního rozvoje (ZÚR) podle PÚR určují strategii pro naplnění cílů a úkolů pro konkrétní kraj a koordinují územně plánovací činnosti obcí. Stanovují hlavně základní požadavky na hospodárné a účelné využití území v kraji, vymezují plochy či koridory, které mají nadmístní význam zejména pro veřejně prospěšné stavby a stanovují požadavky na jejich využití. ZÚR mohou také vymezit plochy a koridory územních rezerv, aby se mohly prověřit možnosti budoucího využití.

ZÚR jsou závazné pro vydávání územních a regulačních plánů a pro rozhodování v území a jejich pořizování je povinné (Bártová, Růžička, 2008).

Územní plán

Územní plán (ÚP) usměrňuje rozvoj obce a je tak pro obec nejdůležitější nástrojem týkající se územního plánování. ÚP zpřesňuje cíle a úkoly územního plánování, které jsou v souladu

s ZÚR a PÚR. ÚP vymezuje základní pojetí rozvoje území obce, ochrany hodnot daného území, jeho plošného a prostorového uspořádání i uspořádání krajiny a koncepci veřejné infrastruktury. Vyznačuje také hranice zastavěného území a vymezuje zastavitelné plochy, i plochy přestavby, plochy pro veřejně prospěšná opatření či pro územní rezervy. Pro výše jmenované stanovuje ÚP i podmínky, jak využívat tyto plochy.

ÚP se vydává pro celé území obce, území hlavního města Prahy nebo i pro celé území vojenského újezdu a vydává se formou opatření obecné povahy. ÚP je závazným dokumentem pro pořízení regulačního plánu zastupitelstvem obce, a hlavně pro vydávání územních rozhodnutí. ÚP je dokumentem, který se nemusí povinně pořizovat, ale pořizuje se na základě rozhodnutí zastupitelstva obce buď z vlastního podnětu, na návrh občana obce, orgánu veřejné správy, fyzické či právnické osoby, která má vlastnická práva k pozemku či stavbě na území obce, nebo na návrh oprávněného investora.

Regulační plán

Regulační plán stanovuje podrobně pro řešené území podmínky pro využití pozemků, umístění staveb (včetně veřejné infrastruktury) a jejich prostorové uspořádání, podmínky pro ochranu hodnot území a jeho charakteru i podmínky pro příznivé životní prostředí, dále také veřejně prospěšné stavby, případně veřejně prospěšná opatření. Regulační plán se zpracovává zejména pro správní území obce, kde se očekává větší výstavba nebo přestavba.

Regulační plán je také dokumentem, který se pořizuje dobrovolně na základě rozhodnutí zastupitelstva obce z vlastního podnětu, nebo z podnětu zastupitelstva kraje či Ministerstva obrany a vydává se formou opatření obecně povahy (Kašparová et al., 2005; Zákon 183/2006 Sb.).

3.3.1.4. Územní rozhodnutí

Územní rozhodnutí vydává stavební úřad a jde o rozhodnutí bez kterého by nebylo možné umisťovat či měnit stavby a zařízení, měnit využívání území a chránit důležité zájmy v území. Podle stavebního zákona (Zákon 183/2006 Sb.) jde tedy o rozhodnutí o umístění stavby nebo zařízení, o změně využití území a změně vlivu užívání stavby na území, dále jde o rozhodnutí o dělení či scelování pozemků a o ochranném pásmu.

Pokud existuje regulační plán, územní rozhodnutí se nemusí vydávat, jelikož je regulačním plánem nahrazeno. V některých případech lze územní rozhodnutí nahradit územním souhlasem⁵ či veřejnoprávní smlouvou (Zákon 183/2006 Sb.).

3.3.1.5. Další nástroje územního plánování

Kromě zmíněných základních nástrojů územního plánování jsou v některých případech používány i další nástroje. Jsou jimi územní opatření o stavební uzávěře a územní opatření o asanaci území.

Územní opatření o stavební uzávěře se vydává tehdy, existuje-li hrozba, že by plánované záměry mohly být pro budoucí využití překážkou. Stavební činnost ve vymezeném území je v tomto případě omezena nebo zakázána na stanovenou dobu. Územní opatření o asanaci území se vydává tehdy, je-li území postiženo živelnou katastrofou nebo závažnou havárií a je nutné stanovit podmínky pro odstranění škod v území. Opatření se vydává i pro zastavěná území, pokud je z hygienických, bezpečnostních a požárních důvodů i ochrany životního prostředí potřeba nařídit odstranění nedostatků. Obě zmíněná opatření jsou vydávána radou obce, případně kraje (Bártová, Růžička, 2008).

3.3.2. Strategické plánování

Strategické plánování je nástrojem, který slouží k rozvoji různých organizací a pomocí analýz a konkrétních kroků se snaží dopracovat k lepším změnám. K lepším změnám se snaží propracovat také činností zaměřenou na vybrané dlouhodobé (strategické) cíle. Tyto cíle mohou být zaměřeny na celek (komunita, ekonomika, území) nebo na dílčí části. V tomto ohledu jde o obecné strategické plánování. Strategické plánování se ale často využívá i ve veřejném sektoru, konkrétně například v regionálním plánování, kdy je tento nástroj použit pro rozvoj obcí a regionů. Strategické plánování není doposud plně definováno žádným českým právním předpisem, přesto hlavní legislativní oporou je Zákon 248/2000 Sb. o podpoře regionálního rozvoje (Šilhánková, 2007; Maier et al., 2012).

Historie strategického plánování na území ČR je krátká. Teprve ve druhé polovině 90. let 20. století docházelo k prvním pokusům o vytvoření strategického plánu. V té době ve strategickém plánu převažovala ekonomická hlediska a prioritou byl ekonomický rozvoj obce.

⁵ Vydává se v případě, pokud je záměr v zastavěném území nebo v zastavitelné ploše a poměry v území se podstatně nemění či nejsou vyžadovány nové nároky na veřejnou dopravní a technickou infrastrukturu.

Hlavním cílem strategického plánu bylo zlepšení konkurenceschopnosti a lepší podnikatelské prostředí. Na přelomu tisíciletí je strategické plánování chápáno ze sociálně-ekonomického hlediska jako soubor kroků, které vedou ke zlepšení sociálně-ekonomického prostředí v řešeném území, a hlavně díky lepšímu přístupu k informacím o strategických plánech v zahraničí a státech Evropské unie, se ve strategickém plánování začala objevovat myšlenka a principy ohledně udržitelného rozvoje. V té době začal být strategický plán chápán jako komplexní dokument rozvoje města nebo obce, který spojuje vyvážený rozvoj tří důležitých oblastí, kterými jsou ekonomická stabilita, sociální soudržnost a zachování a spravování přírodních zdrojů a kulturního dědictví. Se vstupem do Evropské unie se strategické plánování stalo důležitou součástí a nástrojem, pro získávání finančních prostředků, kdy již nešlo pouze o nástroj, který má pomoci k rozvoji (Ježek et al., 2015).

Základním dokumentem strategického plánování je strategický plán, který obce nemusejí povinně mít zpracovaný. Jelikož strategický plán není legislativně upraven, je na představitelích obcí, jakým způsobem jej vypracují. Strategický plán by přesto měl splňovat několik základních kritérií:

- Dlouhodobost – strategický plán by měl být plánován na delší časové období, které může být dlouhé 15-20 let. V některých případech je možné použít plán i na kratší časové období, například období šesti let dle EU;
- Systematičnost – strategický plán by měl systematicky zmapovat všechna odvětví i obory, u kterých se předpokládá budoucí vliv na zkoumané území. Systematicky je také nutné postupovat při stanovování strategických cílů;
- Selektivnost – jelikož se nelze zaměřit na všechny oblasti rozvoje území, strategický plán musí stanovit pouze některé prioritní cíle, kterým se bude podrobněji věnovat;
- Provázanost – důležitá podmínka, kdy je potřeba se zaměřit na vnitřní provázanost jednotlivých kroků, ne se zaměřovat na kroky samostatně;
- Soustavnost – je nutné, aby se aktéři strategického plánování opakovaně vraceli ke strategickému plánu a hodnotili ho, prověřovali, upravovali nebo doplňovali, aniž by měnili základní směr strategie;
- Otevřenost – jde o otevřenost vůči veřejnosti, jejich podnětům a kritice, ale také otevřenost vůči novým podnětům ve všech fázích procesu;

- Reálnost – významná podmínka, kdy je potřeba stanovit takové cíle, které jsou nejen lákavé, ale i reálné, a to jak z finančního hlediska, tak i z hlediska sociálních a ekonomických podmínek (Perlín, Bičík 2006).

Tvorba strategického plánu bývá různá a může se skládat z různých částí. Jednou z možností je rozčlenit strategický plán na analytickou část, strategickou část, implementační část a realizační část, v rámci které dochází i k monitorování a hodnocení plánu. V některých literaturách je hodnocení a monitorování považováno za samostatnou část.

Analytická část obsahuje informace o řešeném území, které lze získat například sběrem dat nebo provedením průzkumů. Obě metody získávají informace o dané obci, pro kterou bude strategický plán vypracován. V této části dochází i ke shromažďování a vyhodnocování platných strategických dokumentů, jako je územní plán, předchozí strategické plány, dokumenty mikroregionů apod. Na základě získaných informací dochází k vypracování profilu obce. V analytické části by neměly chybět základní informace o obci a její historii, informace o obyvatelstvu (demografická struktura, bydlení, ...), o ekonomice (zaměstnanost, hospodaření obce, ...) a o území (občanská vybavenost, životní prostředí, doprava, ...). Následně bývá zpracovávána SWOT⁶ analýza, ve které jsou vyhodnocovány silné a slabé stránky obce, i možné příležitosti a hrozby pro obec.

Strategická část bývá považována za nejdůležitější část strategického plánu, jelikož zde bývají formulovány hlavní problémy a cíle k dosažení požadovaného stavu, kterého chce obec dosáhnout. Na základě provedené analýzy se většinou stanoví dlouhodobý plán, od něhož se odvozují střednědobé a krátkodobé plány, případně i tematické dokumenty. Strategická část často obsahuje vizi, která je obecnou představou o budoucím vývoji obce, cíle a jejich indikátory, finanční a časový rámeček.

Další částí je implementační část, která patří mezi klíčové fáze. V rámci implementační části dochází k vytvoření implementačních pravidel, která slouží k naplnění vize a cílů strategického plánu, zavádí se strategický přístup do chodu organizace (popisy práce, úprava směrnic, řádů, ...), proškolují se zaměstnanci tak, aby každý z nich věděl, jak přispívá k dosahování cílů. Dochází také k propojení strategického řízení s odměňováním např. tak, aby systém odměňování podporoval dosahování cílů. Další fáze implementační části zahrnuje ukončení a vyhodnocení projektu na zavedení strategického řízení a v poslední části se schvaluje plán, včetně implementačních pravidel.

⁶ SWOT = Strengths (silné stránky), Weaknesses (slabé stránky), Opportunities (příležitosti), Threats (hrozby)

Po schválení strategického plánu včetně jeho implementačních pravidel dochází k jeho realizaci, kdy se postupuje podle plánu tak, aby došlo k dosažení stanovených cílů, přijímají se potřebná opatření a postupuje se podle stanovených implementačních pravidel. V průběhu realizace je potřeba pravidelného měření a monitoringu stanovených indikátorů, zda dochází k naplňování cílů. V konečné fázi realizační části je potřeba celkově zhodnotit strategický plán, zda a v jaké míře byl úspěšný (Půček, Koppitz, 2012).

3.3.3. Ekonomické (finanční) plánování

Ekonomické plánování je nástrojem, který do řízení organizace vnáší orientaci na cíle finančního charakteru (u soukromých subjektů je cílem většinou zisk, u veřejnoprávních subjektů je cílem efektivní hospodaření a veřejný prospěch) a omezuje riziko. Nástroje ekonomického plánování lze rozdělit na ekonomické nástroje regionální politiky a obecně na nástroje ekonomického (finančního) plánování.

Ekonomické nástroje regionální politiky lze rozdělit na přímé a nepřímé, kdy v rámci přímých nástrojů vystupuje stát jako přímý účastník trhu a vydává nařízení, sloužící k dosažení požadovaných cílů. V rámci nepřímých nástrojů vydává stát pouze obecné právní normy, podle kterých se ekonomické subjekty chovají tak, aby dosáhly požadovaných cílů. Ekonomické nástroje lze rozdělit i na mikroekonomické a makroekonomické (Šilhánková, 2007).

Kromě rozdělení ekonomických nástrojů na přímé a nepřímé je lze rozdělit i na mikroekonomické a makroekonomické. Mezi makroekonomické nástroje je možné zařadit fiskální a monetární politiku a státní protekcionismus. Fiskální politika se vyznačuje ovlivňováním hospodářství státním rozpočtem pomocí jeho struktury a velikosti a jako nástroj rozvoje venkova je využívána k poskytování dotací a subvencí a slouží jako podpora pro slabší regiony i jako podpora v nezaměstnanosti. Monetární politika je nástrojem, který reguluje množství peněz v oběhu pomocí operací na volném trhu, úvěrovou politikou a bankovní regulací a dohledem. Jako nástroj rozvoje venkova se využívá zejména pro usnadnění přístupu k úvěrům pro slabší regiony. Posledním makroekonomickým nástrojem je státní protekcionismus, kdy se jedná zejména o uvalení dovozních limitů a cel na produkty, které jsou vyráběny v upadajících a slabých regionech (Stejskal, Kovárník, 2009).

Mikroekonomické nástroje jsou obecně nástroje, které mají charakter finančních částek, které jsou poskytovány a vynakládány ze státního či regionálního rozpočtu a mají za cíl snížit nerovnováhu na regionálním trhu práce. Mezi mikroekonomické nástroje patří stabilizace

regionálního trhu práce, podpora realokace kapitálu a subvence. V rámci stabilizace regionálního trhu práce dochází ke snaze snížení emigrace z regionu pomocí přilákání kapitálu i tvorbou nových pracovních příležitostí. Podporou realokace kapitálu je myšlena podpora existujících firem, ale i podpora nových firem pomocí zvyšování přitažlivosti regionu pro kapitál. Posledním mikroekonomickým nástrojem jsou subvence, pomocí kterých stát podporuje rozvoj ve vybraných regionech.

Kromě ekonomických nástrojů regionální politiky lze ekonomické plánování rozdělit i na nástroje ekonomického (finančního) plánování. Finanční plánování je možné chápat jako proces, který posuzuje celkové efekty investičního a finančního rozhodování a jeho výsledkem je finanční plán. Finanční plánování analyzuje organizace, jejich možnosti a finanční situace, i cíle a potřeby v danou chvíli. Mezi klíčové aktivity patří investiční rozhodování a dlouhodobě financování. Finanční plánování můžeme rozlišit na krátkodobé, které je do 1 roku, a dlouhodobé, které se pohybuje v rozmezí 2–5 let.

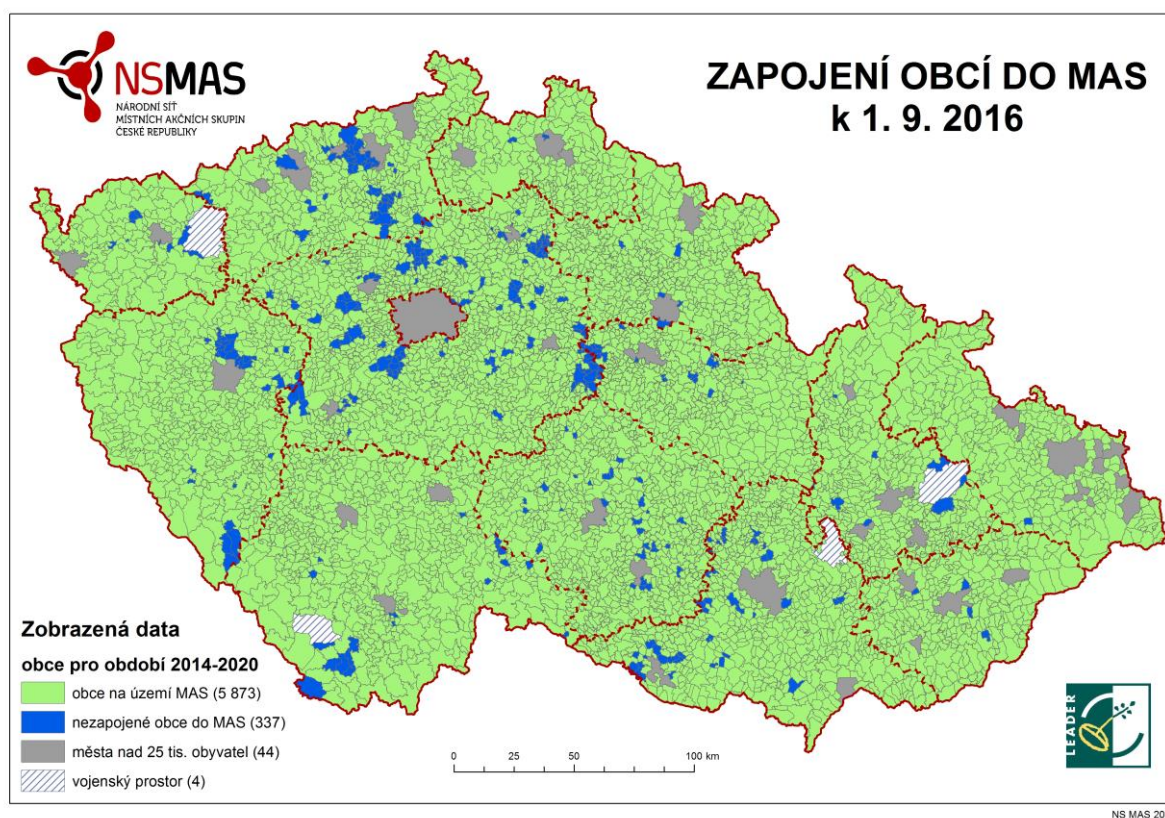
Finanční cíle jsou obsaženy ve finančním plánu, který obsahuje kvantifikování finančních cílů v zájmu zhodnocení kapitálu, formulaci finanční politiky a navržení vývoje financí v souladu s finančními cíli.

Pro finanční plánování jsou důležité tři nástroje, kterými jsou rozpočet, rozpočtový výhled a dlouhodobé finanční plány. Rozpočet slouží k uskutečňování finančních plánů a jde o krátkodobý nástroj finančního plánování. Hlavní funkcí rozpočtu je poskytnutí finančního plánu. Slouží také jako materiál, pomocí kterého obce a města řeší veškeré své hospodaření v daném roce. V rámci rozpočtu jsou odhadovány příjmy a výdaje v následujícím roce. Jelikož je ale rozpočet krátkodobým nástrojem, který slouží pouze na období následujícího jednoho roku, nelze ho využít jako dlouhodobější nástroj. K tomu slouží rozpočtový výhled, který je střednědobým nástrojem řízení města a slouží pro finanční plánování rozvoje městského hospodaření a usnadňuje městu zpracování rozpočtu. Bývá sestavován na období 3–5 let a podává přehled o přibližném vývoji příjmů a výdajů. Rozpočtový výhled obsahuje základní údaje o příjmech, výdajích, o dlouhodobých závazcích a pohledávkách a při sestavování vychází z údajů o výdajích a příjmech z minulých let. Poslední nástroj, dlouhodobý finanční plán, bývá sestavován na období delší pěti let a využívá při sestavování finanční analýzu. Finanční analýza poskytuje informace o dosavadním vývoji finanční situace a předpovídá možný budoucí vývoj i možná úskalí, která by mohla být překážkou pro úspěšný vývoj (Šilhánková, 2007).

3.4. Místní akční skupiny

Místní akční skupina (MAS) je společenství, které sdružuje veřejné subjekty (převážně obce, ale i dobrovolné svazky obcí, státní instituce, ...) a zástupce soukromé sféry, kterou lze dále rozdělit na podnikatelský sektor (osoby samostatně výdělečně činné, zemědělství podnikatelé, obchodní společnosti) a neziskový sektor (občanská sdružení, aktivní jednotlivci, farnosti, ...). Toto společenství spolupracuje na rozvoji venkova a zemědělství a snaží se získat a rozdělovat finanční prostředky z EU a národních programů pro svůj region pomocí metody LEADER. Cílem MAS je zlepšit kvalitu života obyvatel a životní prostředí ve venkovských oblastech.

MAS působí na území s 10 000 až 100 000 obyvateli a jejich součástí mohou být obce a města do maximálně 25 000 obyvatel. Každá obec může být součástí pouze jedné MAS. V současné době je většina obcí součástí některé z téměř 180 MAS. Na obrázku 4 lze vidět, že pouze pár obcí není součástí žádné z MAS. Tyto obce jsou znázorněny modrou barvou.

Obrázek 4: Zapojení obcí do MAS

Zdroj: NSMAS ČR

MAS by v ideální případě měla být rovnoměrně zastoupena všemi výše zmíněnými sektory. Většinou však stačí, pokud soukromá sféra, tedy podnikatelský a neziskový sektor převažuje nad sektorem veřejným a tvoří více jak 50 % členské základny MAS. Mezi členy MAS musí být zastoupení i mladých lidí a žen. MAS jsou z právního hlediska neziskovými organizacemi, kdy mají nejčastěji formu spolku (dříve občanského sdružení) nebo obecně prospěšné společnosti (NSMAS, 2012).

Již výše zmíněná metoda LEADER („Liaison Entrée Actions de Développement de l'Économie Rurale“), v překladu „Propojení rozvojových aktivit a venkovské ekonomiky“, je iniciativa, která vznikla v roce 1991 v rámci Evropské unie, a která má za cíl pomoci venkovským oblastem k jejich rozvoji prostřednictvím aktivního zapojení místních subjektů. Napomáhá oživit aktivity regionu, podpořit místní ekonomiku a služby, vytvořit nová pracovní místa nebo podpořit v regionu kulturu a společenský život. V České republice se metoda začala uplatňovat od roku 2003. Metoda pracuje na principu zdola-nahoru, tedy všechny náměty by měly vycházet z myšlenek občanů a venkovských subjektů (zdola), ne z krajských institucí či evropských institucí (shora). MAS využívá metodu LEADER při rozdělování finančních prostředků. Nejprve je však nutné vypracovat integrovanou strategii rozvoje území a na jejím podkladě vybrat takové projekty, které budou podpořeny z finančních prostředků, které byly MAS svěřeny. Díky této podpoře se příjemci dotací podílejí na naplňování strategie (NSMAS, ©2018).

Pro současné programové období 2014-2020 je v ČR využíván nástroj Komunitně vedený místní rozvoj (CLLD = Community-led Local Development), který navazuje na metodu LEADER, zaměřuje se na konkrétní subregionální území a MAS jej využívají k podpoře místního rozvoje. CLLD se uskutečňuje na základě Strategie komunitně vedeného místního rozvoje (SCLLD), kterou musí mít MAS zpracovanou, abych mohly čerpat dotace. MAS v současném programovém období mohou čerpat finanční prostředky z operačního programu Integrovaný regionální operační program, Program rozvoje venkova, Operační program Zaměstnanost nebo Operační program Životní prostředí (CIRI, nedatováno).

Podobné MAS, nikoliv však stejné, jsou mikroregiony. Mikroregiony jsou dobrovolné svazky obcí, které stejně jako MAS usilují o prosazování zájmů venkovských obcí a jejich cílem je dosáhnout požadovaných změn. Mezi MAS a mikroregiony přesto existuje několik rozdílů. Jelikož je mikroregion dobrovolným svazkem obcí, členem mohou být pouze obce, kdežto členem MAS mohou být již zmíněné veřejné subjekty a podnikatelský a neziskový sektor. Každá obec také může být členem několika mikroregionů, ale pouze jedné MAS. Obě tato

uskupení mají podobné způsoby financování, přesto i zde jsou určité rozdíly. Mikroregiony i MAS mají částečný příjem z členských příspěvků, přesto významnější příjem pro MAS na jejich činnost a na naplňování cílů je z dotačních titulů. Pro mikroregiony mají význam příspěvky čerpané z krajských či obecních rozpočtů, v menší míře i ze strukturálních fondů EU (Divišová, 2014; Pončíková, 2015).

3.5. Svaz měst a obcí

Nedílnou součástí pro rozvoj venkova je důležitý i Svaz měst a obcí ČR (SMO ČR). SMO ČR je celostátní dobrovolná, nepolitická a nevládní instituce, jejímiž členy jsou města a obce. Starostové, primátoři a členové zastupitelstev obcí a měst se nad rámec svých povinností aktivně podílejí na činnosti SMO ČR, mezi kterou mimo jiné patří i podílení se na tvorbě návrhů legislativních i nelegislativních opatření, která se týkají kompetencí obcí. Počátky SMO ČR lze zaznamenat už v roce 1907, ale současná podoba Svazu se začala promítat až v roce 1990 (SMO, ©2018b).

SMO ČR si stanovil několik cílů, kterých se svojí činností snaží dosáhnout. Mezi hlavní cíle patří obhajování zájmů a práv měst a obcí a vytvářet pro ně příznivé podmínky k jejich rozvoji, k čemuž přispívá podílením se na přípravě zákonů i dalších opatření, které mají dopad na místní samosprávy. Připomínkuje a vyjadřuje se k navrhovaným zákonům a informuje vládu, parlament a instituce EU o dopadu jejich připravovaných opatření a záměrů na kvalitu života občanů, ale i na rozvoj obcí. SMO ČR se také snaží o to, aby připravované zákony a záměry lidem pomáhaly, respektovaly běžný život ve městech a obcích a byly pochopitelné pro ty, kteří s nimi a podle nich musí pracovat. Mezi další cíle Svazu patří i posilování ekonomické samostatnosti obcí, vzdělávání zastupitelů a pracovníků místních samospráv i podpora výměn zkušeností (SMO, ©2018a).

Mezi důležité činnosti Svazu, které přispívají k rozvoji měst a obcí, patří (kromě již zmíněného podílení se na připomínkování legislativy) i snaha zajištění dostatku finančních prostředků pro rozvoj měst a obcí jak z národních, tak i evropských zdrojů. Pro kvalitní život občanů zejména v malých obcích je významná i pomoc Svazu k udržení poboček České pošty a snaha zastavit omezování veřejné správy v těchto malých obcích. SMO ČR také pravidelně poskytuje informace, které se týkají legislativy a mají dopad na města a obce. Informace podává formou svých webových stránek nebo prostřednictvím tištěného měsíčníku Informační servis.

Zdarma svým členům také poskytuje poradenství z oblasti legislativy, práva a poskytování grantů, i informace a analýzy o dopadu evropské legislativy na města a obce.

Kromě poskytování různých informací organizuje SMO ČR různé semináře a konference, které se týkají správného fungování obcí, organizuje studijní pobyty pro starosty obcí a měst v zemích EU, aby získali povědomí o fungování institucí EU a podporuje obce v mezinárodní spolupráci (SMO, ©2018a; SMO, ©2018c; Vildumetzová, 2014).

Jako významnou činnost Svazu lze považovat i to, že je jedním z vyhlášovatelů soutěže Vesnice roku v Programu obnovy venkova.

V současné době se SMO ČR zaměřuje na problematiku novely zákona o střetu zájmů, která do budoucna požaduje nejen po starostech obcí, ale i po zastupitelstvu zveřejnit svoje majetkové poměry, což by mohlo vést ke snížení zájmu o funkce zastupitelů. SMO ČR se proto snaží, aby došlo ke změnám v tomto zákoně. Další problematika, na kterou se v současnosti Svaz zaměřuje, je plánované mýtné na některých silnicích I. tříd. To by mohlo vést k odklonu dopravy na silnice II. a III. tříd, které na větší dopravní zátěž nejsou připraveny a kraje na jejich opravu nemají peníze. Svaz se proto snaží, aby k platbě mýtného na plánovaných nových úsecích I. tříd nedošlo. V neposlední řadě se Svaz snaží o změny ve vyplácení finančního ohodnocení volebních okrskových komisí. Výše odměny je již několik let na stejné úrovni a zájem o vykonávání práce jako člen okrskové volební komise je čím dál nižší. Kromě obhajování zájmů a práv měst a obcí vykonává Svaz i poradenskou činnost pro obce, kterou v současnosti zaměřuje zejména na nová pravidla pro ochranu osobních údajů (tzv. GDPR), která začne platit v květnu 2018 (Filipová, 2018).

Jelikož SMO ČR k 12. únoru letošního roku sdružoval 2 713 obcí, což je přibližně 43,38 % všech obcí ČR, je pro správný chod Svazu nutné, aby byl členěn na různé orgány, které se zabývají různými oblastmi. Orgány SMO ČR jsou Sněm, Rada, Předsednictvo, Předseda, Místopředsedové, Komory, Předsednictva Komor, Výbor a Kontrolní výbor.

Nejvyšším orgánem SMO ČR je Sněm, který určuje priority, hlavní směry Svazu, schvaluje jeho hospodaření a přijímá stanoviska, která se týkají problémů měst a obcí. Sněm zasedá jednou za dva roky. Mezi jednotlivými Sněmy řídí a kontroluje činnost Svazu Rada, která také schvaluje rozpočet a výsledky hospodaření a formuluje usnesení. Zasedá alespoň dvakrát do roka. Mezi zasedáními Rady je operativní činnost SMO ČR zajištěna Předsednictvem, které mimo jiné rozhoduje i o přijetí nových členů a ukončení členství ve Svazu či formuluje stanoviska k aktuálním problémům samospráv. V čele předsednictva je Předseda Svazu, který mimo jiné zastupuje Svaz navenek. V případě neschopnosti vykonávat své úkony, smí jeho

činnosti vykonávat Místopředseda, jehož základní činností je koordinace činnosti Komory, která hájí požadavky obcí, kdy každá obec, která je členem SMO ČR, je členem jedné z Komor⁷. Pro požadavky městských částí, městských obvodů statutárních měst a hlavního města Prahy, které jsou členy SMO ČR, byl zřízen Výbor. Pro dohled a kontrolu nad dodržováním právních předpisů, kontrolu hospodaření a dodržování rozpočtu byl zřízen Kontrolní výbor (SMO, 2017).

⁷ Komora statutárních měst, Komora měst a Komora obcí

4. VESNICE ROKU

Vesnice roku, celým názvem Vesnice roku v Programu obnovy venkova, je soutěž, jejíž cílem je povzbudit venkovské obyvatele k aktivní účasti na rozvoji a zvelebování venkova, rozvíjení a udržování místních tradic a zvýšení povědomí u široké veřejnosti o významnosti, rozmanitosti a pestrosti venkova (Obec a finance, 2013).

Soutěž byla poprvé vyhlášena v roce 1995 Spolkem pro obnovu venkova ve spolupráci s tehdejšími Ministerstvem hospodářství. V té době existovala pod názvem Soutěž o nezdařilejší obnovu vesnice. Důvodem vzniku soutěže byl zájem propagovat Program obnovy venkova a zveřejňovat jeho výsledky, i potřeba ukázat a informovat veřejnost o smysluplném a užitečném využívání financí ze státního rozpočtu na venkově. To mělo být prováděno různými zprávami a informacemi o výsledcích a využití financí v daných obcích. Poslední důvod pro vznik soutěže Vesnice roku byla účast v mezinárodní soutěži Evropská cena obnovy vesnice spadající pod Evropskou pracovní společnost pro obnovu vesnice a rozvoj venkova. V této společnosti byla Česká republika členem od roku 1991, ale v té době neměla vhodného reprezentanta pro účast v soutěži (20 let vesnice roku, 2015).

Od roku 1996 se mezi vyhlašovatele zařadilo také Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, Svaz měst a obcí ČR a v roce 2007 i Ministerstvo zemědělství. Mezi další spoluvyhlašovatele soutěže patří Kancelář prezidenta republiky, Ministerstvo životního prostředí, Ministerstvo kultury, Společnost pro zahradní a krajinářskou tvorbu, Svaz knihovníků a informačních pracovníků a Sdružení místních samospráv ČR.

4.1. Podmínky soutěže

Soutěže se mohou zúčastnit všechny obce (města i městyse) venkovského charakteru, které mají maximálně 7 500⁸ obyvatel, a které mají zpracovaný strategický dokument, program obnovy vesnice nebo program rozvoje svého územního obvodu.

Obec, která se chce zúčastnit soutěže, musí vyplnit přihlášku, sepsat charakteristiku obce, uhradit registrační poplatek a přiložit požadovaný počet fotografií o obci. V rámci charakteristiky obce je nutné představit obec v následujících oblastech, které jsou jednotlivě posuzovány hodnotitelskou komisí:

⁸ Maximální počet obyvatel je každý rok stanoven podle počtu obyvatel největší obce v České republice bez statusu města nebo městyse

- Obec a její koncepční dokumenty – je zpracována stručná charakteristika obce, informace o rozpočtu obce, programu obnovy vesnice a územně plánovací dokumentaci i o získaných dotacích v letech 2010–2016;
- Společenský život – obec podává informace o spolkové činnosti, podpoře obce (vydávání obecních novin, publikací, vedení kroniky, ...) a kontinuitě společenského života (udržování a obnova tradic, svátku, ...);
- Aktivity občanů – informace o dobrovolných pracích občanů na obnově vesnic, informace o začlenění dětí a mládeže do života obce a spolupráce s občany, péče o venkovskou pospolitost (péče o staré občany, pomoc sociálně slabým);
- Podnikání – informace o podnikání v zemědělství, o spolupráci obce se zemědělským nebo lesnickým subjektem, nezemědělská podnikání a rozvoj řemesel, informace o venkovské turistice a o přímém podnikání obce;
- Péče o stavební fond a obraz vesnice – obec uvádí informace, jak pečuje o historickou zástavbu, informace o nové zástavbě, o souladu v zástavbě i o organizačních opatření (celková harmonie obce, fungování stavební komise, ...);
- Občanská vybavenost, inženýrské sítě, doprava, úspory energií – v této oblasti jsou uváděny informace o stavu občanské vybavenosti, o odpadovém hospodářství, inženýrských sítích i o možných způsobech úspory energie v obci;
- Péče o veřejné prostranství, přírodní prvky a zeleň v obci – obec uvádí informace o dlouhodobém plánování rozvoje zeleně, o nových úpravách veřejných prostor a péče o zeleň nebo o ekologické výchově a vzdělávání;
- Péče o krajinu – obec poskytuje informace o zemědělských a lesních pozemcích či o péči a obnovu kulturní krajiny, jako je výsadba stromořadí či péče o vodní toky;
- Připravované záměry – informace o plánovaných a v současnosti připravovaných záměrech, včetně harmonogramu a finančního plánu
- Informační technologie v obci – stručná charakteristika o stavu a využití informačních technologií, inovacích (Vesnice roku, 2017b).

V rámci soutěže je vyhlášována i doprovodná soutěž Zlatá cihla v Programu obnovy venkova. Jde o dobrovolnou část, do které se obce mohou, ale nemusejí přihlásit. Pokud se této části chtějí zúčastnit, je potřeba splnit další dodatečné podmínky, a to vyplnit název stavby, zařadit ji do jedné ze tří kategorií A, B nebo C, kde kategorie A znamená, že jde o stavbu, která

je považována za obnovený nebo rekonstruovaný památkově chráněný objekt či památku místního významu, kategorie B jsou obnoveny nebo rekonstruovány stavby venkovské zástavby a kategorie C jsou nové venkovské stavby. Dále obec danou stavbu podrobně popíše (historie, vlastník, popis stavby, ...), doloží souhlas vlastníka stavby s účastí v soutěži a přiloží fotografie stavby. Tato část soutěže je určena např. pro sakrální stavby a drobné objekty, stavby občanské vybavenosti, obytné budovy, stavby výrobní technické a zemědělské či veřejná prostranství a prostranství obce (Vesnice roku, 2017a).

4.2. Průběh hodnocení

Hodnocení obcí je prováděno hodnotitelskou komisí. Ředitel soutěže jmenuje předsedy krajských komisí, kterými mohou být starostové obcí (nebo jejich zástupci), které v předchozích letech získaly ocenění Zlatá stuha. Samotná hodnotitelská komise je složena ze zástupců obcí, které v předchozích letech získaly ocenění Zlatá stuha, a ze zástupců, kteří byli vybráni vyhlášovatelí soutěže, spoluvyhlašovatelí a krajským úřadem. Komise může mít maximálně 10 členů.

Předseda celostátní hodnotitelské komise je volen členy celostátní hodnotitelské komise, a to z řad hodnotitelské komise, SMO ČR nebo Spolku pro obnovu venkova. Hodnotitelská komise je poté tvořena ředitelem soutěže, tajemnicí soutěže, zástupci vyhlášovatelů a spoluvyhlašovatelů. Maximálně může komise mít 11 členů.

Každá ze zúčastněných obcí je předem informována o návštěvě krajské hodnotitelské komise, která po návštěvě, zhodnocení materiálů a celkovém zhodnocení všech obcí vypracuje Protokol o vyhodnocení krajského kola soutěže, který předá tajemnici soutěže. Ta informuje oceněné obce Zlatou stuhou o termínu návštěvy celostátní hodnotitelské komise. Na celostátní úrovni probíhá hodnocení obdobně, pouze na konci je zpracován Protokol o vyhodnocení celostátního kola soutěže, který je komisí předán tajemnici a řediteli soutěže (Obec a finance, 2017).

4.3. Ocenění

Soutěž Vesnice roku je dvoukolová. První kolo soutěže probíhá na krajské úrovni, ve které vítězná obec obdrží Zlatou stuhu a smí používat titul „Vesnice XXX kraje roku 20XX“ (např. Vesnice Královéhradeckého kraje roku 2018). Tato obec poté postupuje do kola celostátního. V celostátním kole jsou z krajských vítězů vybrány tři obce, které se umístí na prvních třech

místech, kdy obec umístěna na prvním místě získává titul „Vesnice roku 20XX“ (např. Vesnice roku 2018). Kromě vybraní vítězných obcí jsou v soutěži udělována i další ocenění a diplomy, a to zejména na krajské úrovni:

- *Zlatá stuha* – za vítězství v krajském kole – již zmíněná Zlatá stuha je udělována obci, která se umístí v krajském kole na prvním místě. Jde o obec, která nejlépe prezentuje všechny hodnocené oblasti;
- *Bílá stuha* – za činnost mládeže – ocenění získá obec, která aktivně zapojuje děti a mládež do života obce a podporuje jejich zájem o venkov. Hodnotitelská komise oceňuje zapojení dětí a mládeže do místních spolků, práci s dětmi v knihovně, vytváření podmínek pro jejich trávení volného času i trvalý zájem mladých lidí o život a rozvoj obce;
- *Oranžová stuha* – za spolupráci obce a zemědělského subjektu – toto ocenění získá obec za pozitivní spolupráci se zemědělskými subjekty, hodnotí se podíl místních zemědělských subjektů na zaměstnanost obyvatel obce, využití netradičních zdrojů energie nebo péče o veřejná prostranství;
- *Modrá stuha* – za společenský život – Modrá stuha je udělována obci, ve které existuje řada spolků, ať už tradičních nebo novodobých, udržují se tradice v obci a vytvářejí se nové, obyvatelé obce se snaží pečovat o duchovní hodnoty obce a vytvářejí společenský život pro ostatní, ale i pro sebe. Pro hodnocení jsou důležité obecní i spolkové kroniky, dokumenty o akcích spolku, i existence školy v obci;
- *Zelená stuha* – za péči o zeleň a životní prostředí – zelenou stuhu získá obec, která nejlépe pečuje o zeleň a životní prostředí v obci a okolní krajině, a která se snaží vychovávat veřejnost k dobrému vztahu k životnímu prostředí obce;
- *Cena naděje pro živý venkov* – jde o ocenění, které je udělováno za živý spolkový a společenský život v obci, kdy je komisí hodnocen počet spolků v obci, jejich zapojení a vzájemná spolupráce. Garantem tohoto ocenění je Sdružení místních samospráv ČR, které v každém kraji vybírá vítěznou obec, z nichž vybere tu s největším bodovým ohodnocením, která získá finanční odměnou ve výši 100 tisíc Kč;
- *Zlatá cihla v programu obnovy venkova* – jde o dodatečnou část soutěže, která je dobrovolná, a která oceňuje příkladné stavby, které jsou realizovány v duchu Programu obnovy venkova. Hodnotí se začlenění stavby do prostředí obce a okolní krajiny, technická a energetická úroveň stavby a úprava zeleně a okolí stavby, zachování

původních stavebních prvků při rekonstrukci a obnově historických staveb, zda byl respektován charakter místního prostředí a byly využity tradiční materiály i zda dochází k souladu novostaveb se stávající zástavbou. Cílem této části soutěže je získat přehled a evidenci o těchto stavbách. Vítězné stavby jsou zveřejňovány každý rok v publikaci Stavby venkova (20 let vesnice roku, 2015).

V krajském kole může hodnotitelská komise udělit kromě výše zmíněných ocenění i diplomy a to za:

- Moderní knihovnické a informační služby – knihovny, které obdrží tento diplom v krajském kole, bývají nominovány na cenu Knihovna roku, která je udělována jako státní ocenění v oblasti kultury;
- Vzorné vedení kroniky;
- Rozvíjení lidových tradic;
- Kvalitní květinovou výzdobu v obci (Fulínova cena);
- Příkladnou péči o historickou zástavbu obce (Obec a finance, 2017).

Výše zmíněná ocenění Zlatá, Bílá, Modrá, Oranžová a Zelená stuha jsou udělována na krajské úrovni. Na celostátní úrovni usilují vítězné obce Zlaté stuhu o titul Vesnice roku 20XX. Obec, která tento titul získá, získává také nárok na finanční odměnu ve formě dotace a od letošního roku 2018 získává také osobní automobil ŠKODA k zapůjčení na dva roky. Vítězná obec dále postupuje do soutěže Evropská cena obnovy vesnice, která je pořádána Evropskou pracovní společností pro rozvoj venkova a obnovu vesnice. Kromě vítězné obce jsou oceněny také obce na druhém a třetím místě.

Kromě těchto ocenění se na celostátní úrovni uděluje i Oranžová stuha ČR roku 20XX a Zelená stuha ČR roku 20XX. Tato ocenění mohou získat pouze ty obce, které v krajském kole získaly Oranžovou, příp. Zelenou stuhu, a které jsou hodnotitelskou komisí vyhodnoceny jako nejlepší obce v dané kategorii. Vítěznou obec Oranžové stuhu ČR roku 20XX vybírá komise tvořena zástupci Ministerstva zemědělství a odborných institucí. Vítěze celostátního kola o Zelenou stuhu ČR roku 20XX vybírá komise, která je tvořena zástupci Ministerstva životního prostředí a Společnosti pro zahradní a krajinářskou tvorbu. Vítězná obec postupuje do evropské soutěže Entente Florale Europe (Vesnice roku, 2017a; Vároši, 2018).

Od roku 2015 je do soutěže také zařazena dílčí soutěž Vesnice roku – cena veřejnosti, kde o vítězi rozhoduje veřejnost hlasováním na internetových stránkách soutěže Vesnice roku.

Jednou z motivací pro přihlášení obce do soutěže Vesnice roku není jen získání titulu Vesnice roku nebo jedné ze stuh, ale i možnost získat finanční odměnu v rámci některých ocenění. Obce, které se v soutěži na celostátní úrovni umístí na 1., 2. nebo 3. místě, získají Oranžovou nebo Zelenou stuhu ČR, nebo získají jednu ze stuh na krajské úrovni, mají nárok na finanční odměnu ve formě dotace z národního podprogramu Podpora obnovy a rozvoje venkova, konkrétně z dotačního titulu č. 1 – Podpora vítězů soutěže Vesnice roku. Pro jednotlivá ocenění a stuhy jsou stanoveny určité výše dotace, což lze vidět v tabulce č. 2. Oceněné obce tuto dotaci získají po splnění stanovených podmínek a musejí se podílet alespoň z 20 % na skutečně vynaložených nákladech dané akce (Tichá, 2017).

Tabulka 2: Výše dotace oceněným obcím

	Ocenění	Výše dotace
Krajská úroveň	Zlatá stuha	1 000 000 Kč
	Bílá stuha	600 000 Kč
	Modrá stuha	600 000 Kč
	Oranžová stuha	600 000 Kč
	Zelená stuha	400 000 Kč
Celostátní úroveň	1. místo a titul Vesnice roku 2018	1 000 000 Kč
	2. místo	900 000 Kč
	3. místo	800 00 Kč
	Oranžová stuha ČR roku 2018 – 1. místo	300 000 Kč
	Oranžová stuha ČR roku 2018 – 2. místo	200 000 Kč
	Oranžová stuha ČR roku 2018 – 3. místo	100 000 Kč
	Zelená stuha ČR roku 2018	300 000 Kč
	Cena naděje pro živý venkov	100 000 Kč

Zdroj: vlastní zpracování dle Ing. Miroslavy Tiché

4.4. Rozdíly oproti počátkům soutěže

Soutěž Vesnice roku byla poprvé uspořádána v roce 1995, a přestože se letos koná již 24. ročník soutěže, nedošlo od té doby k výrazným změnám v soutěži, ať už v podmínkách, či udělovaných ocenění. Přesto pár změn ve vývoji soutěž zaznamenala.

V současné době se do soutěže mohou přihlásit všechny obce i města a městyse venkovského charakteru do 7 500 obyvatel. Na počátcích soutěže ale podmínka byla taková, že se soutěže mohly zúčastnit pouze obce venkovského charakteru. Tedy města ani městyse se soutěže nemohly zúčastnit. K této změně došlo až v roce 2008, kdy už i města a městyse venkovského charakteru se mohly soutěže zúčastnit, ale pod podmínkou, že nesměly mít více obyvatel, než stanovily podmínky soutěže. Maximální počet obyvatel je každý rok dán počtem největší obce v ČR, která nemá status města ani městyse.

V počátcích soutěže se neudělovalo tolik ocenění, jako v posledních letech a lišilo se i udělování finančních odměn. V prvním ročníku soutěže byly udělovány pouze Zlatá a Modrá stuha. Ostatní stuhy přibyly až v následujících letech. O rok později v roce 1996 přibyly Bílá a Zelená stuha a až v roce 2007 do soutěže přibylo ocenění Oranžová stuha. V počátcích soutěže nebyla vyhlášována ani dílčí soutěž Zlatá cihla v programu obnovy venkova ani Cena naděje pro živý venkov. První zmiňovaná se stala součástí soutěže v roce 2004. V té době byla pod názvem O zlatou cihlu obnovy venkova. Cena naděje pro živý venkov se součástí soutěže stala až v roce 2009. Nejmladší součástí soutěže je Vesnice roku – cena veřejnosti, která do soutěže přibyly v roce 2015 (Kruml, 2005; V rámci soutěže, 2012).

Pokud jde o finanční odměny vítězným obcím, nebyly v prvních dvou letech motivací pro přihlášení se do soutěže, jelikož finanční odměny byly obcím udělovány až od roku 1997. Finanční odměny byly v prvních letech jejich zavedení mnohem nižší, než je tomu v současné době. Vítězná obec celostátního kola získala jako odměnu 50 tisíc Kč, obec, která se umístila na druhém místě, získala 30 tisíc Kč, a obec na třetím místě získala 20 tisíc Kč. Od roku 2004 jsou finanční odměny obcím poskytovány formou dotace z Programu obnovy venkova (V rámci soutěže, 2012; Vítková, 1998).

Podmínky soutěže se od počátku jejího vyhlášení výrazně nezměnily, pouze u některých oblastí byly pozměněny některé podbody a v průběhu přibyly poslední dvě oblasti, oblast o připravovaných záměrech a o informačních technologiích v obci. U oblastí o informačních technologiích v obci je zřejmé, proč nebyla oblast zahrnuta v prvních několika letech soutěže. Informační technologie a internet se v polovině 90. let minulého století začaly v České

republiky teprve rozvíjet, obce ještě neměly své webové stránky a mnohdy ani internetová připojení, proto by v této oblasti komise neměla co posuzovat.

4.5. Obdobné soutěže v zahraničí

Soutěž Vesnice roku napomáhá k obnově a rozvoji venkovských oblastí v České republice. Ale i v okolních státech existují soutěže, které se zaměřují na obnovu venkova, a které lze částečně přirovnat k soutěži Vesnice roku.

4.5.1. Slovensko

Velmi podobnou soutěž k české soutěži Vesnice roku lze nalézt na Slovensku. Soutěž se jmenuje „Dedina roku“ a je pořádána každé dva roky. Spadá pod Program obnovy dediny který lze přirovnat k českému Programu obnovy venkova. Jelikož vítězná obec postupuje do soutěže Evropská cena obnovy vesnice, stejně jako vítězná obec v soutěži Vesnice roku, jsou podmínky a kritéria hodnocení uzpůsobena tak, aby byly podobné evropské soutěži. Cílem soutěže je prezentovat úspěchy a výjimečnost slovenského venkova, povzbuzovat venkovské obyvatelstvo k rozvoji venkova a poukazovat na tradice, rozmanitost kultury a snahu venkovských obcí přiblížit se obnově obcí na evropské úrovni.

Samotná soutěž je velmi podobná Vesnici roku. Obce jsou také hodnoceny v několika oblastech, kde v každé oblasti je vybrána jedna vítězná obec. Obec, která prokáže komplexní výsledky ve všech hodnocených oblastech vyhrává celou soutěž a získává titul Dedina roku. Kromě titulu a postupu do evropské soutěže získává vítěz i věčnou a finanční odměnu. Mezi hodnocené a zároveň vyhlašované oblasti patří Dedina jako hospodár, Dedina ako maľovaná, Dedina ako klenotnica, Dedina ako pospolitosť, Dedina ako partner, Dedina ako hosťiteľ a Dedina ako záhrada. V rámci soutěže mohou být vyhlašována i mimořádná ocenění (Slovenská agentúra, ©2009-2017).

4.5.2. Polsko

V Polsku neexistuje na celostátní úrovni soutěž, která je zařazena v programu obnovy venkova. Přesto i zde lze najít soutěž, kterou lze částečně přirovnat k české Vesnici roku. Polská soutěž „Piękna Wieś Opolska“ (v překladu „Pěkná ves Opolska“) je soutěž, která je pořádána od roku 1998 na území Opolského vojvodství⁹. O rok později se stala i součástí obnovy venkova.

⁹ Polsko má třístupňové rozdělení státu na województwa (vojvodství – kraje), powiaty (okresy) a gminy (obce).

V současné době je součástí projektu "Biodiverzita regionu Opole – poklad přírodního dědictví", který je spolufinancován z Evropského fondu pro regionální rozvoj. Cílem soutěže je vybrat a propagovat takové postupy, jejichž autory jsou jednotlivé vesnice, a které mají inspirovat ostatní vesnice k jejich rozvoji.

Soutěž má každý rok stanoveny minimálně dvě kategorie. Každý rok vybírá nejlepší vesnici v kategorii „Nejkrásnější vesnice“ a také projekt v kategorii „Nejlepší projekt obnovy vesnice“. Tato kategorie byla do soutěže zařazena v roce 2001. V některých letech byly zahrnuty i kategorie „Nejkrásnější farma“ nebo „Vesnice zážitků a emocí“. Jelikož v loňském roce proběhl 20. ročník soutěže, hlavní kategorie byla v soutěži pod názvem „Nejkrásnější vesnice dvacátého výročí obnovy opolské vesnice“. Vítěz získal 25 000 zlotých. Druhou kategorií byl opět „Nejlepší projekt obnovy vesnice“. Jelikož si soutěž dala v loňském roce za cíl také vzdělávat a propagovat veřejnost v oblasti péče o životní prostředí v místním prostředí, bylo také jedním z kritérií soutěže činnost místních komunit pro zachování biologické rozmanitosti (Kopecká, 2015; Program Odnowy, ©2018).

4.5.3. Německo

Na celostátní úrovni existuje i v Německu soutěž, která se věnuje rozvoji venkovských regionů. Soutěž pod názvem „Unser Dorf hat Zukunft" (v překladu „Naše vesnice má budoucnost“) je pořádána každé tři roky a snaží se podnítit venkovské obyvatelstvo k činnosti, které zajistí, že venkovské oblasti zůstanou atraktivním místem pro život. Vyzývá také občany ke spolupráci s místními orgány na vývoji a realizaci rozvojových dokumentů a projektů. Klíčovou činností soutěže je ukázat, jaké cíle si občané pro svoji vesnici stanovili a jak se jim je podařilo realizovat (Federal Ministry, 2014).

Do soutěže se mohou přihlásit všechny obce venkovského charakteru s maximálně 3000 obyvateli. V soutěži jsou obce hodnoceny v pěti oblastech – rozvojové koncepce a ekonomické iniciativy, rozvoj zástavby v obci, zeleň v obci, sociální a kulturní aktivity a celkový obraz obce. Obec, která ve všech hodnocených oblastech prokáže komplexní výsledky, vyhrává celou soutěž a získává zlatou medaili. Vyhlášují se také obce na druhém a třetím místě, které získají stříbrnou či bronzovou medaili. V jednotlivých oblastech jsou také obcím udělovány speciální ceny (Federal Ministry, 2017).

5. VÍTĚZNÉ OBCE

Cílem diplomové práce je vyhodnotit dlouhodobé dopady získání ocenění Vesnice roku na kvalitu života v obcích. Aby bylo možné cíl naplnit, byla stanovena hypotéza, která zní:

„Vítězství sídla v soutěži vesnice roku znamená z dlouhodobého hlediska vysokou kvalitu života obyvatel obce“

5.1. Metodika výzkumu

Soutěž Vesnice roku je pořádána již od roku 1995 a od té doby bylo oceněno mnoho obcí v různých kategoriích. V hlavní kategorii soutěže, kde je vyhlášován celostátní vítěz daného roku, získalo titul už 23 obcí v celé ČR. V tabulce 3 lze vidět všechny vítězné obce od roku 1995 do roku 2017. Informace o těchto obcích byly následně využity pro zkoumání, zda má soutěž Vesnice roku dlouhodobý dopad na kvalitu života ve vítězných obcích.

Tabulka 3: Vítězné obce soutěže Vesnice roku

Rok	Obec	Kraj	Rok	Obec	Kraj
2017	Heřmanov	Vysočina	2005	Bořetice	Jihomoravský
2016	Kašava	Zlínský	2004	Kovářov	Jihočeský
2015	Krásná	Karlovarský	2003	Vilémov	Vysočina
2014	Kateřinice	Zlínský	2002	Nečtiny	Plzeňský
2013	Jeseník nad Odrou	Moravskoslezský	2001	Kameničky	Pardubický
2012	Řepice	Jihočeský	2000	Sloup	Jihomoravský
2011	Komňa	Zlínský	1999	Olešnice	Jihomoravský
2010	Ratměřice	Středočeský	1998	Jiřetín pod Jedlovou	Ústecký
2009	Tučín	Olomoucký	1997	Svatý Jan nad Malší	Jihočeský
2008	Lidečko	Zlínský	1996	Vratěnín	Jihomoravský
2007	Havlovice	Královéhradecký	1995	Telnice	Jihomoravský
2006	Liptál	Zlínský			

Zdroj: vlastní zpracování dle informací z www.vesniceroku.cz

Cílem diplomové práce je vyhodnotit dlouhodobé dopady získání ocenění Vesnice roku na kvalitu života v obcích. K vyhodnocení bylo zapotřebí provést několik dílčích kroků. Nejprve se autorka této práce snažila zjistit, zda by obce, které zvítězily v soutěži Vesnice roku, byly úspěšné i v rámci stanovených indikátorů dle metodiky NSZM. Poté bylo přistoupeno k analýze

silných a slabých stránek obcí a k podrobnějšímu zkoumání, zda slabé stránky souvisejí s některými z indikátorů stanovených v Auditě udržitelného rozvoje.

Pro účely této práce a první analýzu dat v souvislosti s NSZM byla vybrána kategorie D spadající pod sadu kritérií v rámci MA21, tedy nejnižší úroveň, která má stanovených osm indikátorů. Z nich byly vybrány jako vhodné čtyři indikátory, konkrétně:

- Schválení dokumentu k MA21 zastupitelstvem města/obce;
- Plánování s veřejností (akční nebo komunitní plánování);
- Aktualizace webové stránky s informacemi o MA21;
- Společné zapojení zástupců občanského sektoru a podnikatelského sektoru do aktivit v rámci MA21.

Jelikož žádná z vítězných obcí není přímým členem¹⁰ NSZM, a není tedy hodnocena v rámci metody MA21, byly některé z výše zmíněných indikátorů poupraveny pro účely této práce. Konkrétně byl poupraven první, třetí a čtvrtý indikátor.

Pomocí prvního indikátoru nebylo zjišťováno, zdali má obec schválený dokument k MA21, ale zda má obec pro aktuální období zpracovaný strategický dokument, program obnovy vesnice či jiný rozvojový dokument. Jelikož je při tvorbě strategických dokumentů do jejich tvorby téměř vždy zapojena i veřejnost, která přispívá k tvorbě dokumentů svými náměty a názory, mohl být druhý indikátor propojen s prvním a výsledky druhého indikátoru tak byly získány na základě prvního indikátoru.

Třetí indikátor se zaměřil na webové stránky jednotlivých obcí a na to, zda obce běžně informují své občany o důležitých informacích, o chodu obce nebo nadcházejících událostech, ať už sportovních, společenských či jiných. K získání výsledků byla stanovena hranice minimálně pět nových informací a aktualit od počátku roku 2018 do 5. dubna 2018 na webových stránkách vítězných obcí.

Čtvrtý vybraný indikátor nebyl výrazně pozměněn. Zjišťoval, zda v obci dochází ke společnému zapojení zástupců občanského sektoru a podnikatelského sektoru, ale ne do aktivit MA21, ale v rámci zapojení do MAS. Jelikož členové v MAS, tvořeni veřejným, podnikatelským a neziskovým (občanským) sektorem, vzájemně spolupracují na rozvoji venkova a dalších aktivitách, byl tento ukazatel vybrán jako vhodný pro posouzení společného

¹⁰ Přímým členem se rozumí samotná obec jako taková, jelikož z vítězných obcí jsou dvě obce (Kateřinice a Liptál) členem NSZM v rámci mikroregionu Střední Vsetínsko, do kterého spadají. Členství v NSZM v rámci mikroregionu či sdružení není v této práci považováno za členství obce v NSZM.

zapojení zástupců občanského a podnikatelského sektoru. Ke zjištění výsledků bylo zapotřebí nejprve zjistit, kolik obcí je přímým členem (sami za sebe) MAS. Přímé členství bylo využito z toho důvodu, že některé obce jsou členem MAS v rámci určitých mikroregionů nebo sdružení obcí, kde není zcela zřejmé, zda se obce v rámci těchto uskupení aktivně zapojují do činnosti MAS. Následujícím krokem bylo zkoumání, zda členské obce mají v rámci MAS alespoň jednoho zástupce z podnikatelského a jednoho z občanského sektoru. Veškeré získané informace o členství i nečlenství obcí v MAS a o zástupcích podnikatelského a občanského sektoru z daných obcí byly zjišťovány v informacích o členech jednotlivých MAS.

Informace potřebné pro zhodnocení indikátorů byly získávány z webových stránek sledovaných obcí nebo z internetového portálu www.risy.cz, který shrnuje nejdůležitější informace o obcích, okresech i krajích. V případech, kdy určité informace o obci nebyly na stránkách obce dohledatelné, byly tyto obce osloveny zasláním dotazu na e-mailovou adresu nebo kontaktovány telefonicky. Informace pro čtvrtý indikátor byly získány na webových stránkách MAS.

Další část výzkumu využila zjištění, zda vítězné obce mají v současné době zpracován aktuální strategický dokument, program obnovy vesnice či jiný rozvojový dokument, jak stanovují pravidla soutěže Vesnice roku. Zmíněné dokumenty mají většinou zpracovanou i SWOT analýzu, ze které byly využity silné a slabé stránky obce, konkrétně takové, které mají významný vliv na kvalitu života v obci, a které může obec určitým způsobem ovlivnit. V případech, kdy obec nevlastní jeden ze zmíněných dokumentů, či obec nemá zpracovanou SWOT analýzu v rámci svého rozvojového dokumentu, byly využity části SWOT analýz zpracované pro jednotlivé obce v rámci ÚAP obcí s rozšířenou působností (ORP). ÚAP jednotlivých ORP byly získány z webových stránek ORP.

Po zjištění silných a slabých stránek bylo následně posuzováno, zda se slabé stránky vztahují k některému z indikátorů Auditů udržitelného rozvoje v rámci NSZM. Pokud by taková shoda byla nalezena, znamenalo by to, že obec nesplňuje daný indikátor v určité oblasti, a tedy daná hodnotící oblast by byla považována za problémovou v rámci udržitelného rozvoje.

5.2. Analýza dat

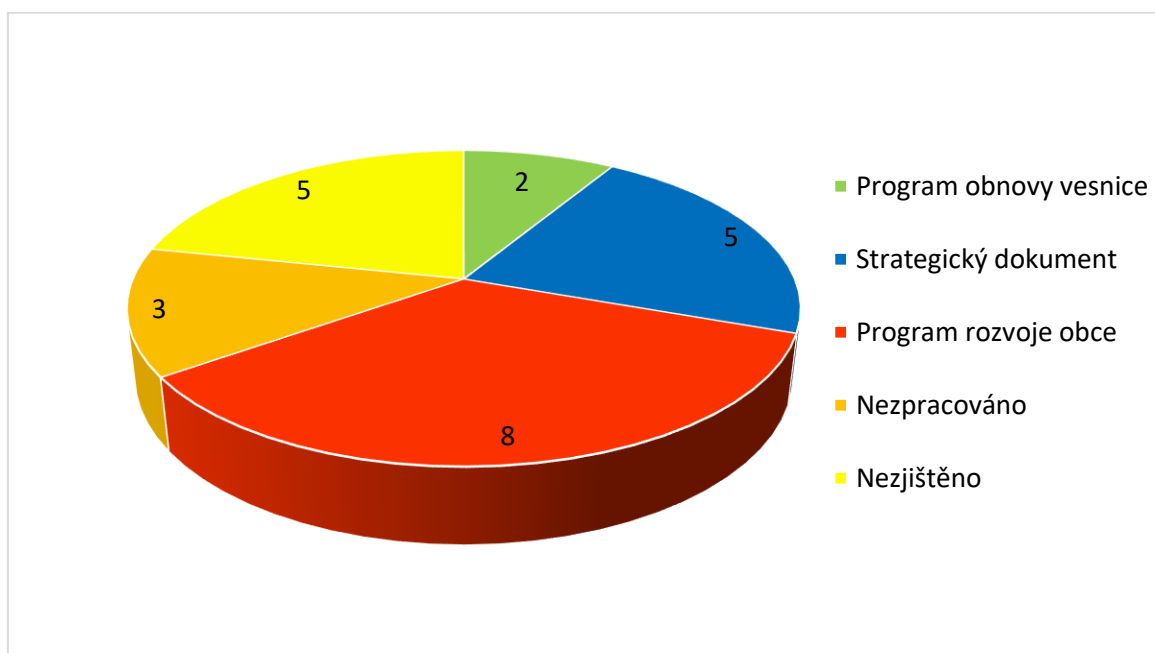
5.2.1. Porovnání s indikátory NSZM

Zda by vítězné obce byly úspěšné v hodnocení vybraných indikátorů v rámci NSZM, lze posoudit v další části této podkapitoly. Pro posouzení byly vybrány čtyři indikátory, konkrétně

Schválení dokumentu k MA21 zastupitelstvem města/obce, Plánování s veřejností (akční nebo komunitní plánování), Aktualizace webové stránky s informacemi o MA21 a Společné zapojení zástupců občanského sektoru a podnikatelského sektoru do aktivit v rámci MA21. Tyto indikátory byly pro účely práce vhodně pozměněny.

První indikátor se zaměřil na zpracované rozvojové dokumenty pro aktuální období. V grafu 1 lze vidět, že 15 obcí má jeden z dokumentů zpracovaný, z toho pět obcí má zpracovaný strategický dokument, osm obcí program rozvoje obce a dvě obce program obnovy vesnice. Tři obce, Havlovice, Ratměřice a Tučín nemají pro aktuální období žádný z dokumentů zpracovaný, ale jak se vyjádřil starosta obce Tučín, obec v současné době aktualizuje starší verzi programu obnovy vesnice a nově také zpracovává strategický dokument. U zbylých pěti obcí nebylo bohužel zjištěno, zda některý z dokumentů mají zpracovaný.

Graf 1: Existence rozvojových dokumentů ve vítězných obcích

Zdroj: vlastní zpracování dle informací od obcí

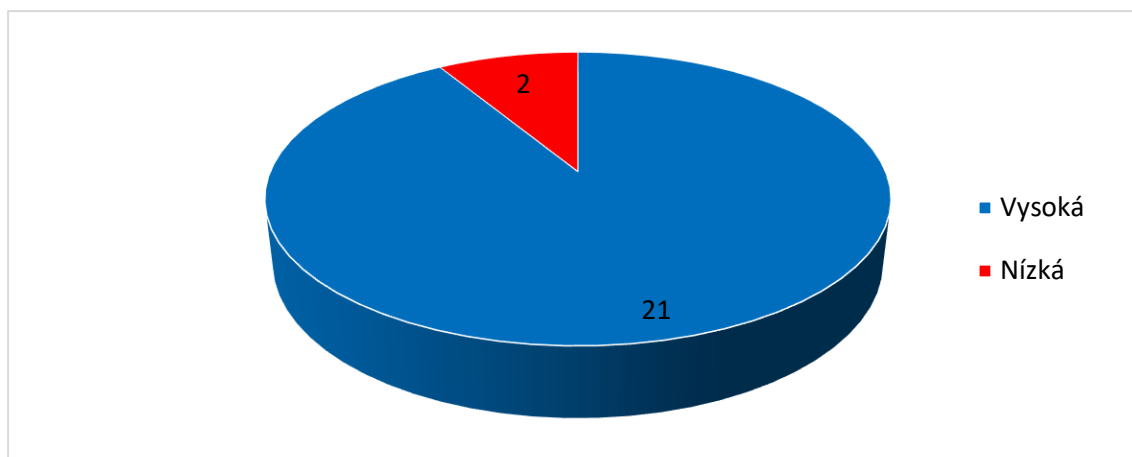
V současné době má 15 obcí zpracován a zastupitelstvem schválen aktuální rozvojový dokument. Znamenalo by to tedy, že 65,2 % obcí splňuje první stanovený indikátor, zbylých 34,8 % obcí indikátor nesplňuje. Lze proto předpokládat, že těchto 15 obcí by pravděpodobně splnilo i indikátor v původní podobě a mělo zpracován dokument k MA21. Jaké konkrétní rozvojové dokumenty mají obce zpracovány, lze nalézt v Příloze A.

Druhý indikátor, který se zaměřuje na plánování s veřejností, zejména pokud jde o akční nebo komunitní plánování obce, využil poznatků o zpracovaných dokumentech v rámci prvního indikátoru. Při tvorbě strategických dokumentů bývá téměř vždy zapojena i veřejnost, proto lze předpokládat, že i obce, disponující jedním z rozvojových dokumentů, zapojovaly, zapojují a pravděpodobně i do budoucna budou zapojovat občany své obce do jejich tvorby. Znamenalo by to, že 15 obcí (65,2 %), které splňují první indikátor, splňují i indikátor druhý. Jednou z podmínek soutěže Vesnice roku je nutnost mít zpracovaný strategický dokument, program obnovy vesnice nebo program rozvoje obce. Znamená to tedy, že všechny vítězné obce měly alespoň v době účasti v soutěži jeden z dokumentů zpracovaný, tedy i veřejnost byla pravděpodobně zapojena do plánování. Přesto je v této práci je uvažováno pouze aktuální období.

Třetí indikátor byl zaměřen na webové stránky sledovaných obcí a na to, zda jsou běžně využívány pro informování občanů o kulturních a sportovních událostech, i o chodu a dění v obci. Díky stanovené hranici, minimálně pět nových informací a aktualit od počátku roku 2018 do 5. dubna 2018 na webových stránkách obcí, bylo zjištěno, že všechny obce své občany informují o dění a akcích v obci. Přesto v některých obcích je informovanost na vyšší, v jiných je naopak na nižší úrovni. Stanovený ukazatel, tedy alespoň pět nových informací od počátku roku 2018, splnilo 21 obcí, tedy téměř ve všech obcích (91,3 %) se dá předpokládat vysoká informovanost občanů. Jak ukazuje graf 2, pouze dvě obce, Kateřinice a Komňa, neměly na svých webových stránkách vyvěšený stanovený počet nových příspěvků¹¹, a lze proto předpokládat, že informovanost občanů těchto obcí je na nižší úrovni než u obcí ostatních. Je možné tedy tvrdit, že 21 obcí, které daný indikátor splnily, by pravděpodobně informovaly své občany i o novinkách ohledně MA21.

¹¹ Přestože dvě obce nesplnily podmínky indikátoru, je možné, že i přes nepříznivý výsledek své občany informují častěji, některé příspěvky ze sekce aktualit však bývají po určité době staženy.

Graf 2: Informovanost občanů ve vítězných obcích

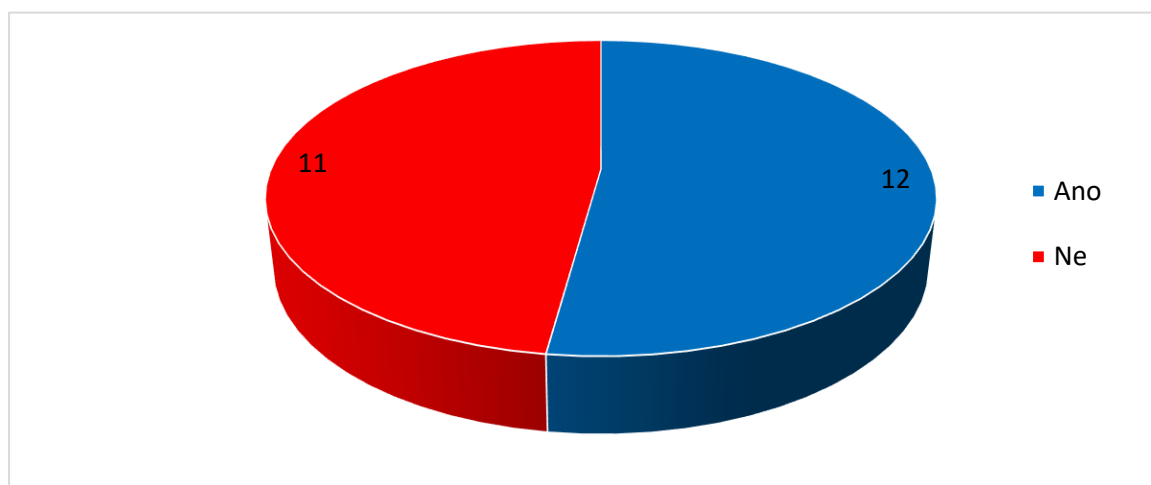

Zdroj: vlastní zpracování s využitím informací z webu sledovaných obcí

V rámci posledního indikátoru bylo zkoumáno, zda v obci dochází ke společnému zapojení zástupců jak občanského, tak i podnikatelského sektoru. K dosažení výsledku byly využity informace o obcích, zda jsou či nejsou členem MAS, a zda z členských obcí je součástí dané MAS i alespoň jeden zástupce z podnikatelského sektoru a občanského sektoru (spolky, neziskové organizace apod.).

Nejprve bylo zjišťováno, kolik obcí je přímým členem MAS. V rámci zkoumání bylo zjištěno, že každá z vítězných obcí je nějakým způsobem začleněna do MAS, ať už přímo samotná obec, nebo obec jako součást určitého mikroregionu či sdružení. Pro účely práce a následné kroky analýzy bylo potřebné zjistit pouze přímé členství obce v MAS. Graf 3 proto zobrazuje, že pouze 12 obcí (52,2 %) splňuje podmínku přímého členství v MAS. Zbylých 11 obcí (47,8 %) je členem MAS v rámci různých uskupení a v pokračování této práce budou považovány za nečlenské obce.

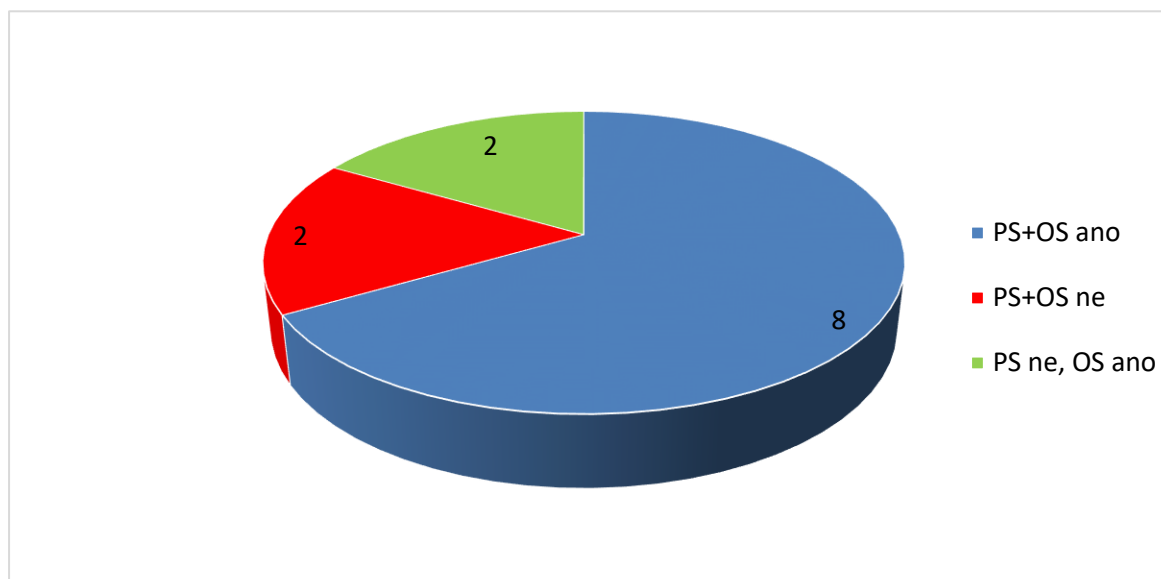
Graf 3: Členství obcí v MAS

Zdroj: vlastní zpracování s využitím informací z www.risy.cz

Po zjištění, které obce jsou, a které nejsou členem MAS, bylo zkoumáno, zda mají členské obce v rámci MAS alespoň jednoho zástupce z podnikatelského a jednoho z občanského sektoru. V následujícím grafu 4 jsou znázorněny výsledky o členských obcích, o zastoupení podnikatelského a občanského sektoru v dané MAS. V grafu je podnikatelský sektor vyjádřen zkratkou PS a občanský sektor zkratkou OS. Lze vidět, že osm z členských obcí má v dané MAS zástupce z podnikatelského i občanského sektoru. Dvě obce nemají v dané MAS zástupce z podnikatelského sektoru, ale ze sektoru občanského mají alespoň jednoho zástupce a zbylé dvě obce, Komňa a Vratěnin, nemají v dané MAS zástupce ani z jednoho ze sledovaných sektorů. Lze tedy říci, že osm obcí z celkových 23 sledovaných obcí, což je přibližně 34,8 %, splňuje čtvrtý indikátor o společném zapojení zástupců z občanského i podnikatelského sektoru. Veškeré informace o členství i nečlenství vítězných obcí v MAS a zastoupení zástupců podnikatelského a občanského sektoru v dané MAS je možné nalézt z Příloze B.

Graf 4: Zastoupení podnikatelského a občanského sektoru v MAS

Zdroj: vlastní zpracování s využitím informací jednotlivých MAS

V rámci posledního kroku byly využity výše získané výsledky a porovnány informace z Přílohy A a Přílohy B a byla vytvořena souhrnná tabulka jednotlivých vítězných obcí se zaznamenanými informacemi o splnění či nesplnění jednotlivých indikátorů. V tabulce 4 lze proto vidět, které obce splňují první, druhý, třetí i poslední čtvrtý indikátor.

Tabulka 4: Souhrnné výsledky o splnění indikátorů vítězných obcí

Obec	1. indikátor	2. indikátor	3. indikátor	4. indikátor
Bořetice	ANO	ANO	ANO	NE
Havlovice	NE	NE	ANO	ANO
Heřmanov	ANO	ANO	ANO	NE
Jeseník nad Odrou	ANO	ANO	ANO	NE
Jiřetín pod Jedlovou	NE	NE	ANO	NE
Kameničky	ANO	ANO	ANO	ANO
Kašava	ANO	ANO	ANO	ANO
Kateřinice	ANO	ANO	NE	ANO
Komňa	NE	NE	ANO	NE
Kovářov	ANO	ANO	ANO	ANO
Krásná	NE	NE	ANO	NE
Lidečko	ANO	ANO	ANO	ANO
Liptál	NE	NE	ANO	ANO
Nečtiny	NE	NE	ANO	NE
Olešnice	ANO	ANO	ANO	NE
Ratměřice	NE	NE	ANO	NE
Řepice	NE	NE	ANO	NE
Sloup	NE	NE	ANO	NE
Svatý Jan nad Malší	ANO	ANO	ANO	NE
Telnice	ANO	ANO	ANO	NE
Tučín	NE	NE	ANO	NE
Vilémov	ANO	ANO	ANO	ANO
Vratěním	ANO	ANO	ANO	NE

Zdroj: vlastní zpracování

Jak lze vidět z tabulky 4, všechny čtyři stanovené indikátory splňuje pouze pět obcí. Znamenalo by to tedy, že pouze těchto pět obcí by pravděpodobně splňovalo i vybrané

indikátory z kategorie D v rámci metody MA21. Výsledných pět obcí tvoří pouhých 21,7 % z celkového počtu 23 vítězných obcí, tedy pouhá přibližně pětina obcí, která byla úspěšná v rámci hodnocení soutěže Vesnice roku, by pravděpodobně splňovala stanovené indikátory, které jsou součástí monitorování kvality života v obcích, a byla by úspěšná i v rámci NSZM.

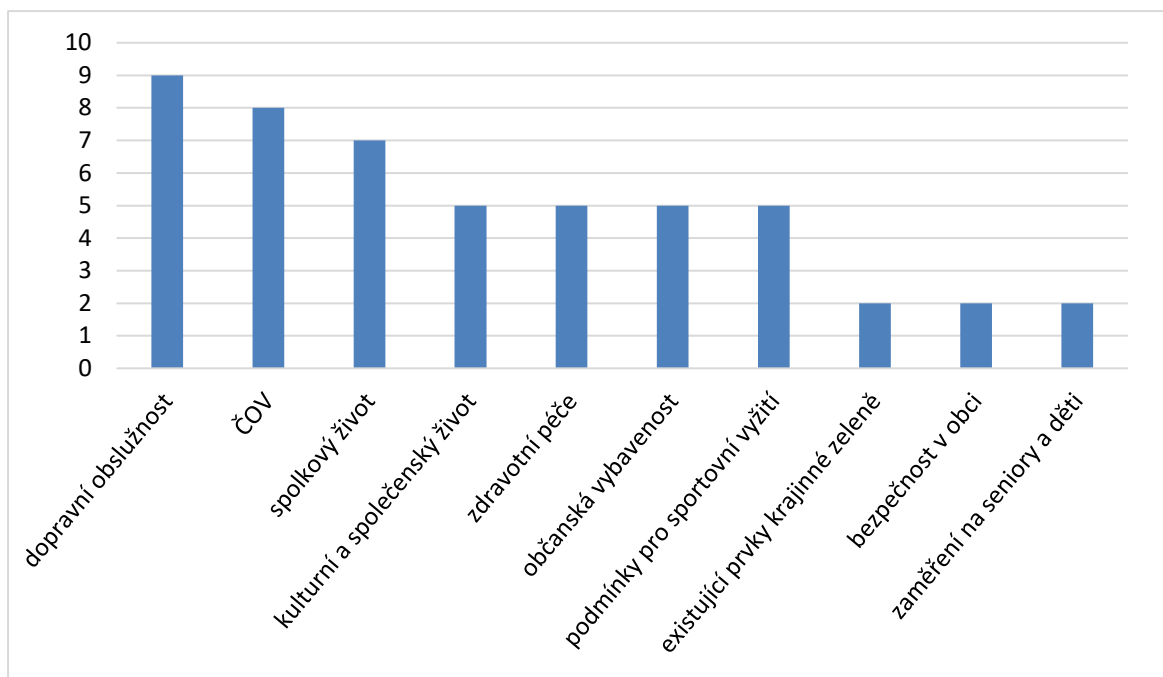
5.2.2. SWOT analýzy

Ke zjištění dlouhodobého dopadu soutěže Vesnice roku na kvalitu života ve vítězných obcích byly použity i části SWOT analýz, konkrétně silné a slabé stránky, jednotlivých obcí. Již v podkapitole 5.2.1. bylo zjištěno, že 15 obcí má zpracovaný rozvojový dokument. Z těchto 15 obcí ale ve čtyřech případech (Kameničky, Nečtiny, Svatý Jan nad Malší a Vratěním) rozvojový dokument neobsahoval souhrnnou SWOT analýzu, proto byly využity SWOT analýzy z ÚAP zpracovaných pro ORP, pod které dané obce spadají. U ostatních obcí, které nemají zpracovaný rozvojový dokument, byly využity opět SWOT analýzy z ÚAP. V některých případech byla v ÚAP vytvořena pouze souhrnná SWOT analýza za celé území ORP, proto od pěti obcí nejsou zahrnuty informace o jejich silných a slabých stránkách.

Ze SWOT analýzy byly vyhledány silné a slabé stránky obcí mající významný vliv na kvalitu života v obci, a které může obec určitým způsobem ovlivnit. V grafu 5 jsou znázorněny nejčastěji uváděné silné stránky obcí, seřazeny podle četnosti od největší po nejmenší. Následující graf 6 zobrazuje naopak nejčastěji uváděné slabé stránky obcí, opět znázorněny podle četnosti od největší po nejmenší.

Mezi nejčastěji uváděné silné stránky byla zmíněna dobrá dopravní obslužnost obce, konkrétně v devíti případech, následovaná vybudovanou čističkou odpadních vod (ČOV) v osmi obcích. Aktivita obyvatel v obci byla také často zmiňována jako silná stránka, konkrétně aktivitu spolkového života uvedlo sedm obcí a bohatý kulturní a společenský život uvedlo pět obcí. Pět obcí také považuje za svoji silnou stránku i možnost navštěvovat lékaře ve své obci, občanskou vybavenost obce a podmínky pro sportovní vyžití. Poslední tři kategorie, zeleň v obci, bezpečnost v obci a aktivity zaměřené na děti a seniory uvedly vždy dvě obce jako své silné stránky.

Graf 5: Silné stránky obcí

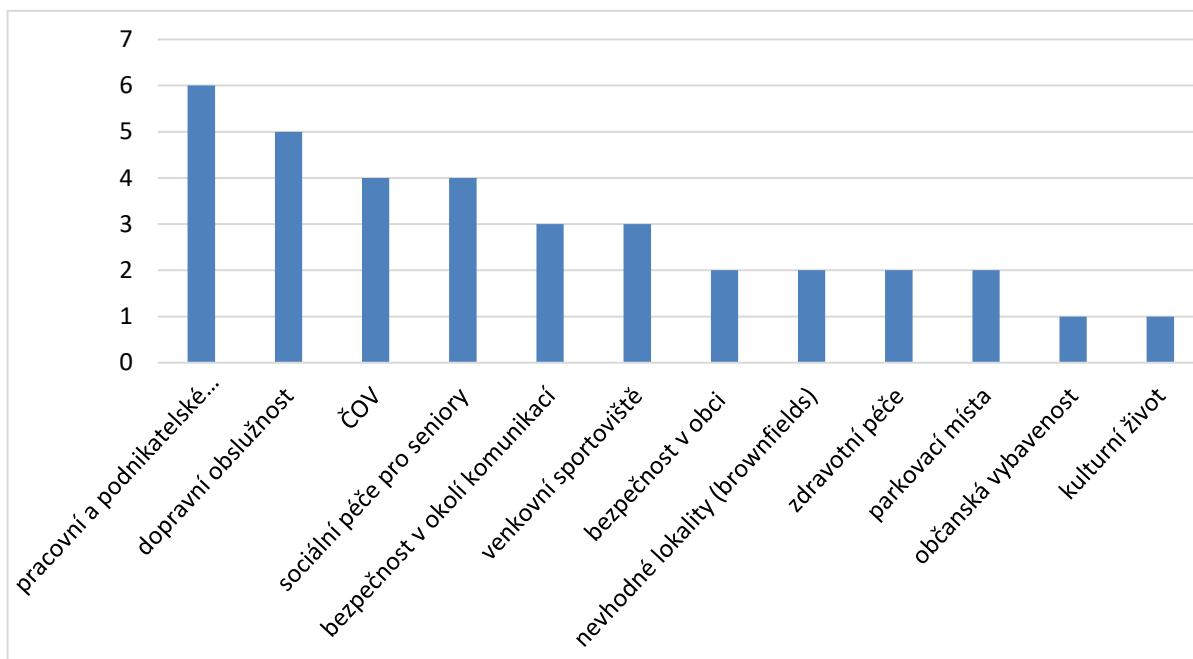

Zdroj: vlastní zpracování dle informací ze SWOT analýz

Graf 6 zobrazuje slabé stránky obcí. Za nejčastěji zmiňované slabé stránky lze zařadit nedostatek pracovních a podnikatelských příležitostí, což uvedlo šest obcí. Pět obcí hodnotí mezi slabé stránky špatnou a nedostatečnou dopravní obslužnost obce. Ve čtyřech obcích je negativně hodnocena absence ČOV, a také nedostatek pobytových sociálních ploch pro seniory. Za slabou stránku obce považují tři z nich bezpečnost v okolí komunikací, zahrnující absenci chodníků v obci a bezpečnost na autobusových zastávkách u silnic I. tříd, i nedostatek a špatný stav veřejných sportovišť. Pouze dvě obce uvedly ve slabých stránkách bezpečnost v obci, existenci ekologicky a bezpečnostně nevhodných lokalit, tzv. brownfields, nedostatečnou zdravotní péči i nedostatek parkovacích míst. Pouze jedna obec mezi slabé stránky zařadila nedostatečnou občanskou vybavenost a absenci kulturního života.

Přestože byly zkoumány silné a slabé stránky obcí, v sedmi případech byly využity SWOT analýzy z ÚAP. Nevýhodou ÚAP v tomto případě je fakt, že SWOT analýza není tvořena danou obcí, jejíž zástupci svou obec znají nejlépe, proto větší vypovídající hodnotu o silných a slabých stránkách dané obce mají spíše její rozvojové dokumenty nežli ÚAP. Výpis silných a slabých stránek s významným vlivem na kvalitu života pro jednotlivé obce lze nalézt v Příloze C.

Graf 6: Slabé stránky obcí

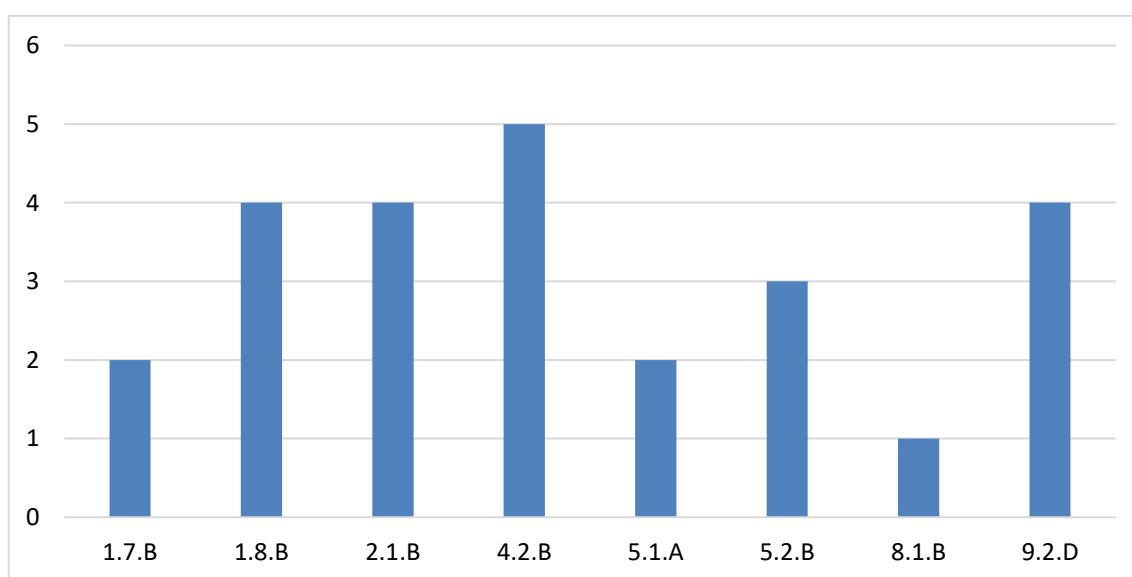

Zdroj: vlastní zpracování dle informací ze SWOT analýz

Po zjištění silných a slabých stránek bylo posuzováno, zda se slabé stránky vztahují k některému z indikátorů Auditů udržitelného rozvoje v rámci NSZM.

V grafu 7 je možné vidět, které indikátory se nejvíce shodovaly se slabými stránkami obcí. Číselné zkratky jednotlivých indikátorů v grafu byly použity z Auditů udržitelného rozvoje a jsou vysvětleny v tabulce 5 i se zařazením do příslušných témat.

Graf 7: Četnost indikátorů Auditů udržitelného rozvoje

Zdroj: vlastní zpracování dle Auditů udržitelného rozvoje

Tabulka 5: Vysvětlení zkratk a jejich zařazení do témat

Zkratka	Název indikátoru	Téma
1.7.B	Plocha „brownfields“ na území města	Správa věcí veřejných a územní rozvoj
1.8.B	Péče o komunikace a inženýrské sítě v majetku města	Správa věcí veřejných a územní rozvoj
2.1.B	Čištění odpadních vod	Životní prostředí
4.2.B	Dostupnost spojení veřejnou dopravou	Doprava
5.1.A	Plánování zdravotních a souvisejících služeb v souvislosti s problémy v obci	Zdraví
5.2.B	Dětská hřiště a zařízení pro fyzickou aktivitu dospělých	Zdraví
8.1.B	Vybavenost města kulturními službami a jejich dostupnost různým cílovým skupinám	Kultura a volný čas
9.2.D	Péče o zranitelné skupiny obyvatel	Sociální prostředí

Zdroj: vlastní zpracování dle Auditů udržitelného rozvoje

V grafu 7 lze vidět, že nejvíce obcí (konkrétně pět) uvedlo ve SWOT analýze takovou slabou stránku, která by nespĺňovala indikátor „Dostupnost spojení veřejnou dopravou“. Tento výsledek se shoduje i s výsledkem z grafu 6, kdy i dopravní obslužnost v obcích byla uvedena jako slabá stránka u pěti obcí. Další indikátory, které by nebyly obcemi splněny, jsou „Péče o komunikace a inženýrské sítě v majetku města“, „Čištění odpadních vod“ a „Péče o zranitelné skupiny obyvatel“. U indikátoru „Čištění odpadních vod“ a „Péče o zranitelné skupiny obyvatel“, kam lze zařadit seniory, menšiny či sociálně znevýhodněné osoby, se četnosti shodují s výsledky v grafu 6, konkrétně s ČOV a sociální péčí o seniory. Naopak u indikátoru „Péče o komunikace a inženýrské sítě v majetku města“ je četnost rozdílná, jelikož do tohoto indikátoru byly zahrnuty některé slabé stránky, které v grafu 6 byly zahrnuty do skupiny bezpečnost v okolí komunikací a parkovací místa. Zbylé čtyři indikátory se opět shodují s četností v grafu 6, konkrétně „Dětská hřiště a zařízení pro fyzickou aktivitu dospělých“ s venkovními sportovišti, „Plocha „brownfields“ na území města“ s nevhodnými lokalitami (brownfield), „Plánování zdravotních a souvisejících služeb v souvislosti s problémy v obci“ se zdravotní péčí a „Vybavenost města kulturními službami a jejich dostupnost různým cílovým skupinám“ s kulturním životem.

S pomocí výsledků z grafu 7 a informací uvedených v Příloze C bylo zjištěno, že nejvíce indikátorů, konkrétně čtyři, by nespĺňovaly obce Jeseník nad Odrou a Kašava. Obě obce by

měly problémové oblasti v tématech udržitelného rozvoje Zdraví a Sociální prostředí, navíc Jeseník nad Odrou i v tématu Správa věcí veřejných a územní rozvoj, a naopak Kašava v tématu Doprava. Ostatní obce by nesplňovaly pouze jeden či dva indikátory. Výjimku tvoří pouze obec Nečtiny, která měla ve SWOT analýze jako slabou stránku uveden nedostatek pracovních příležitostí v obci, kdy tato slabá stránka se neshodovala s žádným z uvedených indikátorů.

Přestože sledované obce byly úspěšné v hodnocení v soutěži Vesnice roku, většina z nich by nesplňovala některé indikátory stanovené v Auditě udržitelného rozvoje v rámci NSZM. Přesto nejde o nějaký neobvyklý výsledek, jelikož města, která jsou hodnocena pomocí těchto indikátorů, ne vždy splňují všechny indikátory. Nelze tedy jednoznačně určit, zda jsou vítězné obce v oblasti udržitelného rozvoje tak slabé, že by kvalita života v těchto obcích byla také na nízké úrovni.

5.2.3. Výsledky analýzy

Ke zhodnocení výsledků, zda má soutěž Vesnice roku dlouhodobý dopad na kvalitu života ve vítězných obcích, napomohla dvě zkoumání. V podkapitole 5.2.1. bylo posuzováno, zda by vítězné obce, které byly úspěšné v soutěži Vesnice roku, byly úspěšné i v NSZM při hodnocení v rámci metody MA21. Obce byly hodnoceny podle indikátorů z kategorie D, které byly pro účely této práce poupraveny, jelikož žádná z vítězných obcí není součástí NSZM, není tedy hodnocena v rámci metody MA21 a vybrané indikátory by tyto obce nesplňovaly. Během zkoumání bylo zjištěno, že pouze pět obcí by pravděpodobně splnilo stanovené indikátory, které posuzují, zda dochází v obci ke zvyšování kvality života. Zbylé obce nesplňovaly alespoň jeden ze čtyř indikátorů. Jelikož jednou z obcí, které splnily vybrané indikátory, byla i obec Kašava, která v soutěži vyhrála v roce 2016, nedá se uvažovat o dlouhodobém dopadu soutěže na kvalitu života v této obci. Výsledek tedy naznačil, že pouze u čtyř obcí je možný určitý dopad soutěže Vesnice roku na kvalitu života obyvatel v obci. Tyto čtyři obce tvoří 17,3 % z celkových vítězných obcí, proto lze tvrdit, že dopad soutěže na kvalitu života ve vítězných obcích je zanedbatelný a hypotéza „*Vítězství sídla v soutěži vesnice roku znamená z dlouhodobého hlediska vysokou kvalitu života obyvatel obce*“ nebyla v tomto případě potvrzena.

Druhá část analýzy, která je popsána v podkapitole 5.2.2., byla zaměřena na slabé stránky obcí z jejich SWOT analýzy, konkrétně na takové slabé stránky, které mají významný dopad na kvalitu života v obci, a které může obec určitým způsobem ovlivnit. U těchto slabých stránek bylo posuzováno, zda se vztahují k některému z indikátorů stanovených v Auditě udržitelného rozvoje. Z výsledků vyplynulo, že všechny obce, kromě jedné, u kterých byly zjistitelné slabé

stránky, nesplňují alespoň jeden indikátor, dvě obce dokonce nesplňovaly čtyři indikátory. Z toho vyplývá, že více nesplněných indikátorů vede k horšímu udržitelnému rozvoji, a tedy i k nižší úrovni kvality života v dané obci. Lze z toho tedy vyvodit, že soutěž má zanedbatelný či dokonce nemá žádný dopad na kvalitu života ve vítězných obcích a hypotéza zde nebyla opět potvrzena.

ZÁVĚR

Termín kvalita života je využíván v mnoha vědních oborech, a proto stanovení jednotné definice je téměř nemožné. Kvalitu života, kterou lze definovat pomocí různých definic, je možné zkoumat a měřit i na různých prostorových úrovních. V této práci byla kvalita života zkoumána na lokální úrovni, konkrétně na úrovni obcí. Jak uvádí Zákon 128/2000 Sb., o obcích, obec by se měla snažit vytvořit pro své občany takové podmínky, které povedou k rozvoji sociální péče a uspokojí potřeby občanů, což povede jednak ke zlepšení kvality života v dané obci, ale i k samotnému rozvoji obce. Úspěšné pokroky v rozvoji mohou obce prezentovat v národní soutěži Vesnice roku v Programu obnovy venkova. Jde o soutěž, která je již od roku 1995 každoročně vyhlašovaná, a která cílí na obyvatele venkova a povzbuzuje je k účasti na rozvoji své obce. K tomu je motivuje nejen získáním titulu Vesnice roku, ale i možností získat za dobré umístění finanční ocenění ve formě dotace. Obce mohou zažádat o dotaci z dotačního titulu č. 1 – Podpora vítězů soutěže Vesnice roku a nadále tak svoji obec zvelebovat a napomáhat jí v jejím rozvoji. Zdali má soutěž i dlouhodobý dopad na kvalitu života obyvatel ve vítězných obcích, bylo předmětem zjišťování této diplomové práce. K výsledku napomohla i stanovená hypotéza „*Vítězství sídla v soutěži vesnice roku znamená z dlouhodobého hlediska vysokou kvalitu života obyvatel obce*“ u které bylo zjišťováno, zda bude potvrzena či vyvrácena.

Pro prokázání či vyvrácení stanovené hypotézy byly využity dvě analýzy. První z nich se zaměřila na zkoumání, jestli vítězné obce splňují vybrané indikátory hodnocení v rámci metody MA21. Tato metoda je využívána i v rámci asociace NSZM, která podporuje města i obce v jejich rozvoji vedoucím ke kvalitnějšímu životu v obci. Druhá analýza byla zaměřena na slabé stránky obcí ze SWOT analýzy a na jejich vztah k některým indikátorům stanovených v Auditě udržitelného rozvoje, který bývá využíván také v rámci NSZM.

Pro první analýzu byly vybrány čtyři indikátory z kategorie D (nejnižší úroveň), které musely být poupraveny, jelikož žádná z vítězných obcí nevyužívá hodnocení v rámci metody MA21. První z indikátorů byl zaměřen na zjištění, zda mají vítězné obce zpracovaný nějaký rozvojový dokument (program obnovy, strategický dokument apod.). Na tento indikátor posléze navazoval i druhý, který zjišťoval, zda se občané obce podílejí na plánování v dané obci. První indikátor splnilo 15 obcí, což tvoří téměř dvě třetiny ze všech sledovaných obcí. Jelikož do tvorby rozvojových dokumentů je většinou zapojena i veřejnost formou diskuzí a připomínkování, bylo možné aplikovat výsledky z prvního indikátoru i na indikátor druhý. Druhý indikátor tedy opět splnilo 15 obcí jako v případě prvního indikátoru. Třetí indikátor byl zaměřen na informování občanů o dění v obci prostřednictvím webových stránek obce.

Stanovenou hranici minimálně pěti nových aktualit od počátku roku 2018 do 5. dubna 2018 splnily téměř všechny obce (21), a proto v 91,3 % případů je informovanost občanů o dětí v obci vysoká. Poslední indikátor zkoumal zapojení podnikatelského sektoru a občanského sektoru z jedné obce do MAS, v které je daná obec členem. Pouze v osmi případech byl podnikatelský i občanský sektor v rámci jedné obce zapojen do společné MAS. Tedy 34,8 % sledovaných obcí splnilo čtvrtý indikátor. Při konečném souhrnu a zjištění, které obce splnily jaké indikátory, bylo zjištěno, že z 23 obcí pouhých 5 obcí splnilo všechny čtyři vybrané a poupravené indikátory. Znamenalo by to tedy, že tyto obce by s největší pravděpodobností splňovaly indikátory v původní podobě a dalo by se proto uvažovat o tom, že soutěž Vesnice roku měla dopad na kvalitu života v těchto obcích. Jelikož obec Kašava získala titul Vesnice roku v roce 2016, nelze u této obce uvažovat o dlouhodobém dopadu soutěže na kvalitu života. Výsledným zjištěním této analýzy proto je, že u pouhých 17,4 % vítězných obcí se dá uvažovat o dlouhodobém dopadu soutěže na kvalitu života. V konečném hodnocení nelze proto díky nízkému výsledku stanovenou hypotézu potvrdit.

V rámci druhé analýzy byly slabé stránky obcí s významným vlivem na kvalitu života zkoumány, zda jsou aplikovatelné na některé indikátory uvedené v Auditě udržitelného rozvoje. Z Auditě bylo vybráno osm indikátorů, s nimiž slabé stránky souvisely. Výsledkem analýzy bylo zjištění, že všechny obce, kromě jedné, u kterých byly zjištěny slabé stránky ze SWOT analýzy, obsahují alespoň jednu slabou stránku, která souvisí s některým z indikátorů z Auditě. Obec tedy takový indikátor nespĺňuje. Čím více indikátorů obec nespĺňuje, tím hůř napĺňuje udržitelný rozvoj s čímž souvisí i kvalita života v obci. Bylo by možné tvrdit, že sledované obce, které nespĺňují více indikátorů, dosahují nižší kvality života v obci, a proto ani soutěž Vesnice roku nemá dopad na kvalitu života v obcích. Bohužel ale v tomto případě byly sledovány pouze některé indikátory, proto není zcela zřejmé, zda by obec nespĺňovala i ostatní indikátory Auditě nebo naopak by byla úspěšnější než obce ostatní. V případě této analýzy je proto výsledek dopadu soutěže na kvalitu života v obcích nejasný, proto nelze hypotézu ani potvrdit, ale ani vyvrátit.

S pomocí zmíněných analýz nebyla v prvním případě hypotéza potvrzena, v případě druhé analýzy nebyla hypotéza vyvrácena, ale ani potvrzena. Po shrnutí obou analýz lze proto tvrdit, že dlouhodobý dopad soutěže Vesnice roku na kvalitu života ve vítězných obcích nebyl prokázán. Pro vítězné obce má soutěž spíše mediální dopad, který v některých případech může vést i ke zvýšení turistické návštěvnosti dané obce. Ve většině případů vítězné obce využily i dotace, které jsou součástí ocenění. Tyto dotace je však možné využít např. na obnovu a údržbu budov občanské vybavenosti v obci a veřejné zeleně či na rekonstrukce a výstavbu

místních komunikací a stezek. Využití dotací tedy plně nesouvisí se zvyšováním kvality života v obci, ale spíše napomáhá ke zvelebování obce. Na kvalitu života občanů vítězných obcí soutěž tedy významný vliv nemá.

Pokud by měli organizátoři soutěže za cíl kromě rozvoje venkova i zvyšování kvality života ve venkovských obcích, musela by se metodika soutěže a její hodnocení změnit tak, aby byli občané obcí motivováni ke zvelebování obce takovým způsobem, který by jim přinesl uspokojení a tím i zvýšil kvalitu života.

Cílem této práce bylo vyhodnotit dlouhodobé dopady získání ocenění Vesnice roku na kvalitu života v obcích. Přestože stanovená hypotéza „*Vítězství sídla v soutěži vesnice roku znamená z dlouhodobého hlediska vysokou kvalitu života obyvatel obce*“ nebyla potvrzena a dlouhodobý dopad soutěže na kvalitu života nebyl prokázán, cíl práce byl splněn.

POUŽITÁ LITERATURA

- [1] *20 let Vesnice roku: v Programu obnovy venkova: 1995-2014*, 2015. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. ISBN 978-80-7538-021-0.
- [2] ANDRÁŠKO, Ivan, 2005. Dve dimenzie kvality života v kontexte percepcií obyvatel'ov miest a vidieckych obcí. In: *Geografická organizace Česka a Slovenska v současném období*. Ostrava: Ústav geoniky Akademie věd ČR, s. 6-13. ISBN 80-86407-05-5.
- [3] ANDRÁŠKO, Ivan, 2013. *Quality of life: An introduction to the concept*. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 978-80-210-6669-4.
- [4] BÁRTOVÁ, Hana a RŮŽIČKA, Miroslav, 2008. *Územní plánování a doprava*. Praha: ABF - nakladatelství ARCH. ISBN 978-80-86905-48-8.
- [5] BAŠOVSKÝ, Olivier a LAUKO, Viliam, 1990. *Úvod do regionálnej geografie*. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo. ISBN 80-08-00278-6.
- [6] BINEK, Jan et al., 2009. *Synergie ve venkovském prostoru: Aktéři a nástroje rozvoje venkova*. Brno: GaREP. ISBN 978-80-904308-0-8.
- [7] BINEK, Jan et al., 2010. Rozvojové možnosti obcí. In: *Ministerstvo pro místní rozvoj* [online]. 2010 [cit. 28.12.2017]. Dostupné z: https://www.mmr.cz/getmedia/5a2e3c9c-0a0e-4737-a66e-a67424bc24c6/Brozura-Rozvojove-moznosti-obci-MMR_Brozura.pdf
- [8] CIRI – Centrum investic, rozvoje a inovací, nedatováno. Komunitně vedený místní rozvoj. In: *Centrum investic, rozvoje a inovací* [online]. [cit. 26.2.2018]. Dostupné z: <http://www.cirihk.cz/filedownloads-842-97a3a33f59b8>
- [9] Český statistický úřad, 2012. Specifikace regionů. In: *Český statistický úřad* [online]. 19.1.2012 [cit. 28.11.2017]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/specifikace_regionu
- [10] ČMEJREK, Jaroslav, 2008. *Obce a regiony jako politický prostor*. Praha: Alfa Nakladatelství. ISBN 978-80-87197-00-4
- [11] DIVIŠOVÁ, Anna, 2014. Financování mikroregionů. In: *Mikroinovace.eu* [online]. 2014 [cit. 10.3.2018]. Dostupné z: http://mikroinovace.eu/wp-content/uploads/2014/07/13_financovani_mikroregionu_-_Divisova.pdf
- [12] Federal Ministry of Food and Agriculture, 2014. The ministry of food and agriculture (BMEL). In: *Bundesministerium für Ernährung und Landwirtschaft* [online]. Červen 2014 [cit. 26. 2. 2018]. Dostupné z:

http://www.bmel.de/SharedDocs/Downloads/EN/Publications/Self-Portrait.pdf?__blob=publicationFile

- [13] Federal Ministry of Food and Agriculture, 2017. 25. Bundeswettbewerb „Unser Dorf hat Zukunft“. In: *Bundesministerium für Ernährung und Landwirtschaft* [online]. Únor 2017 [cit. 26.2.2018]. Dostupné z: http://www.bmel.de/SharedDocs/Downloads/Broschueren/dorfstudie_2017.pdf?__blob=publicationFile
- [14] FILIPOVÁ, Štěpánka, 2018. Samosprávy na to nejsou samy. Jejich zájmy hájí Svaz měst a obcí. *Obec a finance*. Praha: TRIADA, spol. s r. o., 12. 2. 2018, roč. XXIII., 1/2018, s. 15. ISSN 1211-4189.
- [15] FRIČOVÁ, Vítězslava a NOVÁK, Ondřej, ©2005-2018. Regionální politika. In: *Euroskop.cz* [online]. [cit. 10.3.2018]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8948/sekce/regionalni-politika/>
- [16] HAMPL, Martin, GARDAVSKÝ, Václav a KÜHNEL, Karel, 1989. *Regionální struktura a vývoj systému osídlení ČSR*. Praha: Univerzita Karlova.
- [17] HEŘMANOVÁ, Eva, 2012. *Koncepty, teorie a měření kvality života*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON). ISBN 978-80-7419-106-0.
- [18] HOLUB, Zbyněk, 2007. *Region, regionalistika, regionalismus a regionalisté*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií. ISBN 978-80-86708-39-3.
- [19] Internet archive: wayback machine, 2018a. Týmová iniciativa pro místní udržitelný rozvoj. Organizace. In: *Internet archive: wayback machine* [online]. [cit. 27.2.2018]. Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20170911072413/http://www.timur.cz/timur/organizace.html>
- [20] Internet archive: wayback machine, 2018b. Týmová iniciativa pro místní udržitelný rozvoj. Aktivity. In: *Internet archive: wayback machine* [online]. [cit. 27.2.2018]. Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20170911081804/http://www.timur.cz/indikatory/aktivity.html>
- [21] JÁČ, Ivan, 2010. *Jedinečnost obce v regionu*. Praha: Professional Publishing. ISBN 978-80-7431-038-6.

- [22] JEŽEK, Jiří et al., 2015. *Strategické plánování obcí, měst a regionů. Vybrané problémy, výzvy a možnosti řešení*. Praha: Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7552-263-4.
- [23] KAŠPAROVÁ, Ludmila et al., 2005. *Rozvoj vesnice*. Brno: Ústav územního rozvoje. ISBN 80-239-7753-9.
- [24] KAŠPAROVÁ, Ludmila a PŮČEK, Milan, 2009. *Kohezní politika: Osídlení v České republice: partnerství měst a venkova*. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj. ISBN 978-80-903928-7-8.
- [25] KOPECKÁ, Monika, 2015. *Příčiny neúčasti v soutěži Vesnice roku*. Brno. Bakalářská práce. Masarykova univerzita Brno. Ekonomicko-správní fakulta.
- [26] KRUML, Jan, 2005. Zlatá cihla hodna následování. *Obec a finance*. Praha: TRIADA, spol. s r. o., roč. X., 2/2005, s. 50-51. ISSN 1211-4189.
- [27] KŘÍŽ, Radko, 2013. *Udržitelný rozvoj a veřejná správa*. Žilina: GEORG. ISBN 978-80-8154-047-9.
- [28] MACKA, Miroslav, ed., 1967. *Economic regionalization: proceedings of the 4th general meeting of the Commission on methods of economic regionalization of the International geographical union, September 7-12. 1965 in Brno*. Praha: Academia
- [29] MACHÁČEK, Jaroslav, TOTH, Petr a WOKOUN, René, 2011. *Regionální a municipální ekonomie*. Praha: Oeconomica. ISBN 978-80-245-1836-7.
- [30] MAIER, Karel et al., 2012. *Udržitelný rozvoj území*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-4198-7.
- [31] MATES, Pavel a WOKOUN, Pavel, 2001. *Malá encyklopedie regionalistiky a veřejné správy*. Praha: Prospektrum. ISBN 80-7175-100-6.
- [32] MMR – Ministerstvo pro místní rozvoj, 2013a. Strategie regionálního rozvoje ČR. In: *Ministerstvo pro místní rozvoj* [online]. 12.7.2013 [cit. 11.3.2018]. Dostupné z: <http://www.mmr.cz/cs/Regionalni-politika-a-cestovni-ruch/Podpora-regionu/Koncepce-Strategie/Strategie-regionalniho-rozvoje-CR-2014-2020>
- [33] MMR – Ministerstvo pro místní rozvoj, 2013b. Strategie regionálního rozvoje ČR 2014-2020. In: *Ministerstvo pro místní rozvoj* [online]. Duben 2013 [cit. 11.3.2018]. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/getmedia/82fd14d8-dfa3-4c28-8867-4159e548493e/SRR-2014-2020.pdf>

- [34] MMR – Ministerstvo pro místní rozvoj, 2018. Dohoda o partnerství pro programové období 2014-2020. In: *Ministerstvo pro místní rozvoj* [online]. [cit. 11.3.2018]. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/2014-2020/Dohoda-o-partnerstvi>
- [35] MMR – Ministerstvo pro místní rozvoj, ©2018a. Podpora obnovy a rozvoje venkova 2018. In: *Ministerstvo pro místní rozvoj* [online]. [cit. 12.3.2018]. Dostupné z: <https://www.mmr.cz/cs/Regionalni-politika-a-cestovni-ruch/Podpora-regionu/Programy-Dotace/Podpora-obnovy-a-rozvoje-venkova-2018>
- [36] MMR – Ministerstvo pro místní rozvoj, ©2018b. Politika územního rozvoje České republiky. In: *Ministerstvo pro místní rozvoj* [online]. [cit. 12.3.2018]. Dostupné z: <https://www.mmr.cz/cs/Uzemni-a-bytova-politika/Uzemni-planovani-a-stavebni-rad/Koncepce-Strategie/Politika-uzemniho-rozvoje-Ceske-republiky>
- [37] NSMAS České republiky, 2012. Komunitně vedený místní rozvoj v praxi České republiky. In: *NSMAS České republiky* [online]. Únor 2012 [cit. 14.2.2018] Dostupné z: <http://nsmascr.cz/content/uploads/2012/07/Komunitn%C4%9B-veden%C3%BD-m%C3%ADstn%C3%AD-rozvoj-v-praxi-%C4%8Cesk%C3%A9-republiky-verze-%C3%BAnor-2012.pdf>
- [38] NSMAS České republiky, ©2018. LEADER – budoucnost venkova 2009. In: *NSMAS České republiky* [online]. [cit. 15.2.2018]. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/37121/_02_Brozura_LEADER_budoucnost_venkova_2009.pdf
- [39] NSZM – Národní síť zdravých měst, 2017. Metodika hodnocení udržitelných měst – Technická příloha 2 (Indikátory). In: *Národní síť zdravých měst* [online]. 2017 [cit. 27.2.2018]. Dostupné z: https://www.dataplan.info/img_upload/f96fc5d7def29509aeffc6784e61f65b/metodika_ur_priloha2_indikatory.pdf
- [40] NSZM – Národní síť zdravých měst, ©2018a. Jak a proč se stát členem Národní sítě zdravých měst ČR? In: *Národní síť zdravých měst* [online]. [cit. 27.2.2018]. Dostupné z: <https://www.zdravamesta.cz/cz/clenstvi-nszm>
- [41] NSZM – Národní síť zdravých měst, © 2018b. Mezinárodní program Zdravé město WHO (WHO Healthy Cities). In: *Národní síť zdravých měst* [online]. [cit. 27.2.2018]. Dostupné z: <https://www.zdravamesta.cz/index.shtml?apc=r2081924t>

- [42] Obec a finance, 2013. Podmínky soutěže. *Obec a finance*. Praha: TRIADA, spol. s r. o., 15.4.2013, roč. XVIII., 2/2013, s. 24. ISSN 1211-4189.
- [43] Obec a finance, 2017. Podmínky soutěže Vesnice roku 2017 v Programu obnovy venkova. *Obec a finance*. Praha: TRIADA, spol. s r. o., 17. 4. 2017, roč. XXII, 2/2017, s. 24-25. ISSN 1211-4189.
- [44] PERLÍN, Radim a BIČÍK, Ivan 2006. Strategický plán mikroregionu: metodická příručka pro zájemce o strategické plánování ve venkovských mikroregionech a obcích. In: *Středočeský kraj: Fondy Evropské unie* [online]. Praha: Univerzita Karlova Praha. Duben 2016 [cit. 25.1.2018]. Dostupné z: <http://fondyeu.kr-stredocesky.cz/viewDocument.asp?type=zip&document=13504>
- [45] PONČÍKOVÁ, Irena, 2015. Mikroregiony x MAS: přínosy a nevýhody pro obce. In: *Mikroinovace.eu* [online]. 2015 [cit. 10.3.2018]. Dostupné z: <http://databaze.mikroinovace.eu/wp-content/uploads/2015/06/Poncikova-Mikroregiony-x-MAS-p%C5%99%C3%ADnosy-a-nev%C3%BDhody-pro-obce.pdf>
- [46] Program Odnowy Wsi Opolskiej, ©2018. Konkurs „Piękna Wieś Opolska“. In: *Rozwój Wsi Opolskiej* [online]. [cit. 26.2.2018]. Dostupné z: <http://www.odnowawsi.eu/serwis/index.php?id=25>
- [47] PROVAZNÍKOVÁ, Romana, 2015. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-5608-0.
- [48] PŮČEK, Milan a KOPPITZ, David, 2012. *Strategické plánování a řízení pro města, obce a regiony*. Praha: Národní síť Zdravých měst České republiky ČR. ISBN 978-80-260-2788-1.
- [49] Slovenská agentúra životného prostredia, ©2009-2017. Súťaž Dedina roku. In: *Program obnovy dediny* [online]. [cit. 25.2.2018]. Dostupné z: <http://www.obnovadediny.sk/sa-dedina-roka/o-sutazi>
- [50] SMO – Svaz měst a obcí České republiky, 2017. Stanovy Svazu měst a obcí České republiky. In: *Svaz měst a obcí České republiky* [online]. 20.5.2017 [2.3.2018]. Dostupné z: <http://www.smocr.cz/smo-cr/zakladni-dokumenty/stanovy-svazu-mest-a-obci-cr.aspx>
- [51] SMO – Svaz měst a obcí České republiky, ©2018a. Hlavní cíle. In: *Svaz měst a obcí České republiky* [online]. [cit. 14.2.2018]. Dostupné z: <http://www.smocr.cz/cz/svaz-mest-a-obci-cr/hlavni-cile/default.aspx>

- [52] SMO – Svaz měst a obcí České republiky, ©2018b. Kdo jsme. *Svaz měst a obcí České republiky* [online]. [cit. 14.2.2018]. Dostupné z: <http://www.smocr.cz/cz/svaz-mest-a-obci-cr/kdo-jsme/kdo-jsme.aspx>
- [53] SMO – Svaz měst a obcí České republiky, ©2018c. Proč se stát členem. In: *Svaz měst a obcí České republiky* [online]. [cit. 16.2.2018]. Dostupné z: <http://www.smocr.cz/cz/svaz-mest-a-obci-cr/clenstvi/proc-se-stat-clenem/default.aspx>
- [54] STEJSKAL, Jan a KOVÁRNÍK, Jaroslav, 2009. *Regionální politika a její nástroje*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-588-2.
- [55] ŠILHÁNKOVÁ, Vladimíra, 2007. *Teoretické přístupy k regionálnímu rozvoji*. Pardubice: Univerzita Pardubice. ISBN 978-80-7395-019-4.
- [56] ŠILHÁNKOVÁ, Vladimíra, 2011. *Indikátory udržitelného rozvoje pro města a obce*. Hradec Králové: Civitas per populi. ISBN 978-80-904671-4-9.
- [57] ŠILHÁNKOVÁ, Vladimíra, 2013. *Regionalistika* [CD-ROM]. Praha: Vysoká škola regionálního rozvoje Praha. ISBN 978-80-87174-20-3.
- [58] ŠILHÁNKOVÁ, Vladimíra a ŠTĚRBOVÁ, Petra, 2012. Vyhodnocení vztahů a dopadů územních a strategických rozvojových dokumentů. In: *Informační systém Masarykovy univerzity* [online]. 20. – 22.6.2012 [cit. 3.2.2018]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/do/econ/soubory/katedry/kres/4884317/34686898/Silhankova.pdf>
- [59] TICHÁ, Miroslava, 2017. Soutěž Vesnice roku v Programu obnovy venkova. In: *Den malých obcí* [online]. Březen 2017 [cit. 24.2.2018]. Dostupné z: http://www.denmalychobci.cz/file/dmo/prezentace/47/mmr_ticha.pdf
- [60] TOUŠEK, Václav et al., 2008. *Ekonomická a sociální geografie*, Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. 411 s. ISBN 978-80-7380-114-4.
- [61] U&ÚR – Urbanismus a územní rozvoj, 2011. NUTS 3 a EDORA k typologii městských a venkovských regionů. *Urbanismus a územní rozvoj* [online]. Brno: Ústav územního rozvoje, 2/2011, s. 5-10 [cit. 20.1.2018]. Dostupné z: https://www.uur.cz/images/5-publikacni-cinnost-a-knihovna/casopis/2011/2011-02/02_nuts.pdf
- [62] V rámci soutěže Vesnice roku oceňuje MZe obce za spolupráci se zemědělci, 2012. *Zpravodaj AGRObase: informační noviny Agrární komory České republiky* [online]. Praha: Agronet, 1/2012, s. 17 [cit. 4.2.2018]. Dostupné z:

<http://www.spov.org/aktuality/jak-pribyvaly-stuhy-v-soutezi-vesnice-roku-od-zlate-po-oranzovou.aspx>

- [63] VÁROŠI, Veronika, 2018. Letošní ročník soutěže Vesnice roku 2018 je zahájen. In: *Ministerstvo pro místní rozvoj* [online]. 20.2.2018 [cit. 24.2.2018]. Dostupné z: <https://www.mmr.cz/cs/Ministerstvo/Ministerstvo/Pro-media/Tiskove-zpravy/2018/Letosni-rocnik-souteze-Vesnice-roku-2018-je-zahajen>
- [64] Vesnice roku, 2017a. Podmínky soutěže. In: *Vesnice roku* [online]. 2017 [cit. 3.2.2018]. Dostupné z: http://vesniceroku.cz/files/file/2017_VR/2017_podminky_souteze.pdf
- [65] Vesnice roku, 2017b. Příloha podmínek. In: *Vesnice roku* [online]. 2017 [cit. 3.2.2018]. Dostupné z: http://vesniceroku.cz/files/file/2017_VR/2017_priloha_podminek.doc
- [66] VILDUMETZOVÁ, Jana, 2014. Svaz měst a obcí ČR: Společně hájíme zájmy měst a obcí. *Obec a finance*. Praha: TRIADA, spol. s r. o., 16. 6. 2014, roč. XIX., 3/2014, s. 7. ISSN 1211-4189.
- [67] VÍTKOVÁ, Eva, 1998. Slavnostní předání cen soutěže Vesnice roku. In: *Deník veřejné správy* [online]. 18.12.1998 [cit. 3.2.2018]. Dostupné z: <http://www.dvs.cz/clanek.asp?id=1551&ht=vesnice+roku>
- [68] WOKOUN, René et al., 2008. *Regionální rozvoj: (východiska regionálního rozvoje, regionální politika, teorie, strategie a programování)*. Praha: Linde. ISBN 978-80-7201-699-0.
- [69] WOKOUN, René et al., 2011. *Základy regionálních věd a veřejné správy*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. ISBN 978-80-7380-304-9.
- [70] WHO – World Health Organization, ©2018. WHOQOL: Measuring Quality of Life. In: *World Health Organization* [online]. [cit. 21.2.2018]. Dostupné z: <http://www.who.int/healthinfo/survey/whoqol-qualityoflife/en/>
- [71] Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích.
- [72] Zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon).
- [73] Zákon 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje.

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A... Rozvojové dokumenty obcí

Příloha B... Členství v MAS

Příloha C... SWOT analýza – silné a slabé stránky obcí

Příloha A – Rozvojové dokumenty obcí

Bořetice	Program rozvoje obce
Heřmanov	Strategický rozvojový plán
Jeseník nad Odrou	Strategie rozvoje obce
Jiřetín pod Jedlovou	Strategický rozvojový plán
Kameničky	Program rozvoje obce
Kašava	Program rozvoje obce
Kateřinice	Rozvojový strategický dokument
Kovářov	Místní program obnovy vesnice
Lidečko	Program rozvoje obce
Nečtiny	Plán rozvoje obce
Olešnice	Program rozvoje města
Svatý Jan nad Malší	Místní program obnovy venkova
Telnice	Program rozvoje obce
Vilémov	Program rozvoje městyse
Vratěním	Rozvojový strategický dokument

Zdroj: vlastní zpracování dle informací od obcí

Příloha B – Členství v MAS

OBEC	ČLEN	MAS	PODNIKATELSKÝ SEKTOR	OBČANSKÝ SEKTOR
Bořetice	Ano	Hustopečsko	-	Republika Kraví hora, z. s.
Havlovice	Ano	Království – Jestřebí hory	Farma Milana Horáka	Sdružení pro Vizmburk, o.s., TJ Sokol Havlovice, o.s.
Heřmanov	Ne	MOST Vysočiny	-	-
Jeseník nad Odrou	Ne	Regionu Poodří	-	Bayerův odkaz, TJ Slavoj Jeseník n/O, z.s., ZO ČSOP Jeseník nad Odrou
Jiřetín pod Jedlovou	Ne	Český sever	-	-
Kameničky	Ano	Havlíčkův kraj	KAVALE spol. s.r.o.	SDH Kameničky
Kašava	Ano	Vizovicko a Slušovicko	CHLAZENÍ KLIMATIZACE GARGULÁK, s.r.o	39. přední hlídka Royal Rangers v Kašavě, Komunitní škola Kašava, z.s., Ochotnický spolek Kašava, Spolek hudebníků Kašava
Kateřinice	Ano	Střední Vsetínsko	Ranč Poborov – Marcela Martínková, GUFEX s.r.o., LAND ENERGY, spol s.r.o.	Moravská Organizace Vozičkářů, o.s., Zvonky dobré zprávy o.s., Sdružení přátel Kateřinic, o.s.
Komňa	Ano	Bojkovsko	-	-
Kovářov	Ano	Střední Povltaví	ZD Kovářov, Karel Hácha – penzion	Jihočeský folklorní soubor Kovářovan, TJ ZD Kovářov, ZO ČSV Kovářov
Krásná	Ne	Mas 21	-	Jezdecký klub Krásná

OBEČ	ČLEN	MAS	PODNIKATELSKÝ SEKTOR	OBČANSKÝ SEKTOR
Lidečko	Ano	Hornolidečsko	Agrofyto, s.r.o., AG-Stema, spol. s r.o.	Společenský klub Lidečko,
Liptál	Ano	Střední Vsetínsko	Zdeněk Mrlina, Mave EU, s.r.o.	"Folklorní sdružení Lipta Liptál", TJ Start Lipta Liptál, SDH Liptál
Nečtiny	Ne	Vladař	-	-
Olešnice	Ne	Boskovicko PLUS	VSP Group, a.s.	-
Ratměřice	Ne	Posázaví	-	-
Řepice	Ne	Strakonicko	-	-
Sloup	Ne	Moravský kras	ZEMSPOL a.s.	ZO ČSOP Ponikva
Svatý Jan nad Malší	Ne	Sdružení růže	-	-
Telnice	Ne	Slavkovské bojiště	-	TJ Sokol Telnice, Orel jednota Telnice, Telnické sluníčko
Tučín	Ano	Moravská brána	-	SDH Tučín
Vilémov	Ano	Královská stezka	ZS Vilémov, a.s.	Občanské sdružení vilémovské boubelky
Vratětin	Ano	Jemnicko	-	-

Zdroj: vlastní zpracování dle informací z MAS

Příloha C – SWOT analýza – silné a slabé stránky obcí

OBEC	SWOT ANALÝZA Z	SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
Bořetice	Program rozvoje obce	všeobecný lékař, velké množství spolků, dobrá dopravní dostupnost	nedořešené parkování, osvětlení ve špatném stavu (bezpečnost v obci)
Havlovice	ÚAP	-	absence ČOV
Heřmanov	Strategický rozvojový plán	dobrá občanská vybavenost, velmi bohatý spolkový život	místní chodníky, dopravní obslužnost, zaměstnanost
Jeseník nad Odrou	Strategie rozvoje obce	dobrá občanská vybavenost, čilý spolkový život, dobrá dopravní obslužnost obce, velký podíl zeleně, lékař v obci	absence víceúčelových hřišť, chybí pobytové sociální zařízení pro seniory, velké množství nevhodných lokalit – brownfield, chybějící chodníky (bezpečnost v okolí komunikací)
Jiřetín pod Jedlovou	Strategický rozvojový plán	ČOV, sportovní možnosti	bezpečnost na autobusových zastávkách při silnici I/9, v obci neexistuje kulturní život
Kameničky	Ne	-	-
Kašava	Program rozvoje obce	dobrá dopravní obslužnost, existující prvky krajinné zeleně, dostupnost zdravotní péče, bezpečnost v obci, úroveň kulturního vyžití	nedobrý stav venkovních sportovišť, pracovní a podnikatelské příležitosti v obci, kvalita zdravotní péče, kvalita péče o nemocné a staré občany, absence obecní policie (bezpečnost v obci), dopravní spoje do okolí
Kateřinice	Rozvojový strategický dokument	aktivní činnost v oblasti kultury, nízká kriminalita (bezpečnost v obci), zapojení dětí a mládeže do komunitního života obce (zaměření na děti), ČOV	nedostatečné prostory pro volnočasové aktivity, dopravní obslužnost obce
Komňa	ÚAP	dobrá dopravní obslužnost	absence ČOV

OBEC	SWOT ANALÝZA Z	SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
Kovářov	Místní program obnovy vesnice	bohatá spolková činnost, bohatá kulturní činnost	absence ČOV, malá nabídka pracovních příležitostí, nízká dopravní obslužnost
Krásná	Ne	-	-
Lidečko	Program rozvoje obce	relativně dobrá dopravní obslužnost, ČOV, bohatý spolkový život v obci	nedostatek pracovních příležitostí v obci, není zajištěno bydlení pro seniory
Liptál	ÚAP	existence zdravotního zařízení, ČOV	-
Nečtiny	ÚAP	-	nedostatek pracovních příležitostí
Olešnice	Program rozvoje města	ČOV, aktivní společenský život, dobrá dopravní dostupnost, nadprůměrná vybavenost sídla službami	existence zanedbaných lokalit v obci (brownfield)
Ratměřice	Ne	-	-
Řepice	Ne	-	-
Sloup	ÚAP	ČOV, dobré občanské vybavení, dobrá dopravní dostupnost	-
Svatý Jan nad Malší	ÚAP	cyklotrasy a turistické trasy (podmínky pro sport. využití), ČOV	absence napojení na železnici
Telnice	Program rozvoje obce	bohatý kulturní a společenský život, aktivity se zaměřením na seniory a děti, dostatečná nabídka služeb, dobré dopravní spojení, ČOV, zázemí pro sport, praktický lékař	nedostatek parkovacích ploch
Tučín	ÚAP	aktivní život místních spolků, základní vybavení pro sportovní aktivity	absence ČOV
Vilémov	Program rozvoje městyse	aktivní spolky, dopravní obslužnost na požadované úrovni, podmínky pro sportovní využití	malý počet pracovních příležitostí, nedostatečná sociální péče, lékařská péče není na požadované úrovni, nízká úroveň občanské vybavenosti
Vratětin	Ne	-	-

Zdroj: vlastní zpracování dle informací z příslušných dokumentů